

לקוטי תורה • יום הכיפורים • מאמר 2

שבת שבתון הוא לכם ועניתם את נפשותיכם בתשעה...

”שבת שבתון היא לכם, ועיניתם את נפשותיכם”

הנשמה יורדת מ”טהור”, שורשה במחשבה האלוקית, כדי שבאמצעות המצוות, כשהן נעשות כציווי המלך, תעלה ל”קדוש” — אור הסובב כל עלמין. תיקון החטא אפשרי רק מקודש הקדשים, מעצמות ה’ שלמעלה אפילו מאור זה, שהכהן הגדול ממשיך ביום הכיפורים: כאשר ישראל ממשיכים אותו בעבודתם, ומזככים את תשע המדות של הנשמה, היום הוא “שבת שבתון הוא” ומכפר אפילו על חכמה; כאשר הוא בא מלמעלה בלבד, היום הוא “היא”, חוק עולם המכפר על בינה.

מוקדש לכבוד

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ”ל

אבי הרבי, רבי לוי יצחק

LikuteiTorah.com

הפרשה החסידית

/likuteitorah.com/he/likutei-torah/yom-kippur/2

הנקודה

הנשמה יורדת מ"טהור", שורשה במחשבה האלוקית, כדי שבאמצעות המצוות, כשהן נעשות כציווי המלך, תעלה ל"קדוש" – אור הסובב כל עלמין. תיקון החטא אפשרי רק מקודש הקדשים, מעצמות ה' שלמעלה אפילו מאור זה, שהכהן הגדול ממשיך ביום הכיפורים: כאשר ישראל ממשיכים אותו בעבודתם, ומזככים את תשע המדות של הנשמה, היום הוא "שבת שבתון הוא" ומכפר אפילו על חכמה; כאשר הוא בא מלמעלה בלבד, היום הוא "היא", חוק עולם המכפר על בינה.

כל קטע: לשון המאמר, אחר כך התרגום, ואחר כך ביאור קצר תחת קו זהב. המספרים הקטנים בלשון המאמר מפנים להערות שבסוף.

המאמר בקצרה

המאמר פותח בשאלות על שני הפסוקים בתורה העוסקים ביום הכיפורים: מדוע נאמר באמור "בתשעה", מדוע היום נקרא "הוא", ואילו באחרי נאמר "היא", מדוע רק באחרי נאמר "חוקת עולם", וכיצד ייתכן שהקדוש זקוק לכפרה. כדי להשיב על כך, אדמו"ר הזקן מבאר את מטרת המצוות. שורש הנשמה הוא ב"טהור", במחשבה האלוקית, שהיא עדיין ממלא כל עלמין, האור הממלא את העולמות; הנשמה יורדת אל הגוף כדי שבאמצעות המצוות, כשהן נעשות כציווי המלך, תעלה ל"קדוש", סובב כל עלמין, האור הסובב את העולמות. מלכות יורדת אל המצוות וחוזרת ונזרקת כלפי מעלה, כעץ צעיר שכופפו והוא ניתז בחזרה, ונושאת עמה את הנשמה; בשבת היא חוזרת לחכמה. החטא משליך את הנשמה הרחק, ורק קודש הקדשים, עצמות ה' שלמעלה מסובב, יכול למלא את הפגמים שנוצרו בקודש; הכהן הגדול ממשיך אותו ביום הכיפורים. כאשר ישראל ממשיכים אותו בעצמם, באמצעות העינוי המזכך את תשע המדות של הנשמה, היום הוא "הוא" ומכפר על חכמה עצמה; כאשר הוא בא מלמעלה בלבד, היום הוא "היא", חוק עולם, ומכפר על בינה.

מבנה

1	השאלות	2-11
	מדוע "בתשעה", מדוע באמור היום הוא "הוא" ובאחרי "היא", מדוע רק באחרי נאמר "חוקת עולם", וכיצד ייתכן שהקדוש זקוק לכפרה. התשובה נפתחת בביאור מטרת המצוות: הן יוצרות את לבושי הנשמה, את "ימיה".	
2	מ"טהור" ל"קדוש"	6-31
	הנשמה יורדת מ"טהור" דרך בריאה, יצירה ועשיה, כדי לעלות ל"קדוש", כשם שהכהנים נעלים מן הלויים. המחשבה האלוקית מחיה את העולמות הנסתרים ואת הנשמות, והדיבור האלוקי את העולמות הגלויים ואת המלאכים; שניהם בגדר ממלא כל עלמין, ואילו עליית הנשמה היא אל סובב כל עלמין. ה"קדוש" המשולש של המלאכים הוא שלוש המשכות של אור מקיף.	
3	המצוות כלבושים	71
	לכל נברא יש כוח חיים פנימי ומקיף. "קדוש" בוי"ו הוא הארה הנמשכת למטה; "קודש" בלי וי"ו הוא סובב עצמו, המובדל מן העולמות. המצוות, שהן רצונו של ה' ממש, הן לבושים המביאים את הנשמה אל האור המקיף הזה; מספר ימיו של האדם נקבע לפי ההמשכות שעליו להמשיך.	

מצווה הנעשית כדי לקיים את ציווי המלך קושרת את הנשמה למלכות, ששורשה בחכמה ובכתר, והיא נזרקה כלפי מעלה כ"זרקא" וחוזרת וניתנת כעץ ברוש שכופפו. לימוד התורה נושא את הנשמה כעל גבי סוס; בשבת המלכות חוזרת לחכמה; וישראל, ש"עושים" את התורה, נעשים "ראשונים" לה.

הזנחה וחטא מטמאים את הנשמה ומשליכים אותה הרחק. התשובה ממשיכה מקודש הקדשים, שלמעלה מהקודש העליון ומעצמות ה', הממלאות כל חסרון; בעולם הזה, שהוא עולם של שינוי, היא יכולה לפעול מיד. אולם ההמשכה מקודש הקדשים שייכת ליום הכיפורים, שבו הכהן הגדול נכנס לשם.

דם הפר והשעיר, שמקורם בבעלי חיים ששורשם נעלה משורש האדם, מובא אל הארון ואל הלוחות הכוללים את כל המצוות; הוא מכפר על הנפש הבהמית וממשיך ממקום גבוה מאוד, בדומה לתשובה "בחילא יתיר".

יום הכיפורים הוא שבת השבתות, קודש הקדשים, שלוש עשרה מדות הרחמים. הצום בתשעת הימים מוכך את תשע המדות של הנשמה וממשיך אור מלמעלה. כאשר ישראל ממשיכים את הגילוי בעצמם, היום הוא "הוא" ומכפר על הקודש, חכמה; כאשר הוא בא מלמעלה בלבד, היום הוא "היא", חוק עולם, ומכפר על היכל הקודש, בינה.

מלכות וציווי המלך מלכות ומצות המלך

מלכות ה' נעלית מכוח החיים המתלבש בנבראים, אך שורשה בחכמה ובכתר. עשיית מצווה כציווי המלך קושרת את הנשמה למלכות, הנזרקה כלפי מעלה (זרקא) ומעלה עמה את הנשמה.

אתכפיא ואתהפכא, נסירה אתכפיא ואתהפכא, נסירה

"ועיניתם בתשעה" פירושו הכנעה ושינוי של תשע המדות של הנשמה, והפרדה — "ניסור" — של כל אחת מהן מהנפש הבהמית בימים שלפני יום הכיפורים, באמצעות הצום.

הוא והיא הוא והיא

שתי מדרגות בגילוי של יום הכיפורים. "הוא", לשון זכר, נמשך על ידי עבודתם של ישראל עצמם ומכפר אפילו על חכמה; "היא", לשון נקבה, באה באמצעות אתערותא דלעילא, בכל שנה כ"חוקת עולם", ומכפרת על בינה.

טהור וקדוש טהור וקדוש

"טהור" הוא הנשמה בשורשה, במחשבה האלוקית, שעדיין נמצאת בתחום האור הממלא את העולמות; "קדוש" הוא האור הסובב כל עלמין, שהנשמה מגיעה אליו רק באמצעות המצוות. הלויים נטהרים והכהנים מתקדשים.

ממלא כל עלמין וסובב כל עלמין ממלא כל עלמין וסובב כל עלמין

ממלא הוא אור אלוקי המתלבש בכל עולם, כמחשבה ודיבור; סובב מקיף את העולמות בלי להתלבש בהם, והוא מובדל מהם. המצוות, כעין לבושים, מביאות את הנשמה אל סובב.

קדוש וקודש קדוש וקדוש

"קדוש", הכתוב בוי"ו, הוא הארה של אור מקיף הנמשכת אל העולמות; "קודש", בלי וי"ו, הוא סובב עצמו, המובדל מהם בתכלית. הנשמה עולה לקודש, ומשם הצדיקים ממשיכים את הקדוש למטה.

קודש הקדשים קדש הקדשים

המדרגה שלמעלה מסובב כל עלמין, שממנה נובעת חכמה עצמה; היא "ממלאה את כל השמות" ומתקנת כל פגם. הכהן הגדול נכנס אליה ביום הכיפורים, והיא מתגלה בשלוש עשרה מדות הרחמים.

קטע 1 • 11-2

השאלות

1 שבת שבתון^{1,2} הוא לכם ועניתם³ את נפשותיכם בתשעה לחדש בערב וגוי'. להבין מהו בתשעה בתשיעי מבע"ל וגם מ"ש שבת שבתון הוא לי' [לשון] זכר ובפ' אחרי כתיב⁴ שבת שבתון היא.

"שבת שבתון הוא לכם, ועניתם את נפשותיכם בתשעה לחדש בערב וגוי". יש להבין: מהו "בתשעה", [כלומר] "ביום תשע"? היה ראוי לומר "בתשיעי". וכן יש להבין מדוע נאמר "שבת שבתון הוא" בלשון זכר, ואילו בפרשת אחרי נאמר "שבת שבתון היא".

המאמר פותח בפסוק בפרשת אמור המצווה על הצום ביום הכיפורים, המתחיל בערב המסיים את היום התשיעי בתשרי. הוא מעלה שתי שאלות: מדוע נאמר "בתשעה", כלומר "ביום תשע", במקום לשון הסדר "בתשיעי"; ומדוע בפרשת אמור נקרא היום "שבת שבתון הוא", בלשון זכר, ואילו בפרשת אחרי נאמר "שבת שבתון היא", בלשון נקבה.

ושם נאמי' [נאמר] ועניתם את נפשותיכם חקת עולם ולא נאמר בתשעה לחדש כמ"ש כאן בפ' אמור.

ושם נאמר "ועניתם את נפשותיכם, חוקת עולם", ולא נאמר "בתשעה לחדש", כפי שנאמר כאן, בפרשת אמור.

יש הבדל נוסף בין שתי הפרשיות: בפרשת אחרי הציווי "ועניתם את נפשותיכם" מצורף למילים "חוקת עולם", ולא נזכר שם "בתשעה לחדש"; ואילו בפרשת אמור נזכר היום התשיעי, אך לא נאמר שם "חוקת עולם".

2 וצ"ל טעם השינוי וגם לכאורה כאן היה ראוי⁵ יותר לומר חקת עולם דהא בפ' אחרי מבואר כל סדר עבודת כה"ג [כהן גדול] ביוהכ"פ [ביום הכיפורים] ואיננה

יש להבין את סיבת ההבדל. כמו כן, לכאורה היה מתאים יותר לומר כאן "חוקת עולם", שהרי בפרשת אחרי מפורט כל סדר עבודתו של הכהן הגדול ביום הכיפורים, והיא אינה [נוהגת]

אדמו"ר הזקן שואל מה הטעם להבדל בין שתי הפרשיות, ומחדד את השאלה: בפרשת אחרי מפורטת עבודת הכהן הגדול ביום הכיפורים, שאפשר לקיימה רק בזמן שבית המקדש קיים.

רק בפני הבית משא"כ כאן בפ' אמור דעיקר הפרשה הוא סדר המועדות שזה נוהג גם עכשיו שאין בית המקדש קיים.

אלא רק בזמן שבית המקדש קיים; ואילו כאן, בפרשת אמור, עיקר הפרשה הוא סדר המועדים, שנוהג גם כיום, כשבית המקדש אינו קיים.

לעומת זאת, פרשת אמור עוסקת במחזור המועדים, שמקיימים גם כיום, כשאין בית מקדש. לכן היה צפוי שהביטוי "חוקת עולם", כלומר חוק לדורות, יופיע דווקא בפרשת אמור.

אם כן כאן דייקא היה ראוי לומר חקת עולם. ומדוע שינה הכתוב לכתוב שם דייקא חקת עולם ולא כאן.

אם כן, דווקא כאן היה מתאים לומר "חוקת עולם". מדוע אפוא שינתה התורה וכתבה "חוקת עולם" דווקא שם ולא כאן?

השאלה מנוסחת בבירור: התורה הייתה אמורה לומר "חוקת עולם" דווקא בפרשת אמור, אך כתבה זאת דווקא בפרשת אחרי ולא בפרשת אמור.

והנה כתיב וכפר על הקדש מטומאת בני⁶ ישראל. וצ"ל [וצ"ל] מהו ענין הכפרה על הקדש וכי חטא חטא שצריך כפרה.

והנה נאמר: "וכיפר על הקודש מטומאות בני ישראל". יש להבין מה ענין הכפרה על הקודש: וכי חטא, שהוא זקוק לכפרה?

שאלה נוספת עולה מפסוק בפרשת אחרי: הכהן הגדול "וכפר על הקודש מטומאות בני ישראל". כפרה נדרשת למי שחטא, כיצד אפוא היא שייכת לקודש, שלא חטא?

ועיין מזה בספר ע"מ [עשרה מאמרות] (מאמר חיקור דין ח"א [חלק א'] פ"ג)⁷ וגם מ"ש בסוף הפרשה וכפר את מקדש הקדש.⁸ מדוע שינה הכתוב אח"כ לאמר מקדש הקדש. והנה מתחלה יש להקדים כללות ענין המצות.

ראו על כך בספר Asarah Maamaros (Maamar Chikkur Din, Part I, chapter 13). כמו כן, [יש להבין] את הכתוב בסוף הפרשה: "וכיפר את מקדש הקודש" — מדוע שינתה התורה לאחר מכן ואמרה "מקדש הקודש"? והנה, תחילה יש להקדים את ענין המצוות בכללותו.

בספר Asarah Maamaros, מאת רבי מנחם עזריה מפאנו, נדון הפסוק הזה. מתווספת שאלה נוספת: מדוע נאמר בסוף אותה פרשה "מקדש הקודש", ולא "הקודש" בלבד? לפני שהוא משיב, אדמו"ר הזקן מבאר מה פועלות המצוות בכללותן.

דהנה נודע דתכלית ירידת הנשמה לעוה"ז היא משום דהיום לעשותם⁹ במעשה המצות וכמ"ש בזהר ע"פ ואברהם זקן¹⁰ בא בימים^{11,12} שהימים הן הלבושים הנעשים מן המצות אשר האדם עושה בהם וכמ"ש ימים יוצרו¹³ כו'.¹⁴

שהרי ידוע שתכלית ירידת הנשמה לעולם הזה היא משום ש"היום לעשותם" — לקיים את המצוות בפועל. וכמו שנכתב בזהר על הפסוק "ואברהם זקן בא בימים": ה"ימים" הם הלבושים הנוצרים מן המצוות שהאדם מקיים בהם. וכמו שנאמר: "ימים יוצרו" וגו'.

הנשמה יורדת לעולם הזה כדי לקיים את המצוות, שכן "היום" — בעולם הזה — הוא הזמן "לעשותם". הוזהר מפרש את "ואברהם זקן בא בימים" כך שאברהם בא עם "ימיו": הלבושים שהנשמה זוכה בהם מכוח המצוות שהיא מקיימת בימי חייה. גם את הפסוק "ימים יוצרו" הוא מפרש באותו אופן.

קטע 2 • 31-6

מ"טהור" ל"קדוש"

3 ולכן צריך כל אדם לקיים כל התרי"ג מצות ואפי' [ואפילו] מצות כהנים וכה"ג [וכהן גדול]¹⁵ עיי' עיבור או גלגול משום דאי חסרא חדא¹⁶ חסרא לבושא חדא כו' וכמ"ש במ"א בד"ה הבאים ישרש^{17,18} כו'.

לכן כל אדם צריך לקיים את כל תרי"ג המצוות, ואפילו את המצוות המיוחדות לכהנים ולכהן גדול, באמצעות עיבור או גלגול, משום שאם חסרה מצווה אחת, חסר לבוש אחד וכו', כפי שמוסבר במקום אחר, במאמר המתחיל "הבאים ישרש" וכו'.

מאחר שכל מצווה מוסיפה לבוש לנשמה, על האדם לקיים את כל תרי"ג המצוות; אם מצווה אחת חסרה, חלק אחד מן הלבוש חסר. גם מצוות שרק כוהן או הכוהן הגדול יכולים לקיים יש להשלים, באמצעות עיבור — נשמה המצטרפת לאדם אחר לזמן מה — או גלגול, כלומר לידה מחדש בחיים אחרים. המאמר "הבאים ישרש יעקב" נמצא בתורה אור.

ולהבין מהו ענין הלבושים הללו. צ"ל תחלה פ"י מאמר נשמה שנתת בי טהורה היא¹⁹ אתה בראתה כו'. כדי להבין מהם הלבושים האלה, עלינו להסביר תחילה את האמירה: "נשמה שנתת בי טהורה היא, אתה בראתה" וכו'.

כדי להסביר מהם הלבושים האלה, אדמו"ר הזקן פונה לברכת הבוקר: "אלקי, נשמה שנתת בי טהורה היא, אתה בראתה, אתה יצרתה, אתה נפתחתה ב"י. שלביה מתארים את ירידת הנשמה.

פ"י מקור הנשמה בעודנה במקור חוצבה נקרא טהורה כי טהור הוא לשון הארה ובהירות²⁰ כענין כעצם השמים לטהור²¹

פירוש: מקורה של הנשמה, כל עוד היא נמצאת במקור שממנו נחצבה, נקרא "טהורה", שכן "טהור" הוא לשון הארה ובהירות, כמו "כעצם השמים לטהור";

"טהורה" מתאר את הנשמה במקורה, קודם ירידתה. אדמו"ר הזקן מפרש "טהור" במשמעות של בהירות והארה, כמו בפסוק "כעצם השמים לטהור".

והיינו לפי שאז היא בחי' אלקות ממש ואח"כ אתה בראתה הוא כשיורדת משם להתלבש בגוף שמתחלה נמשכת בעולם הבריאה ואז היא בחי' נברא יש מאין וכמ"ש כל הנקרא בשמי ולכבודי²² בראתיו כו'

וזאת משום שאז היא בחינת אלקות ממש. לאחר מכן, "אתה בראתה" הוא כאשר היא יורדת משם להתלבש בגוף: תחילה היא נמשכת לעולם הבריאה, ואז היא בחינת נברא, יש מאין, כמו שכתוב: "כל הנקרא בשמי ולכבודי בראתיו" וכו'.

במקורה הנשמה היא אלקות ממש. "אתה בראתה" מתאר את ירידתה הראשונה, לעולם הבריאה, שבו היא נעשית נברא, "יש מאין", כפי שנאמר בפסוק: "בראתיו לכבודי".

ואח"כ אתה יצרתה בעולם המלאכים²³ והן הן בחיי השתלשלות וירידת הנשמה ממדרגה למדרגה כשלשלת האחוזה זו בזו כו'

לאחר מכן, "אתה יצרתה" — בעולם המלאכים. אלה הן בחינות ההשתלשלות, ירידת הנשמה ממדרגה למדרגה, כשלשלת שחוליותיה אחוזות זו בזו וכו',

"אתה יצרתה" מתאר את ירידת הנשמה לעולם היצירה, עולם המלאכים. כל שלב הוא חוליה בהשתלשלות, וכל מדרגה אחוזה בזו שאחריה.

עד שנפחתה בי בעולם העשיה ונתלכשה בעולם הזה בגוף החומרי (ועמ"ש מזה בביאור ע"פ ושמתי כדכד).^{24, 25}

עד ש"נפחתה ביי" בעולם העשיה, והיא מתלבשת בעולם הזה בגוף גשמי. (ראו מה שנכתב על כך בביאור על הפסוק "ושמתי כדכד").

"נפחתה ביי" מתאר את עולם העשיה, העולם התחתון ביותר, שבו הנשמה מתלבשת לבסוף בגוף גשמי בעולם הזה. ההערה שבסוגריים מפנה לדיון מקביל בלקוטי תורה, בביאור על הפסוק "ושמתי כדכד שמשותיך".

ואמנם הנה נודע דירידה צורך עליה היא והיינו למעלה ממקור חוצבה בבחי' טהור הנ"ל והוא על ידי מעשה המצות כי

אמנם ידוע שהירידה היא לצורך עלייה, כלומר, למעלה ממקור חוצבה, מבחינת "טהורה" הנזכרת לעיל. הדבר נעשה באמצעות קיום המצוות בפועל, כי

אולם הירידה היא לצורך עלייה: הנשמה אמורה לעלות למעלה ממקורה שלה, למעלה מבחינת "טהורה". הדבר מתאפשר באמצעות קיום המצוות בפועל.

הנה בברכת המצות אנו אומרים אשר קדשנו במצותיו ופי' שע"י המצות אנחנו מתעלים בבחי' קדש העליון

בברכת המצות אנו אומרים "אשר קדשנו במצוותיו", ופירוש הדבר הוא שבאמצעות המצוות אנו מתעלים לבחינת קודש העליון,

הראיה לכך היא הנוסח של כל ברכה על מצווה: "אשר קדשנו במצוותיו". את "קדשנו" מפרשים כ"העלה אותנו לקודש", לקדושה העליונה.

שהיא למעלה מבחי' טהרה כנודע שקדושה היא בכהנים כמ"ש וקדשתו²⁶ כו' וטהרה היא בלויים כמ"ש וכה תעשה להם לטהרם²⁷ הזה עליהם כו'.

שהיא למעלה מבחינת טהרה. כידוע, קדושה שייכת לכוהנים, כפי שנאמר: "וקידשתו" וכו', ואילו טהרה שייכת ללוויים, כפי שנאמר: "וכך תעשה להם לטהרם: הזה עליהם" וכו'.

הקדושה גבוהה מן הטהרה, כפי שעולה מלשון התורה: הכוהנים מתקדשים, ואילו הלוויים רק נטהרים. לכן עליית הנשמה באמצעות המצוות דומה לעלייה ממדרגת הלוויים למדרגת הכוהנים.

4 וכמו שמעלת הכהנים הגבה מאד נעלה על מדרגת הלויים כך בחיי קדש גבוה מאד נעלה מבחי טהור.

וב יאור ענין זה יובן בהקדים ביאור ענין סובב כ"ע [כל עלמין] וממכ"ע [וממלא כל עלמין].

וכשם שמעמדם של הכהנים נעלה מאד ממדרגת הלוויים, כך בחינת "קדוש" נעלית מאד מבחינת "טהור". את העניין הזה נבין לאחר שנקדים הסבר על סובב כל עלמין וממלא כל עלמין.

הקדושה נעלית מן הטהרה באותה מידה שהכהנים נעלים מן הלוויים. כדי להסביר מדוע, אדמו"ר הזקן מציג תחילה שני סוגים של אור אלוקי: ממלא כל עלמין, המתלבש בכל עולם ומחיה אותו מבפנים, וסובב כל עלמין, שעוצמתו גדולה מכדי להתלבש בעולמות והוא משפיע עליהם מחוץ להם.

כי הנה המחשבה והדבור שלמעלה הן בחיי ממכ"ע [ממלא כל עלמין] והוא עד"מ כאדם החושב ומהרהר באיזה דבר שמחשבתו מלוכשת ותקועה ממש באותו דבר ומוקפת ממנו (ועיין בסש"ב [בספר של בינונים] ח"א [חלק א'] פ"ה) וכן כשמדבר באיזה דבר כו'.

הנה המחשבה והדיבור שלמעלה הם בחינת ממלא כל עלמין. הדבר דומה לאדם שחושב ומהרהר בעניין כלשהו: מחשבתו מתלבשת באותו עניין וממוקדת בו ממש, והוא מוקף בה (ראו ספר של בינונים, חלק א, פרק ה); וכך גם כשהוא מדבר על עניין כלשהו וכו'.

"מחשבתו" ו"דיבורו" של ה', הכוחות שדרכם הוא בורא, שייכים לממלא כל עלמין — האור המתלבש בתוך העולמות. המשל הוא אדם שחושב על דבר מסוים: מחשבתו שקועה בנושא שלה, וכביכול מוקפת בו. ההערה בסוגריים מפנה לתניא, פרק ה, שם נאמר שהשכל מתלבש ברעיון שהוא תופס.

כך כביכול החיות שבע"מ [שבעשרה מאמרות] יהי אור יהי רקיע²⁸ כו' הוא מתלבש ונתפס ממש בתוך העולמות להחיותם ומוקף מהם

כך גם, כביכול, החיות שבעשרה המאמרות — "יהי אור", "יהי רקיע" וכו' — מתלבשת ונתפסת ממש בתוך העולמות כדי להחיותם, והעולמות מקיפים אותה.

עשרת המאמרות שבהם נברא העולם — "יהי אור", "יהי רקיע" — נושאים חיות המתלבשת בעולמות שהם בוראים ומקיימת אותם מבפנים. העולמות תופסים ומקיפים אותה, בדומה למחשבה המקיפה את הנושא שבו היא עוסקת.

וכן בחיי החיות והאותיות הנמשכים מהמחשבה שבמחשבה אחת ברא הקדוש ברוך הוא את העולם ג"כ נתפס ומתלבש בתוך העולמות שהרי כולם בחכמה עשית²⁹ כתיב.

וכך גם בחינת החיות והאותיות הנמשכות מן המחשבה — שהרי במחשבה אחת ברא הקדוש ברוך הוא את העולם — נתפסת ומתלבשת בתוך העולמות, שכן נאמר: "כולם בחכמה עשית".

לא רק הדיבור האלוקי, אלא גם המחשבה האלוקית מתלבשת בעולמות. הוזהר אומר שכל העולמות נבראו במחשבה אחת, והפסוק אומר: "כולם בחכמה עשית".

ופי' בזהר תזריע (דמ"ג רע"א) כולם בחכמה עשית בבינה.³⁰ פי' כי בינה היא בחי' מחשבה עילאה אלא שמחשבה היא מחיה עלמין סתימין דלא אתגליין והדבור מחיה ומהוה עלמין דאתגליין.

בזהר, פרשת תזריע (דף מג, ע"א, בראש העמוד), מפרשים את הפסוק "כולם בחכמה עשית" — בבינה. כלומר, בינה היא כחינת המחשבה העליונה; אלא שהמחשבה מחיה את העולמות הנסתרים שאינם מתגלים, ואילו הדיבור מחיה ומהוה את העולמות המגולים.

הזהר בפרשת תזריע מפרש את המילים "בחכמה" כ"בבינה", משום שבינה היא המחשבה העליונה. המחשבה והדיבור נבדלים בעולמות שהם מחיים: המחשבה מחיה את "העולמות הנסתרים", שאינם מופיעים כמציאות נפרדת, ואילו הדיבור בורא ומקיים את "העולמות המגולים".

(כי בינה מקנא בכורסיא^{31,32} שהיא הבריאה וז"א ביצירה ומל' בעשיה והיינו שלשים כלים דאצילות שנעשים נשמה לבי"ע יו"ד כלים הפנימיים בבריאה והתיכונים ביצירה והחיצונים נעשים נשמה לעשייה וע' מזה באגה"ק [באגרת הקודש] ע"פ ויעש דוד שם)

(שהרי בינה מקננת בכורסיא, שהיא בריאה; ז"א ביצירה; ומלכות בעשיה. אלו הם שלושים הכלים של אצילות שנעשים נשמה לבי"ע: עשרת הכלים הפנימיים בבריאה, האמצעיים ביצירה, והחיצוניים נעשים נשמה לעשיה. ראו על כך באגרת הקודש, על הפסוק "ויעש דוד שם".)

הסוגריים מתארים את השתלשלות הספירות של אצילות אל העולמות התחתונים: בינה "מקננת" בבריאה, המכונה כורסיא; ז"א ביצירה; ומלכות בעשיה. לכל אחת מעשר הספירות יש כלים פנימיים, אמצעיים וחיצוניים, ובסך הכול שלושים כלים: הפנימיים נעשים נשמה בבריאה, האמצעיים — נשמת היצירה, והחיצוניים — נשמת העשיה. ההפניה היא לאגרת בתניא, בחלק אגרת הקודש.

והגם כי לא מחשבותי מחשבותיכם³³ כתיב והיינו שהמחשבה אצלו ית' אינה מלבשת מהותו ועצמותו ית'

ואף על פי שנאמר: "כי לא מחשבותי מחשבותיכם", כלומר, המחשבה אצלו יתברך אינה מתלבשת במהותו ועצמותו יתברך,

אפשר להקשות: ה' אינו דומה לאדם, כפי שנאמר בפסוק: "כי לא מחשבותי מחשבותיכם". מחשבתו של אדם קשורה לעצמותו ממש, אך "מחשבתו" של ה' אינה מכילה את עצמותו.

ולכן אני ה' לא שניתי³⁴ ולא כמו באדם שמהותו ועצמותו ממש מלוכש בהמחשבה וכמ"ש במ"א אך מ"מ הרי דברה תורה³⁵ כלשון בני אדם

ולכן נאמר: "אני הוי' לא שניתי"; ואין הדבר כמו אצל אדם, שמהותו ועצמותו ממש מתלבשות במחשבה, כפי שמוסבר במקום אחר. ואף על פי כן, "דיברה תורה כלשון בני אדם".

לכן ה' יכול לומר "אני לא השתניתי": בריאה באמצעות "מחשבתו" אינה מחוללת בו שום שינוי. ובכל זאת, התורה מתארת את ה' במונחים אנושיים, ולכן משתמשת בהשאלה במילים "מחשבה" ו"דיבור".

כמו בגשמיות שמה שמוציא מפיו להיות נשמע ונתגלה לזולתו נקרא בשם דבור שהכל הדבור שבפיו הוא מורגש ונראה דבר בפני עצמו מובדל משרשו משא"כ האותיות המחשבה אע"פ [אף על פי] שהן ג"כ

בדומה לכך במישור הגשמי: מה שאדם מוציא מפיו כדי שאחר ישמע וייחשף אליו נקרא "דיבור", משום שהכל הדיבור שבפיו מורגש ונראה כדבר בפני עצמו, נפרד משורשו; ואילו אותיות המחשבה, אף שגם הן

אצל האדם, דיבור הוא מה שיוצא מן הפה כדי שאחר ישמע: הכל הדיבור נעשה לדבר מורגש בפני עצמו, מנותק ממקורו. גם אותיות המחשבה הן לבושי הנפש, אמצעי הביטוי שלה.

רק לבושי הנפש מ"מ לא ירדו להיות נראה דבר נפרד. כך למעלה אע"פ [אף על פי] שבאמת אין לך דבר שחוץ ממנו.

אין אלא לבושי הנפש, ובכל זאת לא ירדו עד כדי כך שייראו כדבר נפרד. כך גם למעלה: אף שלאמיתו של דבר אין דבר מחוץ לו,

המחשבה אינה יוצאת מן האדם ואינה נעשית לדבר נפרד. למעלה, לאמיתו של דבר, אין שום דבר מחוץ לה'.

מ"מ מצד הסתר האור דרך ירידות וצמצומים להחיות עולמות נפרדים שהם נראים יש ודבר נפרד נקרא החיות הזו השופע בתוכם להחליותם ע"ד שיהיו דבר נפרד בשם אותיות הדבור עד"מ דבור האדם כגוי

[כגוי / כגומר]

אף על פי כן, בשל הסתרת האור באמצעות ירידות וצמצומים, כדי להחיות עולמות נפרדים הנראים כיש וכדבר נפרד, נקראת החיות הזאת, השופעת בתוכם כדי להחיותם באופן שיהיו לדבר נפרד, בשם "אותיות הדיבור", בדומה לדיבורו של אדם וכיוצא בזה.

ובכל זאת, ה' מסתיר את אורו שלב אחר שלב, באמצעות ירידות וצמצומים, כדי שיוכלו להתקיים עולמות שנראים בעיני עצמם כישויות נפרדות. החיות המקיימת אותם בתחושת נפרדות זו נקראת "דיבור", בדומה לדיבור אנושי שיוצא מן המדבר.

אבל עלמין סתימין שהם בבחי' ביטול יותר (וע"ד המבואר במ"א בענין ב' הבחינות דים ויבשה שזהו ענין עלמא דאתכסיא ועלמא דאתגליא) נקרא החיות המתלבש בתוכם להחיותם בשם אותיות המחשבה.

אבל בעולמות הנסתרים, שהם בבחינת ביטול רב יותר — בדומה למבואר במקום אחר על שתי הבחינות של ים ויבשה, שהן עולם המכוסה ועולם הנגלה — נקראת החיות המתלבשת בתוכם כדי להחיותם בשם "אותיות המחשבה".

העולמות הנסתרים בטלים יותר לפני ה', ולכן החיות שבתוכם נקראת "מחשבה", שאינה יוצאת ממקורה. במקום אחר משווים ביניהם לים וליבשה: הים מכסה את היצורים החיים בתוכו, ואילו היבשה מגלה את מה שנמצא עליה.

והנה המלאכים הם מבחי' עלמין דאתגליין וכמ"ש ויעף אלי אחד מן השרפים³⁶ ומתהוים מבחי' דבור כמ"ש בדבר ה' שמים נעשו³⁷ וברוח פיו כל צבאם כו'.

והנה המלאכים הם מבחינת העולמות הנגלים, ככתוב: "ויעף אלי אחד מן השרפים"; והם מתהוים מבחינת הדיבור, ככתוב: "בדבר הוי' שמים נעשו, וברוח פיו כל צבאם" וגו'.

המלאכים שייכים לעולמות הנגלים; ישעיהו מתאר שרף ש"עף", ישות שיש לה תנועה ונוכחות משלה. הם מתהוים באמצעות הדיבור האלוקי, ככתוב שהשמים ו"כל צבאם" נעשו "בדבר" וב"רוח פיו".

אבל ישראל עלו³⁸ במחשבה³⁹ בחי' עלמין סתימין ולכן נקרא הנשמה טהורה היא כי עלמין סתימין היינו בחינת טהורה

אבל ישראל עלו במחשבה, בבחינת העולמות הנסתרים. לכן נאמר על הנשמה "טהורה היא", משום שהעולמות הנסתרים הם בבחינת "טהורה",

נשמות ישראל, לעומת זאת, "עלו במחשבה", כפי שאומר המדרש, ולכן הן שייכות לעולמות הנסתרים. משום כך נאמר על הנשמה שהיא "טהורה": העולמות הנסתרים הם בחינת טהרה.

כי ענין ההעלם הוא שמחמת תוקף אורו וגודל בהירותו א"א לו לבא לידי התגלות וכענין יוצר אור ובורא חושך⁴⁰ שהחשך למעלה מהאור ורומז לתש"ר [לתפילין של ראש]⁴¹ (שהיא בחינת חב"ד [חכמה בינה ודעת] מה שאין כן יוצר אור רומז לתש"י [לתפילין של יד]).

שהרי עניין ההעלם הוא שמחמת עוצמת האור ורוב בהירותו אין הוא יכול להתגלות; וכמו "יוצר אור ובורא חושך", שהחושך למעלה מן האור ורומז לתפילין של ראש, שהן בחינת חב"ד, ואילו "יוצר אור" רומז לתפילין של יד.

ההעלם כאן אינו העדר אור אלא ריבוי אור: האור עז כל כך, עד שאינו יכול להתגלות. לכן "יוצר אור ובורא חושך" מציב את החושך למעלה מן האור; החושך רומז לתפילין של ראש, המקבילות לחכמה, בינה ודעת, והאור לתפילין של יד.

וכמו עד"מ אור גדול שמעוצם תוקפו מחשיך הראות וא"א להסתכל בו וכענין שנאמר ישת חשך סתרו⁴² כו'

והדבר דומה, למשל, לאור גדול שעוצמתו כה חזקה עד שהיא מחשיכה את הראייה, ואי אפשר להסתכל בו; וכענין שנאמר: "ישת חושך סתרו" וגו'.

משל לכך הוא אור חזק מאוד שמסנוור את העיניים ואי אפשר להסתכל בו, ולכן הוא נחווה כחושך. כך נאמר על ה': "ישת חושך סתרו".

וכמ"כ [וכמו כן] כאן שלפי ששרש נש"י [נשמות ישראל] מאור הבהיר ונעלה מאד הנקרא בשם טהו"ר על כן אי אפשר לו להתגלות ונקרא עלמין סתימין בחינת מחשבה כנ"ל: ^{43, 44, 45}

כך גם כאן: מכיוון ששורש נשמות ישראל הוא מן האור הבהיר והנעלה מאד, הנקרא בשם טהור, אין הוא יכול להתגלות; והוא נקרא "עולמות סתומים", בחינת מחשבה, כנזכר לעיל.

שורש נשמות ישראל הוא אור בהיר כל כך, הנקרא טהור, עד שאינו יכול להתגלות. משום כך הוא נקרא "עולמות סתומים", בחינת מחשבה.

5 ב והנה משם ירדה הנשמה בבי"ע עד שנשפלה בעולם השפל ונתלבשה בגוף חומרי. וירידה זו צורך עליה היא למעלה מבחי" המחשבה שהיא בחי" ממכ"ע [ממלא כל עלמין] כנ"ל רק שהוא החיות דעלמין סתימין כו'

ב. והנה משם ירדה הנשמה לבריאה, ליצירה ולעשיה, עד שנפלה לעולם השפל והתלבשה בגוף גשמי. ירידה זו היא לצורך עלייה, למעלה מבחינת המחשבה, שהיא בחינת ממלא כל עלמין, כנזכר לעיל, אלא שהיא החיות של העולמות הנסתרים וכו'.

משורשה בעולמות הנסתרים יורדת הנשמה דרך בריאה, יצירה ועשיה, ומתלבשת בגוף בעולם השפל הזה. תכלית הירידה היא עלייה למעלה משורשה, שכן אפילו "מחשבה" היא עדיין ממלא כל עלמין, אף שהיא החיות של העולמות הנסתרים.

אבל ע"י הירידה זאת היא עולה למעלה מעלה בבחי" סובב כולא עלמין (ועמ"ש בד"ה מי מנה בענין ומספר את רובע ישראל) ⁴⁶

אבל באמצעות ירידה זו היא עולה למעלה מעלה, לבחינת סובב כל עלמין. (ראו מה שנכתב במאמר הפותח במילים "מי מנה", בעניין "ומספר את רובע ישראל").

באמצעות הירידה עולה הנשמה לסובב כל עלמין, האור המקיף את כל העולמות. הסוגריים מפנים למאמר על הפסוק "מי מנה עפר יעקב ומספר את רובע ישראל".

ופי' סובב היינו שמקיף מלמעלה ואינו נתפס ומתלבש בתוך העלמין כי כל העולמות כאין נגדו וכטפה מים אוקינוס שהטפה בטלה לגבי הים הגדול ויתר מכן

פירוש "סובב" הוא שהוא מקיף מלמעלה, ואינו נתפס ומתלבש בתוך העולמות, שהרי כל העולמות הם כאין לפניו, כטיפת מים [לצד] האוקיינוס, שהטיפה בטלה ביחס לים הגדול, ואף יותר מזה,

"מקיף" פירושו שאור זה מקיף את העולמות מלמעלה ואינו נתפס בתוכם. כל העולמות הם כאין לפניו, כטיפה לצד האוקיינוס, ואף פחות מזה.

כי לא נערות אליו קדושתו וכמ"ש במ"א ואינן יכולים להכילו בתוכם כלל ומ"ש ואתה מחיה את כולם⁴⁷ שנמשך חיות ממנו בתוך העולמות ממש היא רק זיו והארה כלל.⁴⁸

כי קדושתו אינה בערך אליו, וכמו שנכתב במקום אחר; והם אינם יכולים להכילו בתוכם כלל. ומה שנאמר "ואתה מחיה את כולם", כלומר שהחיות נמשכת ממנו אל תוך העולמות ממש, אינו אלא זיו והארה כלל.

כפי שנאמר בפיוט "יגדל", "קדושתו אינה בערך אליו": העולמות אינם יכולים להכילו כלל. הפסוק "ואתה מחיה את כולם" מתייחס רק לזיו והארה מאורו, הנכנסים לעולמות.

אבל אור א"ס ב"ה בעצמו אינו נתפס בגדר עלמין כלל ולכך כתיב אני ה' לא שנית⁴⁹ ואתה הוא קודם⁵⁰ שנברא כו' בלי שום שינוי כלל.

אבל אור אין סוף ברוך הוא עצמו אינו נתפס כלל בגדר העולמות. לכן נאמר "אני הוי' לא שנית", וכן "ואתה הוא קודם שנברא העולם" וכו', ללא שום שינוי כלל.

אור אין סוף עצמו אינו נכנס כלל למסגרת העולמות. לכן נאמר בפסוק "אני לא שנית", ובתפילת הבוקר "אתה הוא קודם שנברא העולם": הבריאה לא חוללה בו שום שינוי.

6 וז"ש [וזהו שכתוב] המלאכים קדוש קדוש קדוש⁵¹ הוי' צבאות כי צבאות הם הנשמות והמלאכים שבעלמין

סתימין ועלמין דאתגליין ואומרים תחלה ג"פ [ג' פעמים] קדוש עד שיהיה הוי' צבאות

וזהו [פירוש] דברי המלאכים: "קדוש קדוש קדוש הוי' צבאות". שהרי "צבאות" הם הנשמות והמלאכים שבעולמות הנסתרים ובעולמות הגלויים; והם אומרים תחילה "קדוש" שלוש פעמים, עד שנעשה "הוי' צבאות",

כך מתבאר אמירתם המשולשת של המלאכים: "קדוש קדוש קדוש הוי' צבאות". "צבאות" הם הנשמות והמלאכים שבעולמות הנסתרים והגלויים, והאמירה המשולשת "קדוש" קודמת לכך שה' נקרא "הוי' צבאות".

כי קדוש הוא לשון הבדלה שהוא מובדל בכמה מיני הבדלות עד שמתהווים צבאות גדודי הנבראים כו' שכן "קדוש" הוא לשון הבדלה: הוא מובדל בכמה וכמה דרגות של הבדלה, עד שנעשים צבאות, גדודי הנבראים, וכן הלאה.

"קדוש" פירושו נבדל: אורו של ה' עובר כמה דרגות של הבדלה, עד שיכולים הנבראים, ה"צבאות", לבוא לידי מציאות.

ואמנם קדוש בוי"ו מורה ג"כ על המשכה והוא המשכה מבחי' סוכ"ע בממכ"ע [בממלא כל עלמין] וג"פ [וג' פעמים] קדוש הם ג' מיני המשכות לג' עולמות ביי"ע.

אולם "קדוש" בכתב מלא ו' מורה גם על המשכה — המשכה מבחינת סובב כל עלמין לתוך ממלא כל עלמין. שלוש הפעמים "קדוש" הן שלוש המשכות מסוג זה, אל שלושת העולמות בריאה, יצירה ועשיה.

כאשר "קדוש" נכתב בוי', הוא מציין גם המשכה: הארה מסובב כל עלמין נמשכת לתוך ממלא כל עלמין. שלוש אמירות "קדוש" הן שלוש המשכות כאלה, אחת לכל אחד מעולמות בריאה, יצירה ועשיה.

קטע 3 • 71

המצוות כלבושים

7 והענין כי כל נברא יש לו ב' מיני חיות הא' החיות המתלבש בתוכיותו כנשמה לגוף שממלא את הגוף והוא חי ממנה והוא מבחי' ממכ"ע [ממלא כל עלמין] שהוא החיות המתלבש בעלמין כנ"ל.

והענין הוא שלכל נברא יש שני סוגים של חיות. הראשון הוא החיות המתלבשת בפנימיותו, כמו נשמה בגוף, הממלא את הגוף והוא חי ממנה. חיות זו היא מבחינת ממלא כל עלמין, כלומר החיות המתלבשת בעולמות, כפי שהוזכר לעיל.

כל נברא מקבל שני סוגים של חיות אלו. הראשונה היא פנימית, כמו נשמה הממלאת גוף: זהו ממלא כל עלמין, האור שנכנס לכל דבר ומחיה אותו לפי מידתו.

והב' הוא חיות הסובב ומקיף עליו מלמעלה ששורה עליו ואינו נתפס בו וכענין שארז"ל [שאמרו רבותינו זכרונם לברכה] דאכל בי עשרה שכינתא שריא⁵² שאין זה גילוי השכינה אליהם ממש

הסוג השני הוא החיות הסובבת ומקיפה אותו מלמעלה, שורה עליו ואינה נתפסת בתוכו. על כך אמרו חז"ל: "על כל עשרה שכינה שורה". אין זו התגלות ממשית של השכינה אליהם,

הסוג השני מרחף מעל הנברא ומקיף אותו מלמעלה, בלי להיספג בו. דברי חז"ל שהשכינה שורה בכל התכנסות של עשרה ממחישים זאת: העשרה אינם תופסים בפועל התגלות של השכינה.

אלא השראה ששורה מלמעלה בבחי' סובב (ואעפ"כ [ואף על פי כן] הוא פועל פעולה בהם שהרי על ידי זה תפלתם מכוונת יותר כנודע כמ"ש במ"א כו')

אלא השראה השורה מלמעלה בבחינת סובב. ואף על פי כן היא פועלת בהם, שהרי בזכותה תפלתם מכוונת יותר, כידוע וכפי שמבואר במקום אחר וכו'.

אלא שהשכינה שורה עליהם מלמעלה כנוכחות מקיפה. ואף על פי כן היא משפיעה עליהם: משום כך התפילה בציבור של עשרה מכוונת יותר.

וזהו שאומרים ג"פ [ג' פעמים] קדוש קדוש קדוש⁵³ לפני ה' צבאות שהם ג' המשכות אור וחיות המקיף מבחי' סוכ"ע לג' עולמות דבי"ע כנ"ל

וזהו הטעם שאומרים "קדוש" שלוש פעמים — "קדוש קדוש קדוש" — לפני "הוי' צבאות": אלו שלוש המשכות של אור וחיות מקיפים, מבחינת סובב כל עלמין, אל שלושת העולמות בריאה, יצירה ועשיה, כפי שהוזכר לעיל.

ה"קדוש" המשולש של המלאכים לפני "הוי' צבאות" מתייחס לסוג השני של החיות: שלוש המשכות של אור מקיף מסובב כל עלמין אל העולמות בריאה, יצירה ועשיה, כפי שהוסבר לעיל.

ואמנם גם אור זה המקיף הוא רק המשכת הארה בלבד מסוכ"ע בעצמו וזהו קדוש בוא"ו

אולם גם אור מקיף זה אינו אלא המשכה של הארה בלבד מסובב כל עלמין עצמו; וזהו "קדוש" בכתב מלא, עם ו'.

גם אור מקיף זה הוא רק הארה מסובב כל עלמין עצמו. זהו עניינו של "קדוש", שנכתב עם ו': קדושה הנמשכת למטה.

אבל סוכ"ע בעצמו למעלה מעלה מערך זה והוא בחי' קדש בלא וא"ו שהוא לי' [לשון] הבדלה שהוא

מוכדל בערך וכענין הגבל את ההר וקדשתו⁵⁴ ושם הוא עליית הנשמה ע"י מעשה המצות

אבל סוכב כל עלמין עצמו נעלה הרכה מעבר למידה זו, והוא בחינת "קדש" בלי ו', לשון הבדלה: הוא מוכדל ונעלה מכל יחס, כמו שנאמר "הגבל את ההר וקדשתו". ושם היא עליית הנשמה באמצעות קיום המצוות בפועל,

סוכב כל עלמין עצמו נעלה לחלוטין ממידה זו; הוא בחינת "קדש", בלי ו', כלומר מוכדל לגמרי, כמו שהר סיני "נתקדש" בכך שהציבו לו גבול. אל הבחינה הזאת הנשמה עולה באמצעות קיום המצוות.

כמאמר אשר קדשנו במצותיו בקדש העליון ממש (והיינו לפי שהמצות הם רצון העליון ב"ה חכמתו ורצונו ממש ע"כ בהם ועל ידם מתעלים הנשמות לבחי' קדש העליון ממש ועמ"ש מזה בד"ה מי מנה הני"ל).

כמאמר "אשר קדשנו במצוותיו" — בקדש העליון ממש. והיינו משום שהמצוות הן הרצון העליון, ברוך הוא, חכמתו ורצונו ממש; לכן הנשמות מתעלות בהן ועל ידן לבחינת קדש העליון ממש. ראו מה שנכתב על כך במאמר המתחיל "מי מנה", שהוזכר לעיל.

הברכה "אשר קדשנו במצוותיו" פירושה שהמצוות מעלות אותנו אל בחינת קדש עצמה. הדבר אפשרי מפני שהמצוות הן רצונו וחכמתו של ה' ממש, ולא רק הארה ממנו.

וזהו הירידה צורך עליה שרשה הוא בבחי' טהורה היא. מבחי' ממכ"ע [ממלא כל עלמין]. וע"י ירידתה בגוף נאמר ואנשי קדש תהיון לי^{55, 56} שיתעלו בבחי' קדש העליון ממש שהוא סוכ"ע וע' בזהר פי משפטים (דקכ"א סע"א [סוף עמוד א])

וזהו הירידה לצורך עלייה: שורשה של הנשמה הוא בבחינת "טהורה היא", מבחינת ממלא כל עלמין; ועל ידי ירידתה לגוף נאמר "ואנשי קדש תהיון לי" — שהם יתעלו לבחינת קדש העליון ממש, שהיא סוכב כל עלמין. ראו בזהר, פרשת משפטים (דף קכ"א ע"א, בסוף העמוד).

לכן ירידת הנשמה נועדה לעלייתה: שורשה, "טהורה", עדיין נמצא בתחום ממלא כל עלמין, אך באמצעות חייה בגוף היא נעשית "אנשי קדש" ומתעלה אל סוכב כל עלמין. הוזהר בפרשת משפטים, המצוטט כאן, מציב את "אנשי קדש" מעל שאר הכינויים של קדושה בישראל.

ולכן ארז"ך [ארז"ל] עתידים צדיקים שיאמרו לפניהם⁵⁷ קדוש להמשיך מבחי קדש העליון ששם יתעלו הצדיקים להיות המשכה בהעולמות שהמשכה זו נקרא קדוש כנ"ל. וזהו שנקי המצות לבושים.

לכן אמרו רבותינו ז"ל: "עתידים צדיקים שיאמרו לפניהם קדוש" — כדי להמשיך מבחינת הקדושה העליונה, שבה יתעלו הצדיקים, המשכה אל העולמות; המשכה זו נקראת "קדוש", כפי שהוסבר לעיל. וזהו הטעם שהמצוות נקראות לבושים.

מכיוון שהצדיקים יתעלו אל הקדושה, אמרו חז"ל שבעתיד יאמרו לפניהם "קדוש": ממדרגתם תימשך הארה אל העולמות, והמשכה כזאת היא משמעות המילה "קדוש". הדבר מסביר גם מדוע המצוות נקראות "לבושים".

פ"י כמו הלבוש שהוא מקיף וסובב על האדם ואינו מתלבש בתוכו וכך ע"י המצות נמשך גילוי אור א"ס ב"ה הסוכ"ע ומאיר על נפשו להיות בטלה ומתכללת בו והוא למעלה מבחי ההארה המתלבשת בתוכיות כנ"ל.

כלומר, כמו לבוש המקיף את האדם וסובב אותו, ואינו מתלבש בתוכו, כך באמצעות המצוות נמשכת התגלות של אור אין סוף ברוך הוא, שהוא סובב כל עלמין, ומאירה על נשמתו, כך שהיא מתבטלת ונכללת בו. מדרגה זו היא למעלה מההארה המתלבשת בפנימיות, כפי שהוסבר לעיל.

הלבוש מקיף את האדם ואינו נכנס לתוכו. בדומה לכך, המצוות ממשיכות את האור המקיף של סובב כל עלמין, המאיר על הנשמה, כך שהיא מתבטלת ונכללת בה. מדרגה זו גבוהה מהאור הפנימי של ממלא כל עלמין.

ולכן ימי האדם קצובים לו במספר⁵⁸ כך וכך היינו לפי ערך ההמשכות שצריך להיות לו להעלות נפשו ולקשרה באור א"ס ב"ה:

לכן נקצבו לאדם ימיו במספר מסוים, כלומר, לפי מידת ההמשכות שעליו להמשיך כדי להעלות את נשמתו ולקשר אותה באור אין סוף ברוך הוא.

זו הסיבה שמספר ימיו של כל אדם נקצב: מספר זה תואם את ההמשכות שנשמתו זקוקה להן, באמצעות המצוות, כדי להתעלות ולהיקשר באור אין סוף.

קטע 4 • 81-12

ציווי המלך ועליית המלכות

8 ג ואמנם הכח הזה במצות הוא כי הנה ארז"ל [אמרו רבותינו זכרונם לברכה] מצות צריכות כוונה.^{59,60} וענין הכוונה היא לקיים מצות המלך הקב"ה

ג. והכוח הזה שבמצוות נובע מכך שחז"ל אמרו: "מצוות צריכות כוונה". הכוונה היא לקיים את מצוות המלך, הקדוש ברוך הוא;

המצוות ניהנות בכוח הזה משום שכדברי חז"ל, יש לקיים אותן בכוונה. הכוונה היא לקיים את מצוות המלך.

דהיינו שבכל המצות שעושה יהיה כוונתו שעושה כדי לקיים מצות בוראו וכנזכר בכהאריז"ל [בכתבי האריז"ל] שאפילו קודם ק"ש [קריאת שמע] אחד ואהבת צ"ל הריני מקבל עלי עול מ"ע [מצות עשה] של ק"ש [קריאת שמע]⁶¹ כו'

כלומר, בכל מצווה שהוא מקיים, עליו לכוון שהוא עושה זאת כדי לקיים את מצוות בוראו. וכמוזכר בכתבי האריז"ל, אפילו לפני קריאת שמע, [במילים] "אחד" ו"ואהבת", יש לומר: "הריני מקבל עליי עול מצוות עשה של קריאת שמע" וכו',

יש לקיים כל מצווה כדי לקיים את מצוות הבורא. כתבי האריז"ל אף מורים שלפני קריאת שמע יש לומר: "הריני מקבל עליי עול מצוות עשה של קריאת שמע".

הגם שהדברים מתיישבים על הלב מצד עצמם שהרי כשמתבונן בגדולת ה' אחד ממילא יבא לבחי' ואהבת מ"מ צריך לכוין שעושה הכל לשם מצוה בלבד מפני שכך נצטוו להתבונן בגדולתו ולעורר את האהבה והטעם הוא מפני

אף שהדברים מתיישבים בלב מאליהם, שהרי כשאדם מתבונן בגדולתו של "הוי' אחד", הוא מגיע מאליו לבחינת "ואהבת"; בכל זאת עליו לכוון שהוא עושה את כל זאת אך ורק לשם המצווה, מפני שכך נצטוו — להתבונן בגדולתו ולעורר את האהבה. והטעם הוא

לכאורה אין בכך צורך, שהרי התבוננות ב"הוי' אחד" שבקריאת שמע מובילה מאליה ל"ואהבת". ובכל זאת, על האדם לכוון שהוא עושה גם זאת רק משום שה' ציווה עליו להתבונן בגדולתו ולעורר אהבה.

כי מדת מלכותו יתברך היא למעלה מבחי' התלבשות החיות שבתוך הנבראים וכמשל המלך שאין עצמיותו מתפשט תוך כל המדינה רק שמו בלבד נקרא עליהם שהוא בחי' הארה ממנו.

שמדת מלכותו יתברך היא למעלה מבחינת התלבשות החיות בתוך הנבראים. הדבר דומה למלך, שעצמותו אינה מתפשטת בכל המדינה; רק שמו נקרא עליהם, והוא בחינת הארה ממנו.

הטעם הוא שמלכות ה' עומדת למעלה מהחיות המתלבשת בנבראים. עצמותו של מלך אינה מתפשטת במדינתו; רק שמו שולט עליה, והוא הארה בלבד ממנו.

וכשמקבל עליו מצות המלך שהיא למעלה מהתלבשות והתפשטות החיות שבנבראים עי"ז דוקא תתעלה נפשו בקדש העליון שהוא למעלה מגדר השתלשלות החיות שבתוך העולמות כנ"ל כי נעוץ תחלתן בסופן^{62, 63} דייקא.

וכשהאדם מקבל עליו את מצוות המלך, שהיא למעלה מהתלבשות החיות בנבראים ומהתפשטות בהם, דווקא על ידי כך מתעלה נפשו בקודש העליון, שלמעלה מגדר השתלשלות החיות שבתוך העולמות, כנזכר לעיל; שכן תחילתן נעוצה דווקא בסופן.

קבלת מצוות המלך מחברת את האדם אל מה שלמעלה מהחיות שבעולמות, ונפשו מתעלה אל הקודש העליון, שלמעלה מהשתלשלות. כפי שנאמר בספר יצירה, "תחילתן נעוצה בסופן": המדרגה התחתונה, מלכות, קשורה למדרגה העליונה.

(כי אבא יסד ברתא^{64, 65, 66} שהמלי שרשה מחכמה עילאה קדש העליון ממש ולכן גם היא נק' קדש וכמ"ש בזהר פ' פינחס)

(שהרי "אבא יסד ברתא": מלכות מושרשת בחכמה עילאה, שהיא ממש הקודש העליון, ולכן גם היא נקראת קודש, כפי שנכתב בזהר, פרשת פינחס)

מלכות מושרשת בחכמה עילאה, כפי שאומר הזהר: "אבא יסד ברתא" — אבא, חכמה, ייסד את הבת, מלכות. לכן גם מלכות נקראת קודש.

(דרנ"ד ע"ב) דכתיב כי קדש היא לכם^{67, 68} ע"ש וגם שרשה בבחי' כתר שלכן נק' כ"ע [כתר עליון] דאיהי כתר מלי^{69, 70} כוי

(דף רנ"ד ע"ב), על הפסוק "כי קודש היא לכם"; ראו שם. היא מושרשת גם בבחינת כתר, ולכן נקראת כתר עליון, שהרי היא כתר מלכות וכוי

הזהר בפרשת פינחס דורש את הפסוק "כי קודש היא לכם" על מלכות. מלכות מושרשת גם בכתר: תיקוני הזהר אומרים שכתר עליון הוא "כתר מלכות".

ועי' מ"ש מזה בד"ה מי מנה הנ"ל גבי אף עשיתיו⁷¹ ועי' מ"ש במ"א בענין מאמר שמואל לשאול כי שמוע מזבח טוב⁷² כוי

וראו מה שנכתב על כך במאמר המתחיל "מי מנה" הנזכר לעיל, בעניין "אף עשיתיו"; וכן ראו מה שנכתב במקום אחר בעניין דברי שמואל לשאול: "כי שמוע מזבח טוב" וכוי;

אדמו"ר הזקן מפנה לדיונים נוספים בנושא: המאמר "מי מנה", על הפסוק "אף עשיתיו", וקטע על תוכחת שמואל לשאול: "לשמוע טוב מזבח", שבו הציות לדבר ה' מוצב מעל הקרבנות.

ומי"ש בדי"ה ועתה יגדל נא כח אדי⁷³ וזהו ענין זרקא מקף שופר הולך סגולתא⁷⁴ דאי [דאיתא] בת"ז [בתיקוני זוהר]⁷⁵ שמדת מלכותו יתברך נקי זרקא דאזדריקת

ומה שכתוב במאמר המתחיל "ועתה יגדל נא כוח אדני-י": זהו עניינם של "זרקא, מקף, שופר הולך, סגולתא", המובאים בתיקוני זוהר, שמדת מלכותו יתברך נקראת "זרקא", משום שהיא נזרקת

דיון נוסף מובא במאמר "ועתה יגדל נא כוח אדני-י". תיקוני זוהר דורש את שמות טעמי המקרא זרקא, מקף, שופר הולך וסגולתא כתיאור של מלכות: זרקא, כלומר "נזרקת", רומז לכך שמלכות נזרקת כלפי מעלה.

למעלה מעלה והולכת עמה סגולתא היא בחינת ישראל עם סגולתו להיות גם הם נזרקים בקדש העליון⁷⁶ שלמעלה מהשתלשלות כנ"ל והוא בחי' הסובב כולא עלמין כנ"ל.

למעלה מעלה, ויחד עמה הולכת סגולתא, שהיא בחינת ישראל, עם סגולתו, כדי שגם הם יזרקו אל הקדושה העליונה שלמעלה מהשתלשלות, כנזכר לעיל; וזוהי בחינת סובב כל עלמין, כנזכר לעיל.

סגולתא, ההולכת יחד עם זרקא, מסמלת את ישראל, עם סגולתו של ה': גם הם נזרקים כלפי מעלה יחד עם מלכות, אל הקדושה העליונה, סובב כל עלמין.

(ועיין מי"ש מענין סגול וסגולה בדי"ה נאו לחיך⁷⁷ בתורים⁷⁸ ובדי"ה אסרי לגפן^{79,80} והיינו ע"ש [על שם] האהבה הטבעית שירושה לנו מאבותינו כו')

(ועיין במה שכתוב בענין סגול וסגולה במאמר המתחיל "נאו לחיך בתורים" ובמאמר המתחיל "אסרי לגפן". והיינו על שם האהבה הטבעית שירשנו מאבותינו כו';

ההערה בסוגריים מפנה לשני מאמרים נוספים העוסקים בסגול ובסגולה. ישראל נקראים סגולה על שם האהבה הטבעית לה, שירשו מן האבות.

וזהו כענין טהורה היא וע"י המצות מתעלים למעלה יותר בבחי' קדש העליון כנ"ל ועמ"ש בדי"ה וידבר אלקים⁸¹ כו' וארא אל אברהם⁸² כו' ושמי כו' ע"ש) והיינו הא דכתיב אני כבדתי רענן.⁸³

וזהו כענין "טהורה היא", ועל ידי המצוות מתעלים למעלה יותר, לבחינת הקדושה העליונה, כנזכר לעיל. ועיין במה שכתוב במאמר המתחיל "וידבר אלקים" כו', "וארא אל אברהם" כו', "ושמי" כו', עיינו שם. וזהו שכתוב: "אני כבדתי רענן".

האהבה שירשנו מתאימה לשורש הנשמה, שעליו נאמר "טהורה היא", ואילו המצוות מעלות אותה עוד, אל הקדושה העליונה. הפסוק "אני כבדתי רענן" מבטא את אותו רעיון.

ברוש הוא עץ ארז הגבוה ורענן הוא כשעדיין רך שיכולים לכפוף ראשו עד למטה מאד וכשיעמידו עליו איזה דבר אח"כ כשיגביה מאליו ויעמיד על עמדו יזרק ויגביה אותו דבר למעלה גם מראשו כנודע.

ברוש הוא עץ ארז גבוה, ו"רענן" פירושו כשהוא עדיין רך, כך שאפשר לכופף את ראשו נמוך מאוד. וכשמניחים עליו דבר-מה, לאחר מכן, כשהוא מתרומם מעצמו וחוזר לעמוד זקוף, הוא זורק ומגביה את אותו הדבר למעלה, אפילו מעל לראשו, כידוע.

המשל הוא על ברוש, עץ ארז גבוה, שאפשר לכופף כשהוא צעיר וגמיש; כשהוא שב ונעמד, הוא משליך למעלה את מה שהונח עליו, מעבר לראשו.

כך אני היא מדת מל' ית'⁸⁴ היא כברוש רענן שירדה ונתלבשה במצות גשמיים אבל אח"כ היא מתרוממת עד רום

כך "אני", שהיא מדת מלכותו יתברך, היא כברוש רענן: היא ירדה והתלבשה במצוות גשמיות, אך לאחר מכן היא מתרוממת עד רום

"אני" היא מלכות. היא יורדת ומתלבשת במצוות גשמיות, ולאחר מכן מתרוממת שוב עד למרומים.

המעלות ומעלית ג"כ את האדם המקיים המצות להיות עולה גם למעלה מבחי' המל' גם בעודנה למעלה טרם ירידתה והיא בחי' קדש העליון הסוכ"ע כנ"ל.

המעלות, והיא גם מעלה את האדם המקיים את המצוות, כך שהוא עולה אף למעלה מבחינת מלכות כפי שהיא עודנה למעלה, קודם ירידתה; וזוהי בחינת הקדושה העליונה, סובב כל עלמין, כנזכר לעיל.

כשהיא מתרוממת, מלכות מעלה גם את האדם המקיים את המצוות, אפילו למעלה ממדרגת מלכות כפי שהייתה קודם ירידתה, אל הקדושה העליונה, סובב כל עלמין.

9 וע"ז נאמר וצדקה תרומם גוי.⁸⁵ שכל המצות נק' בשם צדקה כמ"ש וצדקה תהיה לנו כי נשמור לעשות

כל כל המצוה הזאת שהמצות מרוממ' [מרוממים] ומגביהים

ועל כך נאמר: "וצדקה תרומם גוי". כל המצוות נקראות בשם צדקה, כפי שנאמר: "וצדקה תהיה לנו אם נקפיד לעשות את כל המצוה הזאת"; שכן המצוות מרוממות ומעלות

העלייה באמצעות המצוות היא משמעות הפסוק "וצדקה תרומם גוי". כל המצוות נקראות צדקה, כפי שמשא אומר שקיום המצווה כולה "יהיה צדקה לנו"; לכן המילה "תרומם" מתארת את מה שכל מצווה פועלת בנפש.

את נשׁי [נשמות ישראל] למעלה מעלה ועמ״ש מזה בד״ה השמים כסאי גבי והארץ הדום רגלי וביותר מצות תלמוד תורה שהיא כנגד כולם^{86, 87} כי אותיות התורה נקראו סוסים

את נשמות ישראל, מעלה מעלה. ראו מה שנכתב על כך במאמר המתחיל ״השמים כסאי״, בעניין ״והארץ הדום רגלי״. הדבר נכון במיוחד לגבי מצוות לימוד התורה, השקולה כנגד כולן, שכן אותיות התורה נקראות סוסים,

ההפניה היא למאמר אחר, על ״השמים כסאי והארץ הדום רגלי״. לימוד התורה, שעליו אומרת המשנה שהוא שקול כנגד כל שאר המצוות, מעלה את הנשמה יותר מכול, מפני שאותיות התורה נקראות ״סוסים״.

כמו סוס ורוכבו רמה⁸⁸ שהסוס מגביה ונושא את הרוכב למקום שאינו יכול להגיע שם בעצמו ואפשר שזהו ג״כ ענין זרקא כאבנא בקירטא^{89, 90} אשר אבנים הם אותיות⁹¹ כ״י והנה כתיב ושמרתם את השבת⁹² כי קדש היא לכם.

כמו בביטוי ״סוס ורוכבו רמה״: הסוס מעלה ונושא את הרוכב למקום שאינו יכול להגיע אליו בכוחות עצמו. ואולי זהו גם עניינה של ״זרקא כאבנא בקירטא״, כלומר ״זריקה כאבן בקלע״, שכן האבנים הן אותיות וכ״י. והנה נאמר: ״ושמרתם את השבת כי קודש היא לכם״.

בביטוי ״סוס ורוכבו רמה״, המילה ״רמה״ מתפרשת כ״התרומם לגובה״: הסוס נושא את הרוכב למקום שלא היה יכול להגיע אליו לבדו, וכך אותיות התורה נושאות את הנשמה. ייתכן שגם ״זרקא כאבנא בקירטא״ — ״זריקה כאבן בקלע״ — רומז לאותו ענין, שכן האותיות נקראות ״אבנים״ (בספר יצירה האותיות הן אבנים ש״בונים מהן בתים״). כעת עובר אדמו״ר הזקן לשבת: ״כי קודש היא לכם״.

כי הנה עיקר עליית נשׁי [נשמות ישראל] שמתעלים מבחינת ומדרגת טהרה לבחי״ ומדרגת ואנשי קדש תהיון לי⁹³ קדש ישראל להי⁹⁴. הנה עלייה זו היא בשבת.

עיקר עלייתן של נשמות ישראל, כשהן מתרוממות ממדרגת טהרה למדרגת ״ואנשי קודש תהיון לי״, ״קודש ישראל להי״, מתרחש בשבת.

עיקר עלייתן של הנשמה, מטהרה לקדושה — ״ואנשי קודש תהיון לי״, ״קודש ישראל להי״ — מתרחש בשבת.

כי הגם דעלייה זו הוא ע״י התומ״צ [התורה ומצות] אשר קדשנו במצותיו. אך גם עליית התומ״צ [התורה ומצות] של כל ששת ימי המעשה⁹⁵ הוא ע״י השבת.⁹⁶

אמנם עלייה זו נעשית באמצעות התורה והמצוות, שעליהן אנו אומרים ״אשר קידשנו במצוותיו״; אך גם העלייה של התורה והמצוות של כל ששת ימי המעשה נעשית באמצעות השבת.

העלייה נעשית באמצעות התורה והמצוות, אך גם התורה והמצוות של ששת ימי החול עולות רק באמצעות השבת.

10 והיינו כי יש קדש תתאה שהיא בחי' מלי' עצמה וקדש עליון הוא חכמה עילאה והמצות הם נקי' מצות המלך.⁹⁷ אך בשבת הואר⁹⁸ עליית המלי' בבחי' קדש העליון ממש.

כלומר, יש קדושה תחתונה, שהיא בחינת מלכות עצמה, ויש קדושה עליונה, שהיא חכמה עילאה; והמצוות נקראות מצוות המלך. אולם בשבת מאירה עליית המלכות אל הקדושה העליונה ממש.

יש שתי בחינות של קדושה: התחתונה היא מלכות עצמה, והעליונה היא חכמה. המצוות הן "מצוות המלך", הקשורות למלכות; בשבת מלכות עצמה עולה אל הקדושה העליונה.

וזהו כי קדש⁹⁹ היא לכם היינו עליית בחי' מלכותו ית' למקורה ושרשה בחי' קדש העליון שמשם חוצבה דאבא יסד ברתא

וזהו "כי קודש היא לכם": עליית בחינת מלכותו יתברך אל מקורה ושרשה, בחינת הקדושה העליונה, שממנה נחצבה, שכן "אבא יסד ברתא".

לכן התורה אומרת על שבת "כי קודש היא לכם": המלכות חוזרת אל מקורה בחכמה, שממנה נחצבה, כאמר "אבא יסד ברתא".

(ועי' יש למצוא סמך למנהג המבואר בפע"ח [בפרי עץ חיים]¹⁰⁰ לטבול א"ע [את עצמו] במקוה בערב שבת¹⁰¹ כי בחי' שבת נקרא קדש היא לכם ולכן צ"ל תחלה בחינת טהרה כו')

(ועל ידי כך אפשר למצוא סמך למנהג המבואר בפרי עץ חיים, לטבול במקוה בערב שבת: מאחר שהשבת נקראת "קודש היא לכם", צריך אפוא שתהיה תחילה בחינת טהרה וכו').

הדברים נותנים סמך למנהג המתועד בפרי עץ חיים לטבול במקוה לפני שבת: יש להגיע תחילה לטהרה, הבחינה התחתונה, לפני שנכנסים לשבת, שהיא קודש.

והנה הטעם שעלייה זו היא בשבת כי הנה נודע ענין השבת שהוא לשון שביתה ונייחא דרוחא

והנה, הטעם לכך שעלייה זו היא בשבת הוא משום שכידוע, שבת פירושה שביתה ומנוחת הרוח,

הטעם לכך שהעלייה מתרחשת בשבת טמון במשמעות המילה: שבת פירושה שביתה ומנוחת הרוח.

כי ששת ימים עשה¹⁰² ה' את השמים ואת הארץ ע"י ע"מ [עשרה מאמרות] יהי אור שהוא בחי' ירידת הדבור ובתוכו המחשבה כו'

שכן "ששת ימים עשה ה' את השמים ואת הארץ" באמצעות עשרת המאמרות, "יהי אור", שהיא בחינת ירידת הדיבור, ובתוכו המחשבה וכו',

בימי הבריאה ירד דיבורו של ה', עשרת המאמרות, ובהם "יהי אור", כדי לברוא את העולם; המחשבה כלולה בתוך הדיבור.

להיות נמשך ומתפשט ומלוכש בתוך הנבראים ובשבת הוא עליית הדבור בחכמה עילאה ועמ"ש מזה
בד"ה שובה ישראל עד¹⁰³ והוא בחי' עליית מדת מל' בבחי' קדש העליון

כדי להימשך, להתפשט ולהתלבש בתוך הנבראים; ואילו בשבת הדיבור עולה בחכמה עילאה (וראו מה שנכתב על
כך במאמר המתחיל "שובה ישראל ע"י"). וזוהי בחינת עליית מידת המלכות אל בחינת הקדושה העליונה,

הדיבור ירד כדי להתפשט בנבראים ולהתלבש בתוכם. בשבת הוא עולה בחזרה אל חכמה עילאה; במילים אחרות, המלכות עולה אל
הקדושה העליונה. המאמר "שובה ישראל" עוסק בכך בהרחבה.

כי נעוץ תחלתן בסופן וסופן בתחלתן¹⁰⁴ כנ"ל וכמשל אדם השובת ונח ממלאכת עבודה ששכלו
ומחשבתו המלוכשת בתוך המעשה חוזרות ומתעלות למקורן.

כי "נעוץ תחלתן בסופן וסופן בתחלתן", כנזכר לעיל; וכמשל אדם השובת ונח מעבודתו, שהשכל והמחשבה שלו,
שהיו מלוכשים במעשה, חוזרים ועולים אל מקורם.

כמאמר ספר יצירה, הסוף נעוץ בתחילה. המשל הוא אדם שפוסק ממלאכתו: שכלו ומחשבתו, שהיו שקועים בעשייה, נסוגים וחוזרים אל
מקורם.

11 וזהו קדש ישראל לה' ראשית תבואתה.¹⁰⁵ תבואתה נק' דגנך ותירושך ויצהרך.¹⁰⁶ דגנך זה
התלמוד^{107, 108} בהלכות הנגלות לנו ותירושך

וזהו: "ישראל קדושים לה', ראשית תבואתו". "תבואתו" מכונה "דגנך, תירושך ויצהרך". "דגנך" הוא לימוד
ההלכות הגלויות לנו; ו"תירושך":

הפסוק "ישראל קדושים לה', ראשית תבואתו" נדרש כעוסק ב"תבואה" של התורה. דגן, יין ושמן מייצגים שלוש שכבות בתורה; "דגן" הוא
לימוד התלמוד וההלכות הגלויות לנו.

נכנס יין יצא סוד¹⁰⁹ הם פנימיות התורה הנקרא רזין דאורייתא ויצהרך שמן שצף ע"ג [על גבי] יין¹¹⁰ הוא
רזא דרזין¹¹¹ שכל אלה נק' תבואות

"נכנס יין יצא סוד" — זו פנימיות התורה, המכונה "רזין דאורייתא"; ו"יצהרך", השמן שצף מעל היין, הוא "רזא
דרזין". כל אלה נקראים "תבואה",

"יין" הוא פנימיות התורה, סודותיה: חז"ל אומרים "נכנס יין יצא סוד", שכן ל"יין" ול"סוד" יש אותו ערך מספרי — שבעים. "שמן", הצף
מעל היין, הוא סוד הסודות.

כי יש תבואות שדה ותבואת הכרם וכמשארז"ל [וכמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה] זית נמי תבואה איקרי¹¹² כוי וישראל יתעלו בבחי' קדש שהוא ראשית להתורה.

שכן יש תבואת שדה ותבואת כרם, וכפי שאמרו חז"ל: "זית נמי תבואה איקרי" וכו'. וישראל יתעלו לבחינת "קודש", שהיא ראשית לתורה.

כל שלושת הדברים נחשבים "תבואה", שהרי חז"ל מכנים אפילו את הזית "תבואה". ישראל מתעלים לבחינת "קודש", שהיא "ראשית" — קודמת אפילו לתורה.

12 והענין ע"ד הנ"ל כי מתחלה ישראל הם למטה מן התורה כמאמר תלת קשרין מתקשרין דא¹¹³ בא ישראל באורייתא כוי שישראל הם מקבלים מהתורה

הביאור הוא על פי האמור לעיל: בתחילה ישראל נמצאים למטה מן התורה, כמאמר: "שלושה קשרים נקשרים זה בזה: ישראל בתורה" וכו', שכן ישראל מקבלים מן התורה;

בתחילה ישראל נמצאים "למטה" מן התורה: הוזהר מדבר על שלושה קשרים — ישראל קשורים לתורה, והתורה לקדוש ברוך הוא — ולכן ישראל מקבלים מן התורה.

אבל אח"כ הם מתעלים למעלה ממנה וכענין שנאמר ועשיתם אתם וכן אשר יעשה אותם האדם¹¹⁴ שישראל הם הממשיכים אור א"ס לבחינת התורה להיות אא"ס [אור אין סוף] מתלבש בחכמה שזהו פי' עוסק בתורה לשמה^{115, 116} לשמ"ה ממש וכמ"ש במ"א.

אך אחר כך הם מתעלים למעלה ממנה, כפי שנאמר "ועשיתם אותם", וכן "אשר יעשה אותם האדם": ישראל הם שממשיכים את אור אין סוף אל בחינת התורה, כך שאור אין סוף מתלבש בחכמה. זהו פירוש הביטוי "עוסק בתורה לשמה" — לשם ה' ממש, כפשוטו, כפי שמבואר במקום אחר.

בהמשך הם מתעלים למעלה ממנה. הפסוקים "ועשיתם אותם" ו"אשר יעשה אותם האדם" מלמדים שישראל "עושים" את התורה ואת המצוות: באמצעות לימודם ומעשיהם הם ממשיכים את אור אין סוף אל התורה, כך שהוא מתלבש בחכמה. לימוד תורה לשמה, "לשם ה'", פירושו בדיוק עניין זה.

וזהו שאמרו רז"ל [רבותינו זכרונם לברכה] שמתחלה יהיה בתורת ה' חפצו ואחר כך ובתורתו יהגה שנקראת על שמו¹¹⁷ וד"ל [ודי למבין]:^{118, 119}

וזהו שאמרו חז"ל: בתחילה "בתורת ה' חפצו", ואחר כך "ובתורתו יהגה", שכן התורה נקראת על שמו. וד"ל.

לכן אמרו חז"ל על הפסוק בתהילים, שבתחילה התורה נקראת "תורת ה'", ואחר כך, לאחר שאדם יגע בה, היא נקראת "תורתו" — על שמו.

החטא וקודש הקדשים

13 ד אך כל זה הוא בקיום התורה והמצות אבל בהיפוך העובר ופוגם אפילו בביטול מ"ע [מצות עשה] ואפילו

מי שאפשר לו לעסוק בתורה ואינו עוסק הרי עושה

ד. אבל כל זה אמור כאשר מקיימים את התורה והמצוות. במקרה ההפוך, מי שעובר עבירה ופוגם — אפילו בהימנעות מקיום מצוות עשה, ואפילו מי שיכול לעסוק בתורה ואינו עוסק — הרי הוא גורם

כל זה חל כאשר מקיימים את התורה והמצוות. גם להיפך יש השפעה: הימנעות אפילו ממצוות עשה אחת, או אי-לימוד תורה כשאפשר ללמוד, היא כשלעצמה פגם.

חסרון בהמשכת בחי' קדש העליון וכ"ש [וכל שכן] בעברו על מל"ת [מצות לא תעשה] דאורייתא או דרבנן הרי

ע"ז מטמא נפשו שהיא בחי' טהורה וכו' וכמו שע"י המצות היא מתעלית מבחי' טהרה לבחי' קדושה

לחיסרון בהמשכת בחינת הקדושה העליונה; וכל שכן כשעובר על איסור מן התורה או מדברי חכמים: בכך הוא מטמא את נפשו, שהיא בחינת "טהורה" וכו'. וכשם שעל ידי המצוות היא מתעלה מבחינת טהרה לבחינת קדושה,

ההזנחה הזאת מותירה חיסרון בהמשכת הקדושה העליונה. עבירה על איסור, בין מן התורה ובין מדברי חכמים, חמורה יותר: היא מטמאת את הנפש, ששורשה הוא בחינת "טהורה".

וזהו ענין והיתה נפש אדוני צרורה בצרור¹²⁰ כו' כמו הזורק אבן ע"י הצרור שמגביהו למעלה מטבעו. כך הוא העלייה ע"י המצות.

וזהו ענין "והיתה נפש אדוני צרורה בצרור החיים" וכו': כמו אדם המטיל אבן באמצעות הצרור, המגביה אותה למעלה ממה שטבעה מאפשר; כך היא העלייה על ידי המצוות;

המצוות מעלות את הנפש מבחינת טהרה לבחינת קדושה, כפי שאמרה אביגיל לדוד: "נפש אדוני תהיה צרורה בצרור החיים". הדבר דומה לאבן הנתונה בכיס של קלע, המוטלת למעלה מכפי שהייתה יכולה להתרומם מכוח טבעה.

14 וכך לעומת זה על ידי העוונות כתיב ואת נפש אויביך יקלענה בתוך כף הקלע¹²¹ שנזרקת למרחוק

מאד בסטרא דמסאבא מה

וכך, להבדיל, על ידי העוונות נאמר: "ואת נפש אויביך יקלענה בתוך כף הקלע" — היא נזרקת למרחק רב, אל תחום הטומאה,

העוונות פועלים בכיוון ההפוך, כפי שנאמר בחלקו השני של אותו פסוק: "את נפש אויביך יקלענה בתוך כף הקלע". הנפש מוטלת למרחק רב, אל תחום הטומאה.

שהוא רחוק מאד מאד מבחי' טהורה היא וכו' וכמ"ש במ"א בד"ה כי ביום הזה יכפר.

שהוא רחוק מאד מאד מן הבחינה של "טהורה היא" וכו', כפי שמוסבר במקום אחר, במאמר הפותח במילים "כי ביום הזה יכפר".

תחום זה רחוק ככל האפשר משורש הנפש, "טהורה היא". המאמר "כי ביום הזה יכפר" מרחיב בעניין.

והתיקון לזה הוא לדלג שור¹²² ע"י התשובה להמשיך מבחי' היותר גבוהה גם מבחי' הקדש עליון שבזה ימולאו כל הפגמים והחסרונות שנעשו בקדש

התיקון לכך הוא "לדלג שור" באמצעות תשובה: להמשיך מבחינה גבוהה אף יותר מן הקדושה העליונה, ובכך להשלים את כל הפגמים והחסרונות שנוצרו בקודש;

התיקון הוא תשובה, ש"מדלגת על חומה": היא ממשיכה מבחינה גבוהה אף יותר מן הקדושה העליונה, ובכוחה להשלים כל פגם וחסרון שנוצרו בקודש.

והיינו ע"י כה"ג [כהן גדול] שנכנס ביוה"כ [ביום הכיפורים] לבית קדש הקדשים^{123, 124} אשר בחי' קדש הקדשים הוא למעלה מעלה גם מבחי' קדש העליון וכמ"ש בזהר ס"פ משפטים (דקכ"א סע"א [סוף עמוד א]).¹²⁵

וזה נעשה באמצעות הכהן הגדול, שנכנס ביום הכיפורים לבית קודש הקודשים; שכן בחינת קודש הקודשים נעלית מאוד מאוד אפילו מן הקדושה העליונה, כפי שנאמר בזהר בסוף פרשת משפטים (דף קכ"א ע"א, בסוף העמוד):

הבחינה הגבוהה הזאת נמשכת באמצעות כניסת הכהן הגדול לקודש הקודשים ביום הכיפורים. קודש הקודשים נעלה בהרבה אפילו מן הקדושה העליונה, כפי שאומר הוזהר בפרשת משפטים.

שהחכמה שהיא בחי' קדש העליון נפקא מאתר דאקרי קדש הקדשים¹²⁶ וזהו ענין והחכמה מאין תמצא.¹²⁷

שהרי החכמה, שהיא בחינת הקדושה העליונה, "יוצאת מן המקום הנקרא קודש הקודשים". וזהו פירוש "והחכמה מאין תמצא".

הוזהר אומר שהחכמה, שהיא הקודש העליון, "יוצאת מן המקום הנקרא קודש הקודשים". גם את הפסוק "והחכמה מאין תמצא" מפרשים כך: החכמה נמשכת ממה שלמעלה ממנה, מן ה"אין".

ועיין עוד בזהר בראשית (דמ"ה סע"א [סוף עמוד א] וע"ב). ובפ' פקודי (דרס"א) וע' עוד בפ' יתרו (דס"ז ע"ב)

ראו עוד בזהר בראשית (דף מ"ה ע"א בסוף העמוד וע"ב), ובפרשת פקודי (דף רס"א), וכן בפרשת יתרו (דף ס"ז ע"ב),

מובאים מקומות נוספים בזהר העוסקים בקודש הקודשים: בפרשת בראשית (דף מ"ה ע"א-ע"ב), בפרשת פקודי (דף רס"א) ובפרשת יתרו (דף ס"ז ע"ב).

גבי אית מלך לעילא דאיהו רזא דקדש הקדשים ותחותיה אית כהן¹²⁸ כו' דאקרי גדול כו' ובפיי הרמ"ז [הרב משה זכות] שם וזהו ענין המלך הקדוש¹²⁹ שאומרים בעשי"ת [בעשרת ימי תשובה]¹³⁰

בעניין י"ש מלך למעלה, שהוא סוד קודש הקודשים, ותחתיו יש כהן וכו', "הנקרא גדול" וכו'; ועיינו בפירוש הרמ"ז שם. וזהו ענין "המלך הקדוש" שאומרים בעשרת ימי תשובה.

בווהר בפרשת יתרו נאמר שיש מלך למעלה, שהוא סוד קודש הקודשים, ומתחתיו כהן "הנקרא גדול"; הרמ"ז, רבי משה זכות, מפרש שם את הדברים. משום כך, בעשרת ימי תשובה מסיימים את הברכה השלישית בתפילת העמידה במילים "המלך הקדוש".

וביאור הענין היינו כי קדש העליון זהו בחי' סוכ"ע¹³¹ שאינו מתלבש בבחי' עלמין כ"א סובב ומקיף עליהם שלכן נקרא קדש כנ"ל.

ביאור הענין הוא שהקדושה העליונה היא בחינת סובב כל עלמין, שאינה מתלבשת בעולמות אלא סובבת ומקיפה אותם; לכן היא נקראת קודש, כפי שהוסבר לעיל.

הקודש העליון הוא סובב כל עלמין: האור מקיף את העולמות ואינו נכנס לתוכם. משום כך הוא נקרא קודש, כלומר מובדל.

אך באמת גם בחי' סוכ"ע אינו ערוך למהותו ועצמותו ית' שאינו בגדר עלמין כלל לא בבחי' סובב אך באמת, גם בחינת סובב כל עלמין אינה בערך למהותו ועצמותו ית', שאינו בגדר עולמות כלל — לא בבחינת סובב

אולם גם סובב כל עלמין אינו בערך לעצמותו של ה', שאינה מוגדרת כלל ביחס לעולמות, אפילו לא כמי שמקיף אותם.

ולא בבחי' ממלא וזהו פ"י ולא נערוך אליו קדושתו.¹³² שאפ"י [שאפילו] בחי' קדש העליון אינו ערוך אליו כלל.

ולא בבחינת ממלא. וזהו פירוש "ולא נערוך אליו קדושתו": אפילו בחינת הקודש העליון אינה בערך אליו כלל.

וגם לא כמי שממלא אותם. זהו פירוש "ולא נערוך אליו קדושתו": אפילו הקודש העליון בטל לחלוטין ביחס אליו.

15 ועמ"ש בד"ה ועשית ציץ¹³³ זהב¹³⁴ בענין קדש למד מלמטה¹³⁵ הוי' מלמעלה שבחינת קדש למד הוא עדיין מלמטה לגבי שם הוי' דלעילא כו' ע"ש ולכן נקרא קדש הקדשים שהוא מובדל ומרומם גם מבחי' סוכ"ע שהוא בחי' קדשים.

ראו את המבואר במאמר הפותח במילים "ועשית ציץ זהב", בענין "קודש למ"ד מלמטה והוי' מלמעלה": מדרגת "קודש למ"ד" עדיין נחשבת למטה ביחס לשם הוי' שלמעלה וכו'; עיינו שם. לכן הוא נקרא "קודש הקדשים", מפני שהוא מובדל ונעלה אף ממדרגת סובב כל עלמין, שהיא בחינת "קדשים".

הציץ, טס הזהב של הכהן הגדול, נשא את המילים "קודש להוי'" בשתי שורות: "קודש למ"ד" למטה ושם הוי' למעלה. המאמר על הציץ מסביר שגם "קודש" עדיין למטה מן השם עצמו; לכן המדרגה המובדלת אפילו מסובב כל עלמין, שהוא עצמו בחינת "קדשים", נקראת "קודש הקדשים".

16 וכמ"ש והבדילה הפרוכת לכם¹³⁶ בין הקדש ובין קדש הקדשים וע"י שממשיכים מבחי" קדש הקדשים עי"ז מתמלאים כל החסרונות

כמו שנאמר: "והבדילה הפרוכת לכם בין הקודש ובין קודש הקודשים". ועל ידי המשכה מבחינת קודש הקודשים מתמלאים כל החסרונות,

הפרוכת הבדילה בין הקודש לקודש הקודשים, שתי מדרגות נבדלות. המשכת אור מקודש הקודשים ממלאת כל חסרון.

כי בחי" קדה"ק [קודש הקדשים] הוא הממלא כל שמה¹³⁷ ונקרא שלימו דכולהו¹³⁸ וכמשל המעיין שנסתם ונהר שנחרב ויבש שחופרין בעומק יותר כו' וכמ"ש במ"א.

מפני שמדרגת קודש הקודשים היא זו ש"ממלאת את כל השמות" ונקראת "שלמות הכול"; בדומה למעיין שנחסם ולנהר שחרב ויבש, שחופרים בעומק רב יותר וכו', כפי שמבואר במקום אחר.

קודש הקודשים מקביל למה שנאמר בתיקוני זוהר על ה' עצמו: הוא "ממלא את כל השמות" והוא "שלמות הכול". מעיין שנחסם, או נהר שהתייבש, שבים ונובעים כשחופרים עמוק יותר, עד למקור שמזין אותם.

וזהו וכפר על הקדש מטומאות^{140, 139} בניי [בני ישראל] שימשיך וימלא כל הפגמים שנעשו בבחי" קודש העליון ע"י טומאות בניי [בני ישראל] כנ"ל ועיין בזהר ח"ב [חלק ב'] (דקפ"ה ע"ב ודרי"ט ע"ב)

וזהו "וכיפר על הקודש מטומאות בני ישראל": שימשיך וימלא את כל הפגמים שנעשו במדרגת הקדושה העליונה מחמת טומאות בני ישראל, כנזכר לעיל. ראו בזהר, חלק ב' (דף קפ"ה ע"ב ודף רי"ט ע"ב).

כך נענית השאלה שפתחה את המאמר, כיצד מכפרים "על הקודש": הכוהן הגדול ממשיך מקודש הקודשים וממלא את הפגמים שטומאות ישראל גרמו בקדושה העליונה. הקטעים בזהר המצוטטים כאן קושרים את הפסוק לטהרה של יום הכיפורים.

והנה באמת גם עכשיו התשובה מועלת לזה וכמארז"ל [וכמאמר רבותינו זכרונם לברכה] יש קונה עולמו בשעה¹⁴¹ א' והיינו מפנישהעוה"ז הוא עולם התמורה שבו האדם יכול לשנות את טעמו מרע לטוב מיד כרגע

והנה, לאמיתו של דבר, גם עכשיו התשובה מועילה לכך, כדברי חז"ל: "יש קונה עולמו בשעה אחת". הטעם הוא שהעולם הזה הוא עולם של תמורה, שבו האדם יכול לשנות מיד, ברגע אחד, את דרכו מרע לטוב;

גם עכשיו, בלי בית המקדש, התשובה יכולה לחולל זאת; חז"ל אומרים שאדם יכול "לקנות את עולמו בשעה אחת". זהו עולם של תמורה, שבו אדם יכול להפוך ברגע מרע לטוב.

שהרי ארז"ל [אמרו רבותינו זכרונם לברכה] ת"ח [תלמיד חכם / תלמידי חכמים] **שעבר עבירה ביום אל תהרהר אחריו כלילה**¹⁴² **שבדאי עשה תשובה ואינו כמו העוה"ב** [העולם הבא] **ששם הכל בהדרגה כפי הראוי ע"פ**

שהרי אמרו חז"ל: "תלמיד חכם שעבר עבירה ביום, אל תהרהר אחריו כלילה", שכן בודאי עשה תשובה. אין הדבר דומה לעולם הבא, שבו הכול מתרחש בהדרגה, כפי שראוי על פי

חז"ל אף אומרים שתלמיד חכם שחטא ביום בודאי שב בתשובה עד הלילה. העולם הבא שונה: שם הכול מתרחש שלב אחר שלב, כפי שמחייב הדין.

הדין וצ"ל כף הקלע¹⁴³ תחלה¹⁴⁴ ואח"כ גיהנם ואח"כ ג"ע [גן עדן] התחתון ואח"כ ג"ע [גן עדן] העליון משום שעוה"ב [שעולם הבא] הוא בחי' זיו השכינה¹⁴⁵ וא"א לקבל האור והזיו אלא בהדרגה

הדין: תחילה צריך לעבור בכף הקלע, אחר כך בגיהנום, לאחר מכן בגן עדן התחתון ולבסוף בגן עדן העליון; שכן העולם הבא הוא בחינת זיו השכינה, ואי אפשר לקבל את האור ואת הזיו אלא בהדרגה.

שם הגשמה עוברת תחילה בכף הקלע, אחר כך בגיהנום, ולאחר מכן בגן עדן התחתון ובגן עדן העליון. העולם הבא הוא זיו השכינה, שאפשר לקבל רק בשלבים.

אבל בעוה"ז נמשך מבחי' שלמעלה מכל ההשתלשלות והוא השוה ומשוה קטן וגדול¹⁴⁶ משום דקמיה כחשכה כאורה¹⁴⁷

אבל בעולם הזה נמשכת הארה מבחינה שלמעלה מכל ההשתלשלות, והוא המשווה ומשווה קטן וגדול, משום שלפניו כחשכה כאורה;

בעולם הזה, לעומת זאת, אפשר להמשיך ממה שלמעלה מכל ההשתלשלות: מן האחד שעליו נאמר בתפילת הימים הנוראים "המשווה ומשווה קטן וגדול", ולפניו "כחשכה כאורה".

וגם חשך לא יחשיך¹⁴⁸ כנודע וכמ"ש במ"א בד"ה צו את בניי [בני ישראל] כו' את קרבני לחמי¹⁴⁹ כו'.^{150, 151}

וגם "חושך לא יחשיך", כידוע, וכפי שמבואר במקום אחר במאמר המתחיל "צו את בני ישראל" וכו', "את קרבני לחמי" וכו'.

לפניו "חושך לא יחשיך": החושך והאור אינם שונים בעיניו, ולכן הוא יכול להפוך רע לטוב מיד. המאמר על "צו את בני ישראל" ... את קרבני לחמי" עוסק בכך.

17 והטעם משום שעוה"ב [שעולם הבא] נק' עולם ברור¹⁵² שכבר נברר כל דבר ובא על מקומו וא"א להיות שינוי מזו לזו משא"כ בעוה"ז

הטעם הוא שעולם הבא נקרא "עולם ברור", שבו כבר נתברר כל דבר והגיע למקומו, ואי אפשר שיהיה שינוי מזה לזה; לא כן בעולם הזה,

הגמרא מכנה את העולם הבא "עולם ברור": הכול כבר התברר והגיע למקומו, ולכן אין אפשרות לעבור ממצב אחד לאחר.

שהוא קודם גמר הבירור עדיין ושורה בו בחי' המברר שהוא הוא כל יכול לשנות מרע לטוב כו'.

שעדיין לא הסתיים בו הבירור, שורה בו בחינת המברר, והוא כלי יכול לשנות מרע לטוב וכו'.

בעולם הזה הבירור עדיין בעיצומו, והמברר נוכח בו. הוא יכול לעשות הכול, ובכלל זה להפוך רע לטוב.

18 ולכן כתיב מי לי בשמים¹⁵³ ועמך לא חפצתי בארץ שמים וארץ הם גי'ע [גן עדן] עליון ותחתון וכן ועמך

הוא כענין מ"ש

לכן נאמר: "מי לי בשמים ועמך לא חפצתי בארץ". "שמים" ו"ארץ" הם גן עדן העליון וגן עדן התחתון; וגם "עמך" הוא בדומה למה שנאמר,

לכן אומר בעל התהילים: "מי לי בשמים ועמך לא חפצתי בארץ". שמים וארץ הם גן עדן העליון וגן עדן התחתון; "עמך" פירושו מה שנלווה לה', ולא ה' עצמו.

כי עמך¹⁵⁴ מקור חיים שמקור חיים הוא זיו השכינה המאיר בגי'ע [בגן עדן] נקרא עמך שהוא טפל ובטל אצלו ית'.

"כי עמך מקור חיים": "מקור חיים", שהוא זיו השכינה המאיר בגן עדן, נקרא "עמך", שכן הוא טפל ובטל אליו יתברך.

כמו שנאמר: "כי עמך מקור חיים". זיו השכינה המאיר בגן עדן הוא "עמך" — טפל לה' ובטל לפניו.

ובכולן אין לי חפץ זולת בעצמותו ית' דוקא שהוא הכל יכול כנ"ל. אך הנה עכ"ז [עם כל זה] הרי ארז"ל

[אמרו רבותינו זכרונם לברכה] עבר אדם על ל"ת [לא תעשה] ושב¹⁵⁵ תשובה תולה ויוהכ"פ [ויום הכפורים] מכפר

ובכל אלה אין לי חפץ, אלא בעצמותו יתברך דווקא, שהרי הוא כל יכול, כנזכר לעיל. אך אף על פי כן, אמרו חז"ל: "עבר אדם על לא תעשה ושב — תשובה תולה ויום הכיפורים מכפר",

בעל התהילים אינו חפץ באף אחת מהמדרגות האלה, אלא בעצמותו של ה', שביכולתו לעשות הכול. ואף על פי כן, חז"ל מלמדים שעל עבירה על איסור, התשובה רק תולה את העונש, ויום הכיפורים משלים את הכפרה.

כי להיות המשכה זו מבחי' קדש הקדשים זהו בחי' יוהכ"פ [יום הכפורים] שבו נכנס כה"ג [כהן גדול] בבית קדש הקדשים.

מפני שהמשכה זו באה מבחינת קודש הקודשים, וזו בחינת יום הכיפורים, שבו נכנס הכהן הגדול לבית קודש הקודשים.

הטעם הוא שהמשכה מקודש הקודשים שייכת ליום הכיפורים, היום שבו נכנס הכהן הגדול לשם.

קטע 6 • 191-21

הזאת הדם

19 והנה סדר עבודת כה"ג [כהן גדול] הוא שלוקח דם הפר ודם השעיר ומזה נגד הארון בין הבדים שבארון

מונחים הלוחות שכתוב בהן אנכי¹⁵⁶

כעת, סדר עבודתו של הכהן הגדול הוא שהוא נוטל את דם הפר ואת דם השעיר ומזה כנגד הארון, בין הבדים; שהרי בארון מונחים הלוחות, שעליהם כתוב "אני".

ביום הכיפורים הזה הכהן הגדול את דם הפר ואת דם השעיר לעבר הארון, בין בדיו. בארון היו מונחים הלוחות, שתחילתם במילים "אנכי הוי' אלקיך".

ולא יהיה לך¹⁵⁷ אנכי כולל כל המ"ע [המצוות עשה]¹⁵⁸ ולא יהי [יהיה] כולל כל מל"ת [מצוות לא תעשה] ובהעלאת דם לשם יכופרו כל הפגמים שנעשו בקודש.

ו"לא יהיה לך [אלוהים אחרים]: "אנכי" כולל את כל מצוות העשה, ו"לא יהיה לך" כולל את כל מצוות לא תעשה. והעלאת הדם לשם מכפרת על כל הפגמים שנעשו בקודש.

בהמשך נאמר "לא יהיה לך אלוהים אחרים". "אנכי" כולל את כל מצוות העשה, ו"לא יהיה לך" כולל את כל האיסורים; לכן, העלאת הדם לשם מכפרת על כל פגם שנעשה בקודש.

כי הנפש אלקית שבאדם מצד עצמה אינה חוטאת¹⁵⁹ כלל רק נפש הבהמית היא הנפש החוטאת ומתכפרים עוונותיה ע"י הקרבת דם הקרבנות

שכן הנפש האלקית שבאדם אינה חוטאת כלל מצד עצמה; רק הנפש הבהמית היא הנפש החוטאת, ועוונותיה מתכפרים באמצעות הקרבת דם הקרבנות.

הנפש האלקית אינה חוטאת מצד עצמה; החטא בא מן הנפש הבהמית. לכן עוונותיה של הנפש הבהמית מתכפרים באמצעות דם הקרבנות מן החי.

כי הבהמות בשרשן הם למעלה מבחי' האדם וכמארז"ל [וכמאמר רבותינו זכרונם לברכה] אחור וקדם צרתני¹⁶⁰ אחור למע"ב [למעשה בראשית]¹⁶¹ שהרי תחלה נאמר תוצא הארץ נפש חיה¹⁶² למינה בהמה ורמש כו'.

שכן בעלי החיים, בשורשם, נעלים מבחינת האדם; וכמאמר חז"ל: "אחור וקדם צרתני" — "אחור", במעשה בראשית. שהרי תחילה נאמר: "תוצא הארץ נפש חיה למינה, בהמה ורמש" וכו'.

שורשם של בעלי החיים נעלה משורשו של האדם. חז"ל פירשו את הפסוק "אחור וקדם צרתני" כך שהאדם נברא אחרון במעשה בראשית; בעלי החיים נבראו לפניו, כפי שעולה מן הפסוק "תוצא הארץ נפש חיה".

20 ואח"כ מאמר נעשה אדם¹⁶³ כו' וכנודע גם ממה שאנו רואים בגשמיות שהאדם ניזון ומקבל חיות

מדצ"ח [מדומם צומח חי]

ואחר כך נאמר "נעשה אדם" וכו'. הדבר ידוע גם ממה שאנו רואים במציאות הגשמית: האדם ניזון ומקבל חיות מן הדומם, הצומח והחי;

לאחר בעלי החיים נאמר "נעשה אדם". גם הניסיון היומיומי מראה אותו סדר: האדם חי מן הדומם, הצומח והחי.

שהרי ארץ שהיא בחי' הדומם היותר אחרונה במדרגה הנה ממנה יצא לחם^{164, 165} והיתה לראש פנה¹⁶⁶ לצח"מ [לצומח חי מדבר].

שהרי הארץ, שהיא בחינת הדומם, הנמוכה ביותר במדרגה, היא שממנה יוצא לחם, והיא נעשתה אבן הפינה לצומח, לחי ולמדבר.

הארץ, הנמוכה מכול, מצמיחה לחם ונעשית "אבן הפינה" המקיימת את הצמחים, בעלי החיים והאדם.

21 וכן הצומח וחי נגד המדבר שהוא מקבל חיות מהם וגם מוסיפים דעת באדם כמו שמצינו בר"נ כששאלו

ממנו בענין ה' בקר וה' חצאי בקר אמר עדיין לא אכילנא בישראל דתורא^{167, 168} כו'

וכך גם הצומח והחי ביחס למדבר: האדם מקבל מהם חיות, והם אף מוסיפים דעת באדם. כך מצאנו אצל רב נחמן, כששאלו אותו על "חמישה בקר" ו"חמישה חצאי בקר", והוא אמר: "עדיין לא אכלתי בשר שור" וכו'.

הצמחים ובעלי החיים אינם רק מקיימים את האדם, אלא גם מוסיפים לדעתו. כששאלו את רב נחמן הלכה הנוגעת ל"חמישה בקר" ול"חמישה חצאי בקר", הוא השיב שעדיין לא אכל בשר שור.

חמרא וריחי פיקחני¹⁶⁹ הרי קיבל ענין גדול שבתורה שוא אותו הדין הנ"ל מאכילת בישראל דתורא

"יין וריח מפקחים אותי". נמצא שבאמצעות אכילת בשר שור קיבל עניין גדול בתורה — אותה הלכה שהוזכרה לעיל.

חז"ל אומרים גם: "יין וריח מפקחים אותי". עניין גדול בתורה, אותה הלכה עצמה, התברר לרב נחמן כעקבות אכילת בשר.

והיינו לפי ששרשן ממקום גבוה מאד נעלה רק שנפלו וירדו למטה מטה עד שהם למטה מהדעת כי הבהמה אין לה שכל

והטעם לכך הוא ששורשם במקום גבוה ונעלה מאוד; אלא שהם נפלו וירדו מטה מטה, עד שנעשו למטה מן הדעת, שהרי לבהמה אין שכל.

לבעלי החיים אין שכל, והם נמצאים למטה מן הדעת; ואף על פי כן, שורשם גבוה מאוד, והם נפלו וירדו מטה מטה.

אבל שרשה למעלה מהדעת וכאשר היא מתבררת מוספת כח וחיות באדם ונותנת לו דעת כו'

אבל שורשה למעלה מן הדעת, וכשהיא מתבררת, היא מוסיפה לאדם כוח וחיות ונותנת לו דעת וכו'.

כאשר הבהמה מתבררת ומשמשת למטרה קדושה, שורשה הגבוהה מתגלה ומוסיף לאדם כוח, חיות ודעת.

וכמ"כ [וכמו כן] הוא ענין ההזאה שמוציא דם הפר והשעיר שהוא עיקר פנימית החיות שלהם ומעלה אותם עד מקום הלוחות והארון¹⁷⁰ ואז הוא ממשיך ממקום גבוה מאד נעלה ומכפר וממלא כל הפגמים שנעשו בקדש כו'

וכך גם ענין ההזאה: מוציאים את דם הפר והשעיר, שהוא עיקר החיות הפנימית שלהם, ומעלים אותו עד למקום הלוחות והארון. אז נמשכת השפעה ממקום גבוה ונעלה מאוד, והיא מכפרת ומשלימה את כל הפגמים שנעשו בקדש וכו'.

ההזאה פועלת באופן דומה: הדם, שהוא החיות הפנימית של הבהמה, מועלה אל הארון והלוחות, ובאמצעות שורשו הגבוה מושך הכוח הגדול השפעה ממקום נעלה מאוד, המשלימה כל פגם שנעשה בקודש.

(וענין ההזאה זהו ענין תשובה בחילא יתיר¹⁷¹ וזהו ע"ד הנזכר לעיל בענין זרקא וכמ"ש במ"א בענין מדלג כו' ועי"ז נמשך גם כן מלמעלה בחי' וזרקתי עליכם מים טהורים¹⁷² שהוא מלמעלה מסדר השתלשלות כנודע):

(ענין ההזאה הוא ענין התשובה בכוח יתר, והוא על דרך מה שהוזכר לעיל בענין זרקא, וכפי שנתבאר במקום אחר בענין הדילוג וכו'. ובאמצעות זאת נמשכת גם מלמעלה בחינת "וזרקתי עליכם מים טהורים", שהיא למעלה מסדר ההשתלשלות, כידוע.)

ההזאה מקבילה לתשובה, הפועלת בכוח יתר וממשיכה השפעה מלמעלה, בדומה לזרקא הנזרקת כלפי מעלה ול"דילוג" המתואר במקום אחר. בתגובה לכך נמשכת מלמעלה ההבטחה "וזרקתי עליכם מים טהורים", שמקורה למעלה מסדר ההשתלשלות.

קטע 7 • 221-27

שבת שבתון: "הוא" ו"היא"

22 ה והנה עם כל הנ"ל יובן ענין שבת שבתון. והוא כענין מ"ש עולת שבת בשבתו.^{173, 174}

5. כעת, לאור כל האמור, יובן עניינו של "שבת שבתון". זהו בדומה למה שנאמר: "עולת שבת בשבתו".

לאור כל זאת אפשר להבין את השם "שבת שבתון". הדבר דומה ל"עולת שבת בשבתו" — שבת בתוך שבת.

שכמו ששבת לגבי ששת ימי המעשה הוא עליית העולמות שמתעלים מאד נעלה. כך הוא בחיי שבת שבתון לגבי שבת שהוא בחיי שבת של השבתות של כל השנה.

כשם ששבת, ביחס לששת ימי המעשה, היא עליית העולמות, המתעלים למעלה נעלה ביותר, כך בחינת שבת שבתון ביחס לשבת היא בחינת השבת של השבתות של כל השנה.

כשם שהשבת מרוממת את העולמות מעל ששת ימי החול, כך שבת שבתון מתעלה מעל השבת: היא השבת של כל שבתות השנה.

ועיין בזהר ס"פ אחרי (דע"ט ע"ב) והוא בחיי קדש הקדשים שזהו בחיי יוהכ"פ [יום הכפורים] כי שבת נקרא קדש

ראו בזהר, בסוף פרשת אחרי (עט ע"ב). זוהי בחינת קודש הקודשים, שהיא בחינת יום הכיפורים; שהרי שבת נקראת "קודש",

שבת שבתון היא קודש הקודשים, בחינתו של יום הכיפורים, ואילו שבת רגילה נקראת רק "קודש".

אבל ביוה"כ [ביום הכפורים] נכנס הכ"ג לקדש הקדשים שהוא מקור כל בחיי הקדשים והוא שלימו דכולהו וממלא כל שמהן^{175, 176} כנ"ל והיינו בחיי י"ג מדה"ר [מדות הרחמים] המתגלים ביוכ"פ [ביום כפור / ביום הכפורים] שהן עליונות מאד ומהם מקור הסליחה והמחילה כנודע.

אבל ביום הכיפורים נכנס הכהן הגדול לקודש הקודשים, שהוא מקור כל בחינות הקודש; הוא "שלימו דכולהו" ו"ממלא כל שמהן", כפי שהוזכר לעיל. זוהי בחינת שלוש עשרה מידות הרחמים שמתגלות ביום הכיפורים, שהן נעלות ביותר, ומהן מקור הסליחה והמחילה, כידוע.

ביום הכיפורים נכנס הכהן הגדול לקודש הקודשים, מקור כל הקדושה, ש"ממלא כל שמהן". זוהי בחינת שלוש עשרה מידות הרחמים שמתגלות ביום הכיפורים, ומהן מקור הסליחה והמחילה.

23 והנה כאן כתיב שבת שבתון הוא לשון דכר וגם כתיב ועניתם בתשעה ובפ' אחרי כתיב היא לשון נוקבא ולא נזכר בתשעה אלא ועניתם סתם.

והנה, כאן נאמר "שבת שבתון הוא" — בלשון זכר, וגם נאמר "ועניתם... בתשעה"; ואילו בפרשת אחרי נאמר "היא" — בלשון נקבה, ולא נזכר "בתשעה" אלא רק "ועניתם", ללא ציון נוסף.

אדמו"ר הזקן חוזר לשאלות שהציב בתחילת המאמר. בפרשת אמור היום מכונה "הוא", בלשון זכר, והצום הוא "בתשעה"; בפרשת אחרי נאמר "היא", בלשון נקבה, והפסוק אומר רק "ועניתם", בלי "בתשעה".

והענין כי הא בהא תליא כי פי' הוא לשון דכר היינו שישראל הם במדרגת דכר

ההסבר הוא שהדברים תלויים זה בזה. משמעותו של "הוא", לשון זכר, היא שישראל נמצאים במדרגת הזכר,

שני ההבדלים תלויים זה בזה. "הוא", לשון זכר, פירושו שישראל הם בתפקיד המשפיע, היוזם.

והם המשפיעים וממשיכים גילוי הארה זו בכחם וע"ד שנוי [שנוכר] למעלה בפי קדש ישראל להי ראשית תבואתה שישראל הם ראש ומקור להתורה וכמ"ש ועשיתם אתם כנ"ל

והם המשפיעים וממשיכים בכוחם את גילוי ההארה הזאת; בדומה למה שנאמר לעיל בפירוש "קודש ישראל להי, ראשית תבואתה" — שישראל הם הראש והמקור לתורה; וכמו שנאמר "ועשיתם אותם", כנזכר לעיל.

ישראל עצמם ממשיכים את הגילוי הזה, כפי שהוסבר לעיל: ישראל הם "ראשית", הראש והמקור לתורה, והם אלה ש"עושים" אותה.

והיינו ע"י ועניתם את נשפתיכם בתשעה¹⁷⁷ ופי' בתשעה ולכאורה בתשיעי מבע"ל אבל הענין דקאי על כל הטי' מדות שבנפש שכולם יהיו בבחי' אתכפיא ואתהפכא

וזהו על ידי "ועניתם את נפשותיכם בתשעה". לכאורה, היה צריך לומר "בתשיעי"; אך משמעות "בתשעה" היא שהכוונה לכל תשע המדות שבנפש, וכולן צריכות להיות במצב של אתכפיא ואתהפכא.

הם עושים זאת באמצעות "ועניתם את נפשותיכם בתשעה". הביטוי "בתשעה", ולא "בתשיעי", מתייחס לתשע המדות שבנפש, שכולן צריכות להיות במצב של אתכפיא, ואף של אתהפכא.

ולכן מצוה להתענות בכל הטי' ימים^{178, 179} שהם כנגד טי' מדות כידוע והוא ענין הנסירה שבכל יום ננסר מדה¹⁸⁰ אי' ופי' נסירה היינו להפריד מדות הנה"א [הנפש האלקית] מהנה"ב [מהנפש הבהמית] שלא תהיינה דבוקות ונמשכות אחר מדות הנה"ב [הנפש הבהמית]

לכן מצווה להתענות בכל תשעת הימים, המקבילים לתשע המדות, כידוע. זהו ענין הנסירה: בכל יום ננסרת מדה אחת. משמעות הנסירה היא להפריד את מדות הנפש האלקית ממדות הנפש הבהמית, כדי שלא יהיו דבוקות בהן ונמשכות אחריהן.

לכן נהגו להתענות בתשעת הימים שלפני יום הכיפורים, יום אחד כנגד כל מדה. לפי תורת האר"י, ימים אלה הם זמן הנסירה — "ניסורי", מדה אחת בכל יום; כאן הכוונה להפרדת כל מדה של הנפש האלקית מהידבקותה בנפש הבהמית.

וזהו ענין התענית כי המזון והשובע מחבר הנה"ב [הנפש הבהמית] עם הנה"א [הנפש האלקית] כמ"ש וישמן ישורון ויבעט. שמנת עבית¹⁸¹ כו'.

וזהו ענין התענית: המזון והשובע מחברים את הנפש הבהמית עם הנפש האלקית, ככתוב: "וישמן ישורון ויבעט; שמנת, עבית..." וגו';

המזון והשובע קושרים את שתי הנפשות זו לזו, כפי שנאמר על ישורון: "וישמן... ויבעט".

משא"כ התענית מחליש כח הנה"ב [הנפש הבהמית] ויבא לידי הכנעה ולהפרד ממדות נה"ב [נפש הבהמית] ועי"ז מעורר כן למעלה שינסרו הגבורות וישארו חסדים טובים כו' ואח"כ עי"ז יומקתו גם הגבורות.¹⁸² ואילו התענית מחלישה את כוחה של הנפש הבהמית, וכך האדם מגיע לידי הכנעה ולהיפרדות ממדותיה. בכך הוא מעורר למעלה פעולה דומה: שהגבורות יינסרו וישארו החסדים הטובים וכו'; ולאחר מכן, באמצעות כך, גם הגבורות עצמן יומתקו.

התענית מחלישה את הנפש הבהמית ומביאה אותה לידי הכנעה, וכך משתחררות מדות הנפש האלקית. בתגובה, גם למעלה הגבורות "ננסרות", ונשארים החסדים הטובים; לבסוף גם הגבורות עצמן נמתקות.

24 ועמ"ש ע"פ כי אברהם לא ידענו^{183, 184} קצתו מענין זה ובביאור ע"פ אני ישנה¹⁸⁵ גבי אחותי.

ראו גם מעט מעניין זה במה שנכתב על הפסוק "כי אברהם לא ידענו", ובביאור לפסוק "אני ישנה", בעניין "אחותי". אדמו"ר הזקן מפנה לשני דיונים בנושא: המאמר על הפסוק "כי אברהם לא ידענו", והביאור לפסוק "אני ישנה" [ולבי ער]... פתחי לי, אחותי".

ועוד זאת ענין התענית שהוא מרצה ונקי יום רצון¹⁸⁶ כידוע היינו לפי שע"י התענית דוקא נמשך הארה מלמעלה למטה

ועוד: הצום מעורר רצון ונקרא "יום רצון", כידוע. הטעם לכך הוא שדווקא באמצעות הצום נמשכת הארה מלמעלה למטה;

גם הצום נקרא "יום רצון", משום שדווקא באמצעות הצום נמשכת הארה מלמעלה למטה.

כי ענין האכילה הוא העלאת החיות ממטה למעלה שהמאכל נכנס לאצטומכא ומתברר ונעשה דם כו' שכן ענין האכילה הוא העלאת החיות ממטה למעלה: המאכל נכנס לקיבה, מתברר ונעשה דם וכו',

האכילה פועלת ממטה למעלה: המאכל נכנס לקיבה, מתברר ונעשה דם.

עד שנעשה חיות למוח והכל העלאה ממטה למעלה ולמעלה ג"כ הוא בחינת בירורים והעלאת הניצוצות ממטה למעלה כידוע.

עד שהוא נעשה לחיות עבור המוח; כל התהליך הוא העלאה ממטה למעלה. גם למעלה מדובר בבירורים ובהעלאת הניצוצות ממטה למעלה, כידוע.

בסופו של דבר המאכל נעשה לחיות עבור המוח; התהליך כולו עולה ממטה למעלה. גם למעלה, הבירור מעלה את ניצוצות הקדושה מלמטה למעלה.

אבל התענית שאינו אוכל כלום ואזי התפשטות חיותו הוא בהיפוך ממעלה למטה¹⁸⁷ שהמוח בעצמו משפיע חיות לכל האברים ממעלה למטה

אבל בצום, כשהאדם אינו אוכל כלל, התפשטות החיות שלו היא בכיוון ההפוך, מלמעלה למטה: המוח עצמו משפיע חיות לכל האיברים מלמעלה למטה.

בצום לא אוכלים דבר, ולכן החיות בגוף זורמת בכיוון ההפוך: מן המוח כלפי מטה, אל כל האיברים.

וגם למעלה מתעורר עי"ז גילוי אור וחיות ממעלה למטה והיינו מבחי"י י"ג מדה"ר [מידות הרחמים] שהם מקור החיים שלימו דכולהו וממלא כל שמהן כנ"ל. וביוהכ"פ [וביום הכיפורים] הוא התגלות רעוא דכל רעוין.¹⁸⁸

גם למעלה מתעוררת בעקבות זאת התגלות של אור וחיות מלמעלה למטה, היינו מבחינת י"ג מידות הרחמים, שהן מקור החיים, שלמות הכול, וממלאות את כל השמות, כנזכר לעיל. וביום הכיפורים מתגלה רעוא דכל רעוין, רצון כל הרצונות.

כך גם למעלה: הצום ממשיך אור מלמעלה למטה, מ"ג מידות הרחמים, מקור כל החיים. ביום הכיפורים מתגלה "רצון כל הרצונות", פנימיות רצונו של ה'.

25 והנה כשישראל הם במעלה עליונה להיות ועניתם בתשעה בחינות הנ"ל שבנפש שכולם יפרדו ממדות

הגשמיים דנה"ב [דנפש הבהמית]

והנה, כאשר ישראל נמצאים במדרגה נעלית, כך שהם מקיימים "ועניתם בתשעה" בתשע הבחינות שבנפש שהוזכרו לעיל, וכולן נפרדות מן המדות הגשמיות של נפש הבהמית,

זהו המצב שבו ישראל מגיעים למדרגה הנעלית של "ועניתם בתשעה", ומפרידים את כל תשע הבחינות שבנפש מן התכונות הגשמיות של נפש הבהמית.

אזי בחי' שבת שבתון המתגלה ביוהכ"פ [ביום הכיפורים] נקרא שבת שבתון הוא לשון דכר משא"כ כשאינם עושים תשובה מעומקא דליבא כ"כ [כל כך] להיות בבחי' ועניתם בתשעה כו'

אזי בחינת "שבת שבתון" המתגלה ביום הכיפורים נקראת "שבת שבתון הוא", בלשון זכר. לעומת זאת, כאשר אינם עושים תשובה מעומק הלב במידה כזאת, שתביא אותם לבחינת "ועניתם בתשעה" וכו',

אזי "שבת שבתון" המתגלה ביום הכיפורים נקראת "הוא", בלשון זכר: ישראל עצמם הם הכוח המשפיע. המקרה האחר הוא כאשר התשובה שלהם אינה עמוקה דיה כדי להגיע למדרגה של "ועניתם בתשעה".

רק עכ"ז [עם כל זה] נמשך בחי' שבת שבתון באתעדל"ע [באתערותא דלעילא] נאמר שבת שבתון היא לשון נקבה ע"ד איש מזריע¹⁸⁹ תהחלה יולדת נקבה.

אף על פי כן, בחינת "שבת שבתון" נמשכת באמצעות אתערותא דלעילא; אז נאמר "שבת שבתון היא", בלשון נקבה, בדומה לכך שכאשר זריעת האיש קודמת, נולדת נקבה.

גם אז ההתגלות נמשכת, אך רק באמצעות אתערותא דלעילא, ביוזמת ה', והיא נקראת "היא", בלשון נקבה. מאמר חז"ל "כאשר זריעת האיש קודמת, נולדת נקבה" ממחיש זאת: כאשר היוזמה באה מן המשפיע שלמעלה, התוצאה היא "נקבה".

26 ועמ"ש מזה סד"ה והיה מספר בניי [בני ישראל]^{190, 191} ולכן בפי אחרי שלא נאמר וענייתם¹⁹² בתשעה נאמר שבת שבתון היא¹⁹³ וע"כ נאמר שם חקת עולם כי בחינה זו היא ודאי חקת עולם.

(ראו את הנכתב על כך בסוף המאמר המתחיל "והיה מספר בני ישראל"). לכן בפרשת אחרי, שבה לא נאמר "וענייתם... בתשעה", נאמר "שבת שבתון היא"; ולכן נאמר שם "חוקת עולם", שכן בחינה זו היא בוודאי חוקת עולם.

בסוף המאמר "והיה מספר בני ישראל" נדון עניין זה. בפרשת אחרי, שבה לא נזכר "בתשעה", נאמר "היא", ונוסף לכך "חוקת עולם", משום שבחינה זו נמשכת מלמעלה ואינה תלויה בעבודתם של ישראל, ולכן היא נמשכת מדי שנה, לעולם.

אלא שכשישראל הם כמעלה עליונה להיות וענייתם בתשעה נמשך שבת שבתון הוא ע"ד אשה מזרעת תחלה¹⁹⁴ יולדת זכר¹⁹⁵ והיינו שאז נמשך הגילוי ממדרגה עליונה יותר וזהו דכתבי וכפר על הקדש.¹⁹⁶ אלא שכאשר ישראל נמצאים במדרגה נעלית, באופן של "וענייתם בתשעה", נמשכת בחינת "שבת שבתון הוא", על דרך "אשה מזרעת תחילה יולדת זכר"; כלומר, אז נמשכת התגלות ממדרגה נעלית עוד יותר. וזהו שנאמר "וכפר על הקודש".

כאשר ישראל מגיעים לבחינת "וענייתם בתשעה", נמשכת בחינת "הוא", כמאמר חז"ל: "אשה מזרעת תחילה יולדת זכר". כאשר היוזמה באה מלמטה, ההתגלות נמשכת ממדרגה נעלית יותר. זוהי הכפרה "על הקודש".

27 ובסוף הפרשה כתיב וכפר את מקדש הקדש.¹⁹⁷ וזהו כנגד ב' המדרגות דשבת שבתון הוא ושבת שבתון היא.

ובסוף הפרשה כתוב: "וכפר את מקדש הקודש". הדבר מתאים לשתי המדרגות של "שבת שבתון הוא" ו"שבת שבתון היא".

כך מוסבר גם המעבר שבסוף הפרשה ל"מקדש הקודש": שני הביטויים מתאימים לשתי המדרגות, "הוא" ו"היא".

דהיינו שכשהמשכה בחי' הוא לשון דכר אזי כח המשכה זו יפה לכפר גם על הפגמים שבקדש עצמו שהוא חכמה עילאה ממש.

כלומר, כאשר ההמשכה היא בבחינת "הוא", לשון זכר, כוחה של המשכה זו יפה לכפר גם על הפגמים שבקדש עצמו, שהוא חכמה עילאה ממש.

כאשר הגילוי הוא בבחינת "הוא", הנמשך על ידי עבודתם של ישראל עצמם, כוחו גדול דיו לכפר גם על הפגמים שבקדש עצמו, חכמה עילאה.

אבל כשהמשכה בבחי' היא אינה מכפרת על הפגם שנוגע כביכול בבחי' קדש עצמו שהיא חכמה עילאה כ"א על מקדש הקדש שהוא בחי' בינה המקבלת מחכמה:

אבל כאשר ההמשכה היא בבחינת "היא", אין היא מכפרת על הפגם שנוגע, כביכול, בבחינת הקודש עצמו, שהיא חכמה עילאה, אלא רק על "מקדש הקודש", שהיא בחינת בינה המקבלת מחכמה.

כאשר מדובר בבחינת "היא", אין היא יכולה להגיע לפגם שנוגע, כביכול, בחכמה עצמה; היא מכפרת רק על "מקדש הקודש" — בינה, המקבלת מחכמה.

בעבודה

המאמר עצמו מפיך מכך את ההוראה בעבודת ה'. יש לקיים כל מצווה מתוך הכוונה למלא את ציווי המלך, גם כאשר תוכנה עשוי לעורר את האדם מעצמו, שכן קבלת הציווי היא שמעלה את הנשמה מעל העולמות. לפני יום הכיפורים על האדם "לענות" כל אחת מתשע המדות של הנשמה, באמצעות צום ותשובה מעומק הלב, ולהפריד אותן מהנפש הבהמית, כדי שהגילוי של היום יימשך על ידי עבודתו שלו ויגיע עד לקודש עצמו. ומאחר שהעולם הזה הוא עולם של שינוי, תשובה יכולה להפוך אדם מרע לטוב ברגע אחד.

שאלות לשיחה

1. מדוע הנשמה צריכה לעזוב את שורשה ה"טהור" כדי להגיע ל"קדוש"? מה מעניקים לה הגוף והמצוות שלא היו לה בשורשה?
2. מה ההבדל בין "קדוש" בו"ו ל"קודש" בלי וי"ו, וכיצד הדבר מסביר את הברכה "אשר קדשנו במצותיו"?
3. מדוע יש לקיים מצווה "כדי לקיים את ציווי המלך" גם כאשר תוכנה, כמו האהבה המתעוררת בעקבות קריאת שמע, היה מתעורר באופן טבעי?
4. מדוע תשובה בעולם הזה יכולה לפעול ברגע אחד, ואילו בעולם הבא הכול מתקדם בשלבים?
5. מה מבדיל בין יום הכיפורים בבחינת "הוא" לבין יום הכיפורים בבחינת "היא", ומה מוסיפה עבודתו האישית של האדם ליום?

מקורות והפניות

הערות

פסוקה 1

1 שבת שבתון

ההערה מתארכת את המאמר "מש"ש שנת תקע"א", כלומר משבת שובה של שנת תקע"א, ומציינת כי בסוף הכרך נדפסו העתקה של אדמו"ר האמצעי, העתקה נוספת וביאור למאמר. הקורא יכול להשוות בין הנוסחים האלה לבין הנוסח שלפנינו.

הערות קה"ת

מש"ש שנת תקע"א. בסוף סה"מ תקע"ע עי קמה נדפס הנחת כ"ק אדמו"ר האמצעי. הנחה אחרת שם עי קסא. שם בעי קנו ועי קסו ביאור על מאמר זה. מאמר זה בשינויים ובתוס' הגהות נדפס באוה"ת ש"ש כרך ה עי ביקטו. שם עי ב'קכה, כעין קיצור.

2 שבת שבתון מקרא . . קודש

המילים כאן מצטטות את Leviticus 23:3. הקטע מופיע למטה.

Leviticus 23:3 ויקרא כ"ג:

שֵׁשֶׁת יָמִים תַּעֲשֶׂה מְלָאכָה וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי שַׁבַּת שַׁבְתּוֹן מִקְרָא־קֹדֶשׁ כָּל־מְלָאכָה לֹא תַעֲשׂוּ שַׁבַּת הוּא לְחֵי בְּכָל מוֹשְׁבֵיכֶם:

Six days shall work be done; but on the seventh day is a sabbath of solemn rest, a holy convocation; ye shall do no manner of work; it is a sabbath unto the L-RD in all your dwellings.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערות קה"ת

ויקרא כג, ג.

3 הפסוק בפרשת אמור: "שבת שבתון היא לכם, ועניתם את נפשותיכם בתשעה לחודש בערב". הניסוח שלו ("בתשעה", בלשון זכר — הוא) הוא נקודת המוצא של המאמר.

Leviticus 23:32 ויקרא כ"ג:ל"ב

שַׁבַּת שַׁבְתּוֹן הוּא לָכֶם וְעִנִּיתֶם אֶת־נַפְשֵׁיכֶם בַּתְּשֻׁעָה לַחֹדֶשׁ בְּעֶרֶב מַעֲרֵב עַד־עֶרֶב תִּשְׁבֹּתוּ שַׁבְתִּיכֶם:

It shall be unto you a sabbath of solemn rest, and ye shall afflict your souls; in the ninth day of the month at even, from even unto even, shall ye keep your sabbath.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

4 ובפרשת אחרי כתיב

הפסוק המקביל בפרשת אחרי: "שבת שבתון היא לכם, ועניתם את נפשותיכם, חוקת עולם". הוא משתמש בלשון נקבה — היא, אינו מזכיר את התשעה, ומוסיף "חוקת עולם".

Leviticus 16:31 ויקרא ט"ז:ל"א

הערות קה"ת

ויקרא טז, לא.

פסוקה 2

5 וגם לכאורה כאן היה ראוי לומר חקת עולם

ההערה מציינת שהשאלה אינה מופיעה בשתי ההעתיקות שנדפסו שם, אך היא מופיעה בהערה כתובה קצרה על המאמר באותו כרך, במילים "ושם נאמר חוקת עולם לדורותיכם".

הערות קה"ת

קושיא זו ליתא בהנחת כ"ק אדה"א כסה"מ תקע"ע עי קמה. ובהנחה אחרת שם עי קסא. אבל נמצא ברשימה מהמאמר נדפס שם עי קנו "ושם נאמר חקת עולם לדורותיכם".

6 וכפר על הקדש מטומאת בני

בעבודת יום הכיפורים, הכהן הגדול "יכפר על הקודש מטומאות בני ישראל". אדמו"ר הזקן שואל כיצד ייתכן שהקודש זקוק לכפרה; תשובת המאמר מופיעה בסופו.

Leviticus 16:16 ויקרא ט"ז:ט"ז

וְכָפַר עַל־הַקֹּדֶשׁ מִטֹּמְאֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וּמִפְשָׁעֵיהֶם לְכָל־חַטָּאתָם וְכֹן יַעֲשֶׂה לְאַהֲל מוֹעֵד הַשְּׁכֵן אֹתָם בְּתוֹךְ טֹמְאָתָם:

And he shall make atonement for the holy place, because of the uncleannesses of the children of Israel, and because of their transgressions, even all their sins; and so shall he do for the tent of meeting, that dwelleth with them in the midst of their uncleannesses.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערות קה"ת

ויקרא טז, טז.

7 ע"מ (מאמר חיקור דין ח"א פ"ג)

כפי שמצוטט בהערה, הפסוק "וכיפר על הקודש" עוסק בכך שאהרן מטהר את הקודש העליון מטומאת ישראל, "השוכנת אתם בתוך טומאותם"; וכך עשה גם לאהל מועד, "שאין חבוש מתיר עצמו". זהו הרקע לשאלת אדמו"ר הזקן כיצד הקודש זקוק לכפרה.

הערות קה"ת

בספר עשרה מאמרות לרמ"ע מפאנו וז"ל שם: "ואף בעבודת יה"כ כתיב וכפר על הקודש ובאהרן משתעי קרא שיטהר הקדש העליון מטומאי בני ישראל והשוכן אתם בתוך טומאתם כן יעשה לאהל מועד כי אין חבוש מתיר עצמו" עכ"ל. ובפ"י יד יהודה שם פ"י אין חבוש מתיר עצמו ע"כ הוצרך אהרן לכפר על הקדש העליון ע"ש.

8 וגם מ"ש בסוף הפרשה וכפר את מקדש הקדש

ההערה מציינת ששאלה זו, על "מקדש הקודש", אינה מופיעה בהעתיקות המאמר שנדפסו שם.

הערות קה"ת

קושיא זו ליתא בהנחות הנ"ל. ובאוה"ת כאן.

9 היום לעשותם

"המצווה... אשר אנכי מצווך היום, לעשותם". אדמו"ר הזקן מפרש את "היום" כעולם הזה, המקום שבו מקיימים את המצוות, ומכאן גם את מטרות ירידת הנשמה.

Deuteronomy 7:11 דברים ז:יא

וְשָׁמַרְתָּ אֶת־הַמִּצְוָה וְאֶת־הַחֻקִּים וְאֶת־הַמִּשְׁפָּטִים אֲשֶׁר אֲנִי מְצַוְךָ הַיּוֹם לַעֲשׂוֹתָם:

Thou shalt therefore keep the commandment, and the statutes, and the ordinances, which I command thee this day, to do them

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערות קה"ת

דברים ז, יא.

בסה"מ תק"ע ע' קמו ובאוה"ת כאן ע' ב'קטו נוסף "חוץ ממצות המלך שכל ישראל יוצאים במלך לבדו לפי שהוא הכולל כו". וראה בדרך מצותיך מצות מנוי מלך. ראה לעיל פ' בהר מב, ב. פ' שלח לח, ד. לקמן שה"ש לה, ד. אוה"ת סוכות ע' אתשכט.

16 חדא

בוהר על ויחי נאמר שימיו של אדם נעשים לבושי כבוד לנשמה; יום שנפגם בחטא חסר, והנשמה מתלבשת בלבוש חסר. אדמו"ר הזקן מחיל זאת על כל אחת מתרי"ג המצוות.

Zohar I, 224a ח"א רכד, א

הערת קה"ת

זח"א רכד, א. [כ].

17 בדי"ה הבאים ישרש

שם מוסבר "הבאים ישרש יעקב" על המצוות, היורדות מהרצון העליון ומתלבשות בדברים גשמיים, בדומה לאות יו"ד של יעקב היורדת לעקב. באמצעות זריעה זו מתרחשת "צמיחה" מן ההעלם אל הגילוי.

הערת קה"ת

ראה תו"א נג, ד. בסה"מ תק"ע ע' קמה נמצא כאן הוספה במוסגר: "והענין ידוע ומבואר במ"א מפני שהמצוות נעשה בדברים גשמיים דדצ"ח דנוגה וכאשר מתברר ועולה שהנעשה מהם בחי' לבוש מקיף לנשמה האלקי בג"ע וכמ"ש ותלבש אסתר מל' דאתלבשת הנשמה בלבושי מלכות כו וע"י אותו הלבוש תוכל ליהנות מזיו כו וזהו ימ"ם יוצריו כו". ע"ש.

18 הבאים ישרש

"בימים הבאים יכה יעקב שורש, יציץ ופרח ישראל". הפסוק פותח את המאמר בתורה אור שאליו מפנה הטקסט בעניין הלושים שהמצוות יוצרות.

Isaiah 27:6 ישעיהו כ"ז

הבאים ישרש יעקב ופרח ישראל ומלאו פני תבל תנוכה:

In days to come shall Jacob take root, Israel shall blossom and bud; And the face of the world shall be filled with fruitage.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

19 נשמה שנתת בי טהורה היא

בתלמוד מובאת הברכה שאומרים עם היקיצה: "אלקיי, הנשמה שנתת בי טהורה היא". אדמו"ר הזקן מפרש את שלביה כתהליך ירידת הנשמה ממקורה.

Berakhot 60b:4 ברכות ס' ב:ד

כי מתער אומר: "אלקיי, נשמה שנתת בי טהורה. אתה יצרתה בי, אתה נפתתה בי, ואתה משמרה בקרבי, ואתה עתיד לישלה ממני ולתהזרה בי לעתיד לבא. כל זמן שהנשמה בקרבי מודה אני לפניך ה' אלקי ואלקיי אבותי, רבון כל העולמים, אדון כל הנשמות. ברוך אתה ה', המחזיר נשמות לפגרים מתים".

When he awakens he says : "O my G-d, the soul which Thou hast given me is pure. Thou didst create it within me, Thou didst breathe it into me, Thou preservest it within me, and Thou wilt take it from me, but wilt restore it unto me here-after. So long as the soul is within me, I will give thanks unto Thee, O L-rd my G-d and G-d of my fathers, Sovereign of all worlds, L-rd of all souls. Blessed art Thou, O L-rd, Who ... restorest souls unto dead

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC) • Tractate Berakot by A. Cohen, Cambridge University Press, 1921 (Public Domain)

10 בוהר ע"פ ואברהם זקן

הזוהר על חיי שרה אומר שאברהם התקרב לה', צעד אחר צעד, באמצעות מעשיו בכל ימיו; וכשהזקין נכנס "בימים העליונים ההם". זהו אחד משני קטעי הזוהר שהערת קה"ת מביאה כאן.

Zohar I, 129a ח"א קכט, א

הערת קה"ת

זח"א קכט, א. רכד, א. [כ].

11 "ואברהם זקן בא בימים". הזוהר מפרש את "בא בימים" כאברהם שבא עם הימים שהשלים.

Genesis 24:1 בראשית כ"ד:א

ואברהם זקן בא בימים וה' ברכו את אברהם בכל:

And Abraham was old, well stricken in age; and the L-RD had blessed Abraham in all things

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

12 ואברהם זקן בא בימים

הזוהר על ויחי אומר שימי האדם נעשים "לבושי כבוד" לנשמה, ושאברהם, שהיה ראוי לכך, "בא בימים": כשיצא מן העולם היה לבוש בימיו שלו, ולא חסר לו דבר מלבוש זה.

Zohar, Vayechi 32:294-303 ספר הזוהר, ויחי ל"ב:רצ"ד-ש"ג

13 ימים יוצרו

"ימים יוצרו, ולא אחד בהם [חסר]". הזוהר מפרש זאת על הימים היוצרים את לבוש הנשמה; אדמו"ר הזקן מביא את הפסוק לאותה נקודה.

Psalms 139:16 תהילים קל"ט:ט"ז

גלמי ראו עיניך ועל־ספרך כלם יכתבו ימים יצרו ולו אחד בהם:

Thine eyes did see mine unformed substance, And in Thy book they were all written— Even the days that were fashioned, When as yet there was none of them

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

תהלים קלט, טז.

14 בסוף הפסוק נאמר: "ויכפר את מקדש הקודש". שינוי הניסוח נעשה, בסוף המאמר, לסימן לשתי דרגות של כפרה.

Leviticus 16:33 ויקרא ט"ז:ל"ג

וכפר את־מקדש הקדש ואת־אהל מועד ואת־המזבח יכפר ועל הכהנים ועל־כל־עם הקהל יכפר:

And he shall make atonement for the most holy place, and he shall make atonement for the tent of meeting and for the altar; and he shall make atonement for the priests and for all the people of the assembly

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסקה 3

15 ואפילו מצות כהנים וכה"ג

באגרת מובאים דברי האר"י, שכל יהודי צריך לבוא בגלגולים רבים עד שיקיים את כל תרי"ג המצוות במחשבה, בדיבור ובמעשה, כדי להשלים את לבושי נשמתו ולא יחסר לבוש, "מלבד המצוות התלויות במלך, שהוא מוציא את כל ישראל ידי חובתן", מפני שהמלך כולל את כולם.

הערת קה"ת

ראה באגה"ק ס"י כט (קמה, ב) "לבד מצות התלויות במלך שהוא מוציא את כל ישראל". וראה ע"ז בלקו"ש ח"י"ח ע' 192 בהערה 55. לקו"ש ח"ל ע' 220.

20 לשון הארה ובהירות

בתמליל שם מוסבר "טהור" פירושו "בהירות וזיכור".

הערת קה"ת

ראה בסה"מ תק"ע ע' קמו בפ"י בהירות והודככות. וראה גם באוה"ת פ' ואתחנן ע' רצג שלשון בהירות "שהוא מושלל לגמרי מכל בחי' יש".

21 כעצם השמים לטוהר

בסיני ראו הזקנים "ותחת רגליו כמעשה לבנת הספיר וכעצם השמים לטוהר". הפסוק מלמד שטוהר פירושו בהירות, מצב הנשמה במקורה.

Exodus 24:10 שמות כ"ד:

וַיֵּרְאוּ אֶת אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל וְתַחַת רַגְלָיו כְּמַעֲשֵׂה לְבֶנֶת הַסַּפִּיר וּכְעֶצֶם הַשָּׁמַיִם לְטוֹהַר:

and they saw the G-d of Israel; and there was under His feet the like of a paved work of sapphire stone, and the like of the very heaven for clearness

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

שמות כד, י. ראה לעיל כח, ג.

22 כל הנקרא בשמי ולכבודי

"כל הנקרא בשמי ולכבודי בראתי". אדמו"ר הזקן מביא פסוק זה על המילים "אתה בראתה": בעולם הבריאה הנשמה נעשית נברא.

Isaiah 43:7 ישעיהו מ"ג:

כל הנקרא בשמי ולכבודי בראתי וצרתיו אפי' עשיתי:

Every one that is called by My name, and whom I have created for My glory, I have formed him, yea, I have made him

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

ישע"י מג, ז.

23 יצרתה בעולם המלאכים

שם נאמר שנשמות הצדיקים שוכנות בעולם הבריאה והמלאכים בעולם היצירה; המלאכים, שאהבה ויראה טבעיות אצלם, מכונים "חיות" ו"בהמות". הדבר תואם את "אתה בראתה" בבריאה ואת "אתה יצרתה" בעולם המלאכים.

Zohar II, 43a זח"ב מג, א

Tanya, Likkutei Amarim 39:1-2 תניא, חלק ראשון; ליקוטי אמרים ל"ט:א-ב:

... "ופני אריה אל הימין וגו' ופני שור מהשמאל וגו'", לפי שאינם פעלי בחירה, ויראתם ואהבתם היא טבעית להם, כמו שכתוב ב"רע"א מהימנא פרשת פנחס. ולכן מעלת הצדיקים גדולה מהם, כי, מדור נשמות הצדיקים - הוא בעולם הבריאה, ומדור המלאכים - בעולם היצירה. הגהה והיינו בסתם מלאכים, אבל יש מלאכים עליונים בעולם הבריאה שעבודתם בזהיל ורחימו שכלייתם, כמו שכתוב ב"רע"א מהימנא שם, שיש שני מיני חיות הקדש: ...

Kehot Publication Society (CC-BY-NC)

הערת קה"ת

ראה פרדס שט"ו. ע"ח שמ"ב, פ"א. ש"נ ספ"ח. ורפ"י. ועוד. וראה ג"כ זח"ב מג, א. הקדמת ת"י (ג, ב). הובא בפרדס וע"ח שם. וראה תניא רפלי"ט.

24 בביאור ע"פ ושמתי כדכד

במאמר על כדכד מוסבר שמקור הנשמה הוא בפנימיות הכלים דאצילות, ושם היא נקראת "טהורה"; היא יורדת — "אתה בראתה, אתה יצרתה" — לבריאה, ליצירה ולעשיה, לצורך עלייה. על המצוות מברכים "אשר

קדשנו", מדרגת "קודש" שלמעלה מ"טהור", שכן טהרה נאמרת על הלויים וקדושה על הכהנים.

הערת קה"ת

ראה לעיל כז, א.

25 ושמתי כדכד

"ושמתי כדכד שמשותיך". פסוק זה פותח את המאמר המקביל בלקוטי תורה שאליו מפנה הטקסט.

Isaiah 54:12 ישעיהו נ"ד:

ושמתי כדכד שמשותיך ושערך לאבני אקדח וכל גבולך לאבני חפץ:

And I will make thy pinnacles of rubies, and thy gates of carbuncles, and all thy border of precious stones

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

26 וקדשתו

"וקדשתו" נאמר על הכהן. אדמו"ר הזקן משתמש בכך כדי להראות שהקדושה שייכת לכהנים.

Leviticus 21:8 ויקרא כ"א:

וקדשתו כִּי־אֵת־לֶחֶם אֱלֹהִים הוּא מְקַרֵּב קֹדֶשׁ יְהִי־לָךְ כִּי קֹדֶשׁ אָנִי ה' מְקַדְּשְׁכֶם:

Thou shalt sanctify him therefore; for he offereth the bread of thy G-d; he shall be holy unto thee; for I the L-RD, who sanctify you, am holy

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

ויקרא כא, ח.

27 וכה תעשה להם לטהרם

"וככה תעשה להם לטהרם, הזה עליהם [מי חטאת]" נאמר בחנוכת הלויים. הדבר מלמד שהטהרה שייכת ללויים, מדרגה שמתחת לקדושת הכהנים.

Numbers 8:7 במדבר ח':ז

וכה־תַעֲשֶׂה לָהֶם לְטַהֲרָם הִזָּה עֲלֵיהֶם מִי חֲטָאת וְהַעֲבִירוּ תַעַר עַל־כָּל־בָּשָׂרָם וְכִבְּסוּ בַגְדֵיהֶם וְהִטְהָרוּ:

And thus shalt thou do unto them, to cleanse them: sprinkle the water of purification upon them, and let them cause a razor to pass over all their flesh, and let them wash their clothes, and cleanse themselves

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

במדבר ח, ז. ההפרש בין טהור לקדוש ראה אוה"ת פ' ואתחנן ע' רצב ואילך. ביאורו"ז להצ"צ כרך א ע' שלד ואילך. ובכרך ב ע' תתקט ואילך.

פסקה 4

28 יהי רקיע

"יהי רקיע". זהו מאמר נוסף מבין עשרת מאמרות הבריאה.

Genesis 1:6 בראשית א':ו

ויאמר אֱלֹהִים יְהִי רָקִיעַ בְּתוֹךְ הַמַּיִם וַיְהִי מְבָדִיל בֵּין מַיִם לַמַּיִם:

And G-d said: 'Let there be a firmament in the midst of the waters, and let it divide the waters from the waters

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

29 כולם בחכמה עשית

"מה רבו מעשיך ה', כולם בחכמה עשית". הפסוק מראה שהמחשבה

האלוקית, החכמה, מלובשת בבריאה.

Psalms 104:24 תהילים ק"ד:כ"ד

מִהֲרֵבוּ מַעֲשֵׂיךָ ה' כָּל־מַחְכְּמָה עֲשִׂיתָ מְלֵאָה הָאָרֶץ קִנְיָנָה:

How manifold are Thy works, O L-RD! In wisdom hast Thou made them all; The earth is full of Thy creatures

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

תהלים קד, כד.

30 כולם בחכמה עשית בבינה

בווהר על תוריע מוסבר שכל הדברים נסתרים בחכמה ויוצאים בדרכים ידועות אל הבינה, שבה הם מתהווים; לכן "כולם בחכמה עשית" פירושו שנעשו בבינה. אדמו"ר הזקן מזהה את הבינה עם המחשבה העליונה.

Zohar, Tazria 3:11-5:20 ספר הזהר, תוריע ג':י"א-ה':כ'

R. Hizkiah adduced here the verse: "O L-rd, how manifold are thy works" (Ps. 104, 24). 'How manifold', he said, 'are the works of the Holy King in the world! He is like a man who takes in his hand a number of bundles of seed and sows them all at once, and in time each kind comes up separately. So the Holy One, blessed be He, accomplished His work with wisdom; with wisdom He took all together and sowed them ... and afterwards they all issued each in its time

The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain)

31 בינה מקננא בכורסיא

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

ת"ז ת"ו.

32 בינה מקננא בכורסיא

בתיקוני זוהר נאמר שהאם העליונה (בינה) מקננת בכיסא, העמוד האמצעי במטטרון, והאם התחתונה (מלכות) באופן. אדמו"ר הזקן משתמש בכך כדי למקם את הבינה בבריאה, את ז"א ביצירה ואת המלכות בעשיה.

Tikkunei Zohar 23a:10-11 תיקוני הזהר כ"ג א':י"א-י"ב

ובההוא זמנא לא תקח האם על הבנים. *ביצנים אינון מסטרא דאופנים אפרוחים מסטרא דנער מטטרו"ן. בנים מסטרא דכרסיא דאיהי סכת שלום דאיהי קנא דשכינתא. דאימא עלאה מקננא בכרסיא בתלת ספירן עלאין. עמודא דאמצעיאת כליל שית ספירן מקננן במטטרו"ן. אימא תתאה מקננא באופן דאתמר ביה והנה אופן אחד בארץ.

Constantinople, 1740 (CC-BY-NC)

33 כי לא מחשבותי מחשבותיכם

"כי לא מחשבותי מחשבותיכם". אדמו"ר הזקן משתמש בפסוק כדי להראות שההקבלה למחשבה האנושית אינה חלה במלואה על ה'.

Isaiah 55:8 ישעיהו נ"ה:ח'

כי לא מחשבותי מחשבותיכם ולא דרכיכם דרכי נאם ה'

For My thoughts are not your thoughts, Neither are your ways My ways, saith the L-RD

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

ישעיה נה, ח.

34 אני ה' לא שנית

"כי אני הוי' לא שנית". עצמותו של ה' אינה מתלבשת ב"מחשבה" שלו,

ולכן הבריאה אינה מחוללת בו שינוי.

Malachi 3:6 מלאכי ג':ו'

כי אני ה' לא שנית ואתם בני־יעקב לא כליתם:

For I the L-RD change not; and ye, O sons of Jacob, are not consumed

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

מלאכי ג, ו.

35 דברה תורה כלי בניא

עיקרון בתלמוד שלפיו "דיברה תורה כלשון בני אדם". עיקרון זה מצדיק לדבר על "מחשבותי" ו"דיבורי" של ה' בדרך של דימוי לאדם.

Berakhot 31b:13-15 ברכות ל"א ב:י"ג-ט"ו

מאי "אם ראה תראה" — דברה תורה כלשון בני אדם. "כעני אמתך". "אל תשכח את אמתך". "ונתתה לאמתך". אמר רבי יוסי ברכי חנינא: שלש אמתות הללו למה? — אמרה חנה לפני הקדוש ברוך הוא: רבוננו של עולם, שלשה בך מיטה בראת באשה, ואמרי לה: שלשה דבקי מיטה. ואלו הן: נדה, וחלה והדלקת הנר. כלום עברתי על אחת מהן?!

—

But how is "If Thou wilt indeed look" to be explained? The Torah speaks according to the language of the sons of man. "[If Thou wilt indeed look] on the affliction of Thy handmaid, and remember me, and not forget Thy handmaid, but wilt give unto Thy handmaid" (I Sam. i. 11). R. Jose b. R. Hannina said : Why is "Thy handmaid" repeated thrice ? Hannah spake before the Holy One, blessed be He, "L-rd of the universe ! Three breaches [bidke] through which death ... comes hast Thou created

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC) • Tractate Berakot by A. Cohen, Cambridge University Press, 1921 (Public Domain)

הערת קה"ת

ברכות לא, ב. וש"נ.

36 ויעף אלי אחד מן השרפים

"ואחד מן השרפים עף אלי". מובא כאן השרף המעופף כדי להראות שהמלאכים שייכים לעולמות הגלויים.

Isaiah 6:6 ישעיהו ו':ו'

ויעף אלי אחד מן השרפים ובידו רצפה כמלקחיהם לקח מעל המזבח:

Then flew unto me one of the seraphim, with a glowing stone in his hand, which he had taken with the tongs from ;off the altar

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

ישעיה ו, ו.

37 בדבר ה' שמים נעשו

"בדבר הוי' שמים נעשו, וברוח פיו כל צבאם". המלאכים, שהם "צבאם", באים מן הדיבור האלוני.

Psalms 33:6 תהילים ל"ג:ו'

בדבר ה' שמים נעשו וברוח פיו כל־צבאם:

By the word of the L-RD were the heavens made; And all the .host of them by the breath of His mouth

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

תהלים לג, ו.

38 ישראל עלו במח

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת
ב"ר רפ"א.

39 ישראל עלו במחשבה

המדרש מונה דברים שקדמו לכריאת העולם, ובהם ישראל, ש"עלו במחשבה". אדמו"ר הזקן מפרש זאת בכך שנשמות ישראל מושרשות במחשבה האלוקית, בעולמות הנסתרים.

Bereshit Rabbah 1:4 בראשית רבה א'ד'

... "ה' קנני ראשית דרכו" כסא הכבוד מנין דכתיב (תהלים צג, ב): "נכון כסאך מאז וגו'". האבות וישראל ובית המקדש ושמו של משיח, עלו במחשבה להבראות האבות מנין שנאמר (הושע ט, י): "כענבים במדבר וגו'". ישראל מנין שנאמר (תהלים עד, ב): "זכור עדתך קנית קדם" בית המקדש מנין שנאמר (ירמיה יז, יב): "כסא כבוד מרום מראשון וגו'". שמו של משיח מנין שנאמר (תהלים עב, יז): "יהי שמו לעולם וגו' [לפני שמש ינון שמו]" רבי אהבה ברבי זעירא אמר אף התשובה שנאמר (שם צ, ב) "בטרם הרים יולדו" ואותה השעה (שם, ...

In the beginning, G-d created" – six items preceded the "creation of the world; some of them were [actually] created, and some of them G-d contemplated creating, [though He did not actually do so]. The Torah and the Throne of Glory were created. Torah, from where is it derived? As it is stated: "The L-rd made me at the beginning of His way" (Proverbs 8:22). The Throne of Glory, from where is it derived? "Your throne stands firm from earliest time, [You are from ... ,eternity]" (Psalms 93:2). The patriarchs, Israel

Wikisource Bereshit Rabbah (CC-BY-SA) • The Sefaria Midrash Rabbah, 2022 (CC-BY)

40 יוצר אור ובורא חושך

"יוצר אור ובורא חושך". אדמו"ר הזקן מפרש את החושך כאור גדול כל כך שאינו יכול להתגלות, והוא נעלה מן האור הגלוי.

Isaiah 45:7 ישעיהו מ"ה:ז

יוצר אור ובורא חושך עשה שלום ובורא רע אני ה' עשה כל-אלה:

I form the light, and create darkness; I make peace, and create evil; I am the L-RD, that doeth all these things

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

ישע"י מה, ז. נתבאר בסה"מ תק"ע ע"ק וז"ל.

41 שהחשך למעלה מהאור ורומז לתש"ר

שם מוסבר העניין של "יוצר אור ובורא חושך": החושך שבבריאה (מחשבה) נעלה מן האור המגולה שביצירה (דיבור). במילים "יוצר אור" נוגעים בתפילין של יד, ובמילים "בורא חושך" – בתפילין של ראש, שכן תפילין של יד הן האורות המתלבשים בכלים, ותפילין של ראש הן האורות שמעל הכלים.

הערת קה"ת

ראה פע"ח ש"ז, פ"א. מ"ח מסי' תפלת הבריאה פ"א, ז-ח. וע' שה"ש ד"ה שחורה אני הא', פ"ב (ד, סע"ג). וש"נ. [כ].

42 ישת חשך סתרו

"שם חושך סתרו". הסתרו של ה' נמשל לאור גדול כל כך, עד שהוא נראה

| כחושך.

Psalms 18:12 תהילים י"ח:י"ב

יִשְׁתַּחֲשֹׁךְ סִתְרוֹ סִבְבוֹתָיו סָכְתוּ חֲשָׁכֹת־מַיִם עָבִי שְׁחָקִים:

He made darkness His hiding-place, His pavilion round about Him; darkness of waters, thick clouds of the skies

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

תהלים יח, יב.

43 יהי אור יהי רקיע

"ויאמר ה': יהי אור". זהו הראשון מבין עשרת המאמרות, והוא מובא כדוגמה לדיבור אלוקי שמחיה את העולמות מבפנים.

Genesis 1:3 בראשית א':ג'

וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי אוֹר וַיְהִי־אוֹר:

And G-d said: 'Let there be light.' And there was light

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

בראשית א, ג. ו.

44 שבמח' אחת ברא הקב"ה

בוהר על שמות נאמר שכאשר עלה במחשבתו של ה' לברוא את עולמו, עלו כל העולמות במחשבה אחת ונבראו כולם באמצעותה, כפי שכתוב: "כולם בחכמה עשית". אדמו"ר הזקן מביא זאת כדי להראות שגם המחשבה האלוקית מלוכשת בעולמות.

Zohar II, 20a זח"ב כ, א

הערת קה"ת

זח"ב כ, א. ראה לקמן שה"ש ט, ב.

45 הערת קה"ת מפנה ל Zohar, Tazria 3:11 למילים האלה.

Zohar, Tazria 3:11 ספר הזהר, תזריע ג:י"א

פסקה 5

46 ומספר את רובע ישראל

דברי בלעם: "מי מנה עפר יעקב, ומספר את רובע ישראל?" הפסוק הוא נושא המאמר שאליו מתייחס הטקסט.

Numbers 23:10 במדבר כ"ג:

מִי מִנֵּה עֶפְרַיִם יַעֲקֹב וּמִסְפֵּר אֶת־רֹבַע יִשְׂרָאֵל תָּמַת נַפְשֵׁי מוֹת יִשְׂרָאֵל וְתָהִי אַחֲרִיתִי כְּמָהוּ:

Who hath counted the dust of Jacob, Or numbered the stock of Israel? Let me die the death of the righteous, And let mine end be like his

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

47 ואתה מחי' את כולם

"ואתה מחיה את כולם". אדמו"ר הזקן אומר שחיות זו שבתוך העולמות היא רק הארה מאורו של ה', ולא אור אין סוף עצמו.

Nehemiah 9:6 נחמיה ט':ו'

אַתָּה־הוּא ה' לְבָדָךְ אַתָּה עֲשִׂיתָ אֶת־הַשָּׁמַיִם שָׁמַיִם וְכָל־צָבָאם הָאָרֶץ וְכָל־אֲשֶׁר עָלֶיהָ הַיָּמִים וְכָל־אֲשֶׁר בָּהֶם וְאַתָּה מְחִיָּה אֶת־כָּלֶם וְצָבֵא הַשָּׁמַיִם לְךָ מִשְׁתַּחֲוִים:

Thou art the L-RD, even Thou alone; Thou hast made heaven, the heaven of heavens, with all their host, the earth and all things that are thereon, the seas and all that is in them,

בריאה, יצירה ועשיה.

Isaiah 6:3 ישעיהו ו:ג

וְקָרָא זֶה אֶל־זֶה וְאָמַר קְדוֹשׁ קְדוֹשׁ קְדוֹשׁ ה' צְבָאוֹת מְלֵא כְלִי־הָאָרֶץ
כְּבוֹדוֹ:

And one called unto another, and said: Holy, holy, holy, is
the L-RD of hosts; The whole earth is full of His glory

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

54 הגבל את ההר וקדשתו

"והגבלת את ההר וקדשתו". כאן קידוש פירוש גידור והפרדה, ומכאן
שי"קודש פירוש הבדלה.

Exodus 19:23 שמות י"ט:כ"ג

וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל־ה' לֹא־יִכָּל הָעָם לַעֲלֹת אֶל־הָרַיִן כִּי־אָתָה הָעֹדֶתָהּ
בְּנוֹ לֵאמֹר הַגְבֵּל אֶת־הָהָר וְקִדְּשֵׁתוֹ:

And Moses said unto the L-RD: 'The people cannot come up
to mount Sinai; for thou didst charge us, saying: Set bounds
'about the mount, and sanctify it

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

שמות יט, כג.

55 ואנשי קודש תהיון לי

"ואנשי קודש תהיון לי". אדמו"ר הזקן מפרש זאת כעליית הנשמה,
באמצעות ירידתה לגוף, אל הקודש, סובב כל עלמין.

Exodus 22:30 שמות כ"ב:ל

וְאֲנִשֵּׁי־קִדְשׁ תִּהְיוּן לִי וּבִשָּׂר בְּשָׂדֶה טְרֵפָה לֹא תֹאכְלוּ לְכָלֵב תִּשְׁלַכְוּן
אֹתוֹ:

And ye shall be holy men unto Me; therefore ye shall not eat
any flesh that is torn of beasts in the field; ye shall cast it to
the dogs

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

שמות כב, ל.

56 ואנשי קדש תהיון לי

הזוהר על משפטים מדרג את "אנשי קודש" מעל הכינויים הקודמים של
ישראל, "גוי קדוש" ו"עם קדוש", ואומר שהתורה באה מחכמה, הנקראת
קודש.

Zohar, Mishpatim 20:500-502 ספר הזוהר, משפטים כ:ת"ק-תק"ב

1The pages omitted belong to the Ray'a Mehemna. AND YE
SHALL BE MEN OF HOLINESS UNTO ME; AND FLESH THAT
IS TORN BY BEASTS IN THE FIELD YE SHALL NOT EAT; YE
SHALL CAST IT TO THE DOG (XXII, 30). R. Judah quoted
here the verse: "And wisdom, where shall it be found? And
where is the place of understanding?" (Job 28, 12). Said he:
"Blessed are the Israelites for that the Holy One desires to
honour them more than all the rest of mankind. At first He
... said unto them

The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain)

57 עתידים צדיקים שיאמרו לפנייהם

התלמוד אומר שלעתיד לבוא יאמר "קדוש" לפני הצדיקים, כפי שאומרים
לפני הקדוש ברוך הוא. אדמו"ר הזקן מסביר שהכוונה היא להמשכה מן

and Thou preservest them all; and the host of heaven wor-
shippeth Thee

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

נחמ"ט, ו.

48 לא נערוך אליו קדושתו

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

פיוט יגדל.

49 "כי אני הוי' לא שנית". כאן הפסוק מראה שאור אין סוף עצמו הוא למעלה
מן העולמות, ובריאתם לא שינתה אותו.

Malachi 3:6 מלאכי ג:ו

כִּי אֲנִי ה' לֹא שֹׁנֵיתִי וְאַתֶּם בְּנֵי־יַעֲקֹב לֹא כִלִּיתֶם:

For I the L-RD change not; and ye, O sons of Jacob, are not
consumed

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

50 ואתה הוא קודם שנבחי"ע

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

תדא"ר פכ"א. נוסח תפלת השחר (עד שלא).

פסקה 6

51 השרפים קוראים זה לזה: "קדוש, קדוש, קדוש הוי' צבאות; מלא כל הארץ
כבודו". אדמו"ר הזקן מפרש את שלוש הפעמים "קדוש" כשלוש המשכות
של אור אל בריאה, יצירה ועשיה.

Isaiah 6:3 ישעיהו ו:ג

וְקָרָא זֶה אֶל־זֶה וְאָמַר קְדוֹשׁ קְדוֹשׁ קְדוֹשׁ ה' צְבָאוֹת מְלֵא כְלִי־הָאָרֶץ
כְּבוֹדוֹ:

And one called unto another, and said: Holy, holy, holy, is
the L-RD of hosts; The whole earth is full of His glory

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסקה 7

52 דאכל בי עשרה שכינתא שריא

התלמוד מלמד שהשכינה שורה בכל התכנסות של עשרה. אדמו"ר הזקן
מפרש השראה זו כנוכחות מקיפה, ולא כהתגלות פנימית.

Sanhedrin 39a:11 סנהדרין ל"ט א:י"א

אָמַר לָקַח קִיסָר לְרִבּוֹן גְּמִלְיָאֵל: אֲמָרִיתוּ כָּל בִּי עֲשֶׂרָה שְׁכִינָתָא שְׂרִיא,
כַּמָּה שְׁכִינָתָא אִיבָא? קְרִיִיָּה לְשִׁמְעִיָּה, מְחָא בָּקָה בְּאַפְתָּקָא. אָמַר לָקַח:
אֲמַאי עַל שְׁמָשָׁא בְּבִיתָהּ דְּקִיסָר? אָמַר לָקַח: שְׁמָשָׁא אַבּוּלִי עֲלִמָּא נִיחָא.
וּמָה שְׁמָשָׁא דָּחַד מִן אֶלְפִי אֶלְפִי רְבוּא שְׁמָשִׁי דְּקָמִי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא
נִיחָא אַבּוּלִי עֲלִמָּא, שְׁכִינָתָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

הערת קה"ת

סנהדרין לט, א. ושי"נ. ראה בספר השיחות תנשי"א ח"א ע' 414 שמתווך בין
מה שכתוב בתנאי פ"ו ובפרק יא, ומה שכתוב כאן ע"ש.

53 ה"קדוש" המשולש של השרפים מתפרש כשלוש המשכות של אור מקיף אל

הקודש שאליו הם יעלו.

Bava Batra 75b:3-4 כבא בתרא ע"ה ב:ג:ד'

ואמר רבה אמר רבי יוחנן: עתידין צדיקים שנקראין על שמו של הקדוש ברוך הוא, שנאמר: "כל הנקרא בשמי ולכבודי בראתיו, יצרתיו אף עשיתיו". ואמר רבי שמואל בר נחמני אמר רבי יוחנן: שלשה נקראו על שמו של הקדוש ברוך הוא, ואלו הן: צדיקים, ומשיח, וירושלים. צדיקים – הא דאמרן. משיח – דכתיב: "וזה שמו אשר יקראו ה' צדקנו". ירושלים – דכתיב: "סביב שמנה עשר אלה, ושם העיר מיום ה' שמה", אל תקרי שמה אלא שמה". ...

R' Shmuel bar Nachmani said in the name of R' Yochanan: three are called by the name of the Holy One, and they are: the righteous, the Messiah and Jerusalem. The righteous, as we said above. The Messiah, as it is written "...this is his name that he shall be called, The L-rd is our righteousness." (Jeremiah 23:6) Jerusalem, as it is written "All around it amounts to 18,000; and the name of the city from that day will be "The L-rd is There." (Ezekiel 48:35)

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC) • Rabbi Mike Feuer, Jerusalem Anthology (CC-BY)

הערת קה"ת

ב"ב עה, ב.

58 ימי האדם קצובים לו במספר

הערת קה"ת מפנה Job 7:1 למילים האלה.

Job 7:1 איוב ז:א'

הלא-צבא לאנוש עלי-ארץ וכימי שקיר ימיו:

Is there not a time of service to man upon earth? And are not his days like the days of a hireling

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

ראה איוב ז, א.

פסקה 8

59 מצות צריכות כוונה

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

ברכות רפ"ב. וש"נ.

60 מצות צריכות כוונה

התלמוד מסיק מן המשנה בענין קריאת שמע ש"מצוות צריכות כוונה". אדמו"ר הזקן מגדיר את הכוונה כקיום ציוויו של המלך.

Berakhot 13a:22-25 ברכות י"ג א:כ"ב-כ"ה

גמי שמע מינה מצות צריכות כוונה. מאי "אם כוון לבו" – לקרות. לקרות!? והא קא קרי! בקורא להגיף. תנו רבנן: קריאת שמע ככתבה, דברי רבי. וחקמים אומרים: בכל לשון.

GEMARA Is the conclusion to be drawn [from the opening sentence of the Mishnah] that the performance of the commandments requires Kawwanah? No; for] what means If he directed his heart to read? Just to read [in the Torah for the sake of study]. But he was reading! [It is to differentiate him] from one who is reading [the Torah] for the purpose of correcting. Our Rabbis have taught: The Shema' must be read

as it is written: These are the words of Rabbi; but the Sages ... say

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC) • Tractate Berakot by A. Cohen, Cambridge University Press, 1921 (Public Domain)

61 בכהאריז"ל . . הריני מקבל עלי עול מ"ע של ק"ש

סיכום של תורת האריז"ל; ההערה מפנה לשם בנוגע לאמירה שלפני קריאת שמע, שבה מקבלים את מצוות העשה לקרוא אותה.

הערת קה"ת

ראה מ"ח מס' תפלת הבריאה פ"ד, א.

62 נעוץ תחלתן בסופן

התמליל שם מסביר, כפי שמוכח בהערה: "אני ראשון ואני אחרון"; במילה "אני" מצויות אותיות "אין", כתר; "תחילתן נעוצה בסופן" בכתר של מלכות, הנקראת "אני", "אחרון", שהרי "כתר מלכות הוא כתר עליון"; ולמעלה מכך, במלכות של אין סוף, "מחשבה אחת" של "אמלך" שבעצמות.

הערת קה"ת

סיי פ"א, מ"ז. בסה"מ תק"ע ע' קנא מסביר "כמ"ש אני ראשון ואני אחרון, אני אותיות א"י בחי' כתר כמ"ש והחכמה מאין כו', ונעוץ תחלתן בסופן בבחי' כתר מל' שנקי' אנ"י אחרון וכמאמר דכתר מל' איהו כתר עליון כו' ולמעלה מעלה עד בחי' מל' דא"ס שהוא מחשבה א' דאנא אמלך שבעצמות כו' כמ"ש במ"א וד"ל".

63 נעוץ תחלתן בסופן

ספר יצירה אומר על עשר הספירות ש"סופן נעוץ בתחילתן ותחילתן בסופן". כאן מוסבר כיצד מלכות, האחרונה, קשורה לדרגה הגבוהה ביותר.

Sefer Yetzirah 1:7 ספר יצירה א:ז'

עשר ספירות בלי מה נעוץ סופן בתחלתן ותחלתן בסופן כשלהבת קשורה בנחלת שאדון יחיד ואין לו שני ולפני אחד מה אתה סופר:

The decade of existence out of nothing has its end linked to its beginning and its beginning linked to its end, just as the flame is wedded to the live coal; because the L-rd is one and there is not a second one, and before one what wilt thou ?count

Sefer Yetzirah, Warsaw 1884 (Public Domain) • Sefer Yezirah, trans. by Isidor Kalisch. New York, 1877 (Public Domain)

64 אבא יסד ברתא

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

זח"ג (רמח, א. רנו, ב. רנח, א). ובת"ז (תכ"א) סא, ב. (תס"ט) קה, ב. קו, ב. [כ].

65 אבא יסד ברתא

הזהר על פינחס (רעיא מהימנא) דורש את הפסוק "בחכמה יסד ארץ": חכמה היא אבא, והארץ היא הבת. אדמו"ר הזקן משתמש בדברים כדי לבסס את שורש מלכות בחכמה.

Zohar, Pinchas 100:676-102:682 ספר הזהר, פנחס ק:תער"ו-ק"ב:תרפ"ב

66 אבא יסד ברתא

תיקוני זוהר אומר: "בחכמה, שהיא אבא, היו"ד, יסד הבת, שהיא הארץ, ההיא הקטנה". שורשה של מלכות הוא בחכמה.

Tikkunei Zohar 106b:3 תיקוני הזהר ק"ו ב:ג'

... ורוא דמלא (משלי ג יט) יהו"ה בְּחִכְמָה יִסַּד אֶרֶץ כֻּוֹן שְׁמִים בְּתִבְנוֹתָ, בְּחִכְמָה דִּאִהוּ אָבָא יי, יִסַּד בְּרִתָּא דִּאִהִי אֶרֶץ, ה' וְעִירָא הָאֶרֶץ

בנושא במקום אחר, בהקשר של קבלת ציווי המלך.

I Samuel 15:22 שמואל א ט"ו:כ"ב

וַיֹּאמֶר שְׁמוּאֵל הֲחִפְּץְ לְהִי בַעֲלוֹת וּבָחִים כְּשֹׁמֵעַ בְּקוֹל ה' הִנֵּה שְׁמַע מִזְבֵּחַ טוֹב לְהִקְשִׁיב מִחֶלֶב אֵילִים:

And Samuel said: 'Hath the L-RD as great delight in burnt-offerings and sacrifices, As in hearkening to the voice of the L-RD? Behold, to obey is better than sacrifice, And to hear-ken than the fat of rams

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

73 ועתה יגדל נא כח אד' תפילתו של משה: "ועתה יגדל נא כח אדני."

תפילתו של משה: "ועתה יגדל נא כח אדני." זהו הפסוק הפותח מאמר שאליו מפנה הטקסט.

Numbers 14:17 במדבר י"ד:י"ז

וְעַתָּה יִגְדַּל־נָא כַח אֲדֹנָי כַּאֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ לְאֹמְרִי:

And now, I pray Thee, let the power of the L-rd be great, according as Thou hast spoken, saying

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

74 זרקא מקף שופר הולך סגולתא תיקוני הוזהר מפרש את "זרקא" כשכינה הנזקת כלפי מעלה כאבן מתוך קלע, ואת "סגולתא" כאבנים היקרות הנזקקות עמה. אדמו"ר הזקן מיישם זאת על מלכות ועל ישראל, עם סגולה.

תיקוני הוזהר מפרש את "זרקא" כשכינה הנזקת כלפי מעלה כאבן מתוך קלע, ואת "סגולתא" כאבנים היקרות הנזקקות עמה. אדמו"ר הזקן מיישם זאת על מלכות ועל ישראל, עם סגולה.

Tikkunei Zohar 61b:13-15 תקוני הוזהר ס"א ב:י"ג-ט"ו

קום רבי שמעון זר"ו גרמך במאני קרבא דילך נחזי מאי תקיפו וגבורה דילך. קם רבי שמעון פתח ואמר זרקא מקף שופר הולך סגולתא. קם ונטיל תלת אבנין דאינון יי". ואבנא עלאה דאיהו בקירטא תגא בחוטא הא ארבע דאנון ארבעין. וחוט דסיהרא (נ"א דסחרא) עלה היינו ב. ורוא דמלה בראשית ב' ראשית האי נקודה

Constantinople, 1740 (CC-BY-NC)

75 דאי בת"ז

ההערה מפנה לאור התורה על בראשית, בהקשר לקטע זה מתיקוני הוזהר על זרקא (תיקון 21; 61b במהדורת זיטומיר, 46a במהדורות המקובלות).

הערות קה"ת

(תכ"א, סא, ב ד' זיטאמיר. [כ.]) בת"ז הנפוצים הוא בדף מו, א ואילך. וראה אוה"ת בראשית כרך ד תשפג, א.

76 נזרקים בקדש העליון

התמליל שם מביא משל ל"הזרקות": חפץ העטוף בכד, כשזורקים אותו ביד.

הערות קה"ת

ראה בסה"מ תק"ע ע' קנא משל מדבר הנצטר בלבוש כשזורק על ידו, ע"ש.

77 "לחייך כערוגת הבושם". פסוק זה פותח מאמר העוסק בסגול ובסגולה.

Song of Songs 1:10 שיר השירים א:י'

נָאוּ לְחַיִּיךָ בְּתָרִים צִנּוֹרָךְ בְּחִרְוִים:

Thy cheeks are comely with circlets, Thy neck with beads

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

78 בדיה נאו לחייך בתורים

המאמר על "לחייך בתורים" מסביר את ה"תורים" כשתי שורות, מלמטה למעלה ומלמעלה למטה — התורה שבכתב והתורה שבעל פה — ואת

וְדָאִי, כּוֹנֵן שְׁמִיךְ דָּא ו', בְּתִבְנוּנָה דָּא אִימָא עֲלָא, דְּבִינָה אֶתְקַרִּיאַת לְעִילָא כְּדִי אִיְהִי עִם בְּעִלָּה, תִּבְנוּנָה אֶתְקַרִּיאַת לְתַתָּא כְּדִי אִיְהִי עִם ו', דְּאִיְהוּ בְּנִי, וְתִי דְּאִיְהוּ תִּפְאָרֶת, אֶשְׁתַּאֲרֶת אִיְהִי הִי עֲמִיָּה, וּבְתִהוּא זְמַנָּא דָּאֵת יִי אִיְהוּ עִם אִימָא, וְאִיְהוּ מְרַחֵק מִינָּה, אֶתְמַר בְּה אֲנִי יִשְׁנָה (ואיחי שניה לה).

Tikkunei Zohar - Vocalized (Public Domain)

67 כי קדש היא לכם

"ושמרתם את השבת, כי קודש היא לכם". הוזהר מייחס את המילים "קודש היא" למלכות.

Exodus 31:14 שמות ל"א:י"ד

וּשְׁמַרְתֶּם אֶת־הַשַּׁבָּת כִּי קֹדֶשׁ הוּא לָכֶם מִחֻלְלֶיהָ מוֹת יוּמָת כִּי כָל־הַעֲשֶׂה כֹּה מְלָאכָה וְנִכְרַתָּה הַנֶּפֶשׁ הַהוּא מִקֶּרֶב עַמִּיָּה:

Ye shall keep the sabbath therefore, for it is holy unto you; every one that profaneth it shall surely be put to death; for whosoever doeth any work therein, that soul shall be cut off from among his people

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

68 כי קדש היא לכם

הוזהר על פינחס אומר שה"ציפור" (מלכות) נקראת קודש, כפי שכתוב: "כי קודש היא לכם". זהו הקטע בוזהר שאליו מפנה הטקסט.

Zohar, Pinchas 115:782-786 ספר הוזהר, פנחס קט"ו:תשפ"ב-תשפ"ו

69 כ"ע דאיהו כתר מלי

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערות קה"ת

ת"ז בהקדמה (פתח אלי').

70 כ"ע דאיהו כתר מלי

בפתח אליהו נאמר: "כתר עליון הוא כתר של מלכות", שעליה נאמר "מגיד מראשית אחרית". שורשה של מלכות הוא בכתר.

Tikkunei Zohar 17a:18-20 תקוני הוזהר י"ז א:י"ח-כ'

כתר עליון איהו כתר מלכות. ועליה *אתמר מגיד מראשית אחרית. ואיהו קרקפתא דתפלי (נ"א קרקפתא דלא מנח תפלי). *מלגו איהו יוד קא ואו קא דאיהו ארח אצילות. איהו שקיו דאילנא בדרועיו וענפיו (נ"א ואנפיו). כמיה דאשקי לאילנא ואתרבי בההוא שקיו. רבון העולמים אנת הוא עלת העלות סבת הסבות דאשקי לאילנא בההוא נביעו.

Constantinople, 1740 (CC-BY-NC)

71 אף עשיתיו

"אני יצרתיו, אף עשיתיו". המאמר שאליו מפנה הטקסט דן במילים האלה.

Isaiah 43:7 ישעיהו מ"ג:ז'

כָּל הַנִּקְרָא בְּשֵׁמִי וְלִכְבוֹדִי בְּרִאֲתִי וְצִרְתִּי אֶף־עָשִׂיתִי:

Every one that is called by My name, and whom I have created for My glory, I have formed him, yea, I have made him

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

72 כי שמוע מזבח טוב

שמואל אומר לשאול: "הנה שמוע מזבח טוב". אדמו"ר הזקן מפנה לדיון

ה"לחיים" כמקום שממנו יוצא הכל הדיבור; המאמר מובא שם בקשר לסגול ולסגולה.
הערת קה"ת
לקמן שה"ש יג, א.

79 ובד"ה אסרי לגפן

שם הגפן היא סגול, שלוש נקודות כנגד שלושת האבות; אדם המתקרב בהתלהבות נמצא בבחינת סגול. השורקה היא שורוק — אותן שלוש נקודות זו מתחת לזו — ומבטאת את ההודאה של מי שמרגיש רחוק מה'.
הערת קה"ת
תו"א פ' ויחי.

80 אסרי לגפן

"אסרי לגפן עירה", מברכת יעקב ליהודה. פסוק זה פותח מאמר בתורה אור העוסק גם הוא בסגולה.
Genesis 49:11 בראשית מ"ט:יא
אסרי לגפן עירה ולשורקה בני אתנו כפס פינן לבשו ויבדשו ענבים סותה:
Binding his foal unto the vine, And his ass's colt unto the choice vine; He washeth his garments in wine, And his vesture in the blood of grapes
Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

81 וידבר אלקים

"וידבר אלקים אל משה". פסוק זה פותח את המאמר בתורה אור שאליו מפנה הטקסט.
Exodus 6:2 שמות ו':ב
וידבר אלקים אל משה ויאמר אליו אני ה'
And G-d spoke unto Moses, and said unto him: 'I am the ;L-RD
Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

82 ווארא אל אברהם

"ווארא אל אברהם... ושמי הוי' לא נודעתי להם". אלה פסוקי הפתיחה של אותו מאמר.
Exodus 6:3 שמות ו':ג
ווארא אל אברהם אל יצחק ואל יעקב באל שמי ה' לא נודעתי להם:
and I appeared unto Abraham, unto Isaac, and unto Jacob, as G-d Almighty, but by My name Havayah I made Me not known to them
Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

83 אני כברוש רענן

"אני כברוש רענן". אדמו"ר הזקן מפרש את "אני" כמלכות, המתכופפת אל המצוות ונוקפת שוב, ובכך מרוממת את הנשמה.
Hosea 14:9 הושע י"ד:ט
אפרים מה לי עוד לעצבים אני עניתי ואשורנו אני כברוש רענן ממני פריה נמצא:
Ephraim [shall say]: 'What have I to do any more with idols?' As for Me, I respond and look on him; I am like a leafy cy-press-tree; From Me is thy fruit found
Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הושע יד, ט. ראה גם לעיל פ' אחרי כו, ב. ובסה"מ תק"ע ע' קנב מבאר למה נמשל לברוש רענן: "לפי שהמדות הן בחי' צומח ונגדלים למעלה עד בחי'

המדות שבחכמה שנק' ארו בלבנון כמ"ש כי האדם עץ השדה וזהו וידבר שלמה כו' מן הארו אשר בלבנון כו' כמ"ש במ"א).

84 אני היא מדת מלי ית'

בוהר על תוריע נאמר ש"תפילה" היא כנסת ישראל, ושדוד אמר עליה "ואני תפילה": "אני" ו"תפילה" הם דבר אחד. לכן "אני" מציין את מלכות.
Zohar III, 49b זח"ג מט, ב
הערת קה"ת
ראה זח"ג מט, ב. וראה ג"כ מא"א אות א, סעי' קב וביאיר נתיב שם.

פסקה 9

85 וצדקה תרומם גוי

"צדקה תרומם גוי". אדמו"ר הזקן מפרש את "צדקה" כמצוות כולן, ואת "תרומם" כהעלאת הנפש באמצעות.
Proverbs 14:34 משלי י"ד:ל"ד
צדקה תרומם גוי וחסד לאמים חטאת:
Righteousness exalteth a nation; But sin is a reproach to any people.
Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)
הערת קה"ת
משלי יד, לד.

86 ת"ת שהיא כנגד כולם

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).
הערת קה"ת
פאה רפ"א.

87 תלמוד תורה שהיא כנגד כולם

המשנה מונה דברים שאדם אוכל את פירותיהם בעולם הזה, וחזרתם: "ותלמוד תורה כנגד כולם". כאן מוסבר מדוע תלמוד תורה מעלה את הנפש יותר מכול.

Mishnah Peah 1:1 משנה פאה א':א

אלו דברים שאין להם שעור. הפאה, והבכורים, והראיון, וגמילות חסדים, ותלמוד תורה. אלו דברים שאדם אוכל פירותיהן בעולם הזה והקרן נקמת לו לעולם הבא. כבוד אב ואם, וגמילות חסדים, והקצאת שלום בין אדם לחברו, ותלמוד תורה כנגד כלם:

These are the things that have no definite quantity: The corners [of the field]. First-fruits; [The offerings brought] on appearing [at the Temple on the three pilgrimage festivals]. The performance of righteous deeds; And the study of the torah. The following are the things for which a man enjoys the fruits in this world while the principal remains for him in the world to come: Honoring one's father and mother; The performance of righteous deeds; And the making of peace ... between a person and his friend; And the study of

Torat Emet 357 (Public Domain) • Mishnah Yomit by Dr. Joshua Kulp (CC-BY)

88 סוס ורוכבו רמה

משירת הים: "סוס ורוכבו רמה בים". אדמו"ר הזקן מפרש את "רמה" במשמעות של התרוממות לגובה — הסוס מעלה את רוכבו.

Exodus 15:1 שמות ט"ו:א

אז לשיר משה וכל ישראל את השירה הזאת לה Havayah ויאמרו להאמר אשירה לה Havayah כִּי־גָאָה גָאָה סוס ורכבו רמה בים:

Then sang Moses and the children of Israel this song unto the L-RD, and spoke, saying: I will sing unto the L-RD, for He is highly exalted; The horse and his rider hath He thrown into the sea

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)
הערת קה"ת
שמות טו, א.

89 זרקא כאבנא בקירטא

מלבד תיקוני זוהר, ההערה מפנה גם לאסופה זו של מאמרי אדמו"ר הזקן, המסודרת לפי נושאים, עבור "זרקא כאבנא בקירטא".
הערת קה"ת
בת"ז (תכ"א) סא, ב. יעו"ש. [כ]. וראה גם סי' מאמרי אדה"ז על ענינים ע"י רסג.

90 זרקא כאבנא בקירטא

בתיקוני זוהר נקראת זרקא השכינה, הקלע שממנו נזרקות אבנים טובות כלפי מעלה. אדמו"ר הזקן מציע שאבנים אלו הן אותיות התורה.
Tikkunei Zohar 61b:3-4
תקוני זוהר ס"א ב:ג-ד'
והאבן הזאת אשר שמתי מצבה יהיה בית אלקים. אנת הוא דאתמר עלך אבנא די מחת לצלמא והות לטור רב ומלאת כל ארעא ואיהי תגא כגונא דאם ברישא דחוטא דזרקא אבנא (כלילא ומתעטרא) (נ"א מוכללת ומעוטרת) כאבנא בריש עוקא. וכד אית בישראל משכילים בחכמה דאיהי יי' מחשבה עלאה. ידעין לזרקא לה להאי אבנא דאיהי בת יחידה לההוא אתר דאתגזרת בגין דברתא באבא אתעבידת. הה"ד יי' בחכמה יסד ארץ. בחכמה דאיהו אבא יסד בריתא דאיהי ארץ הדום רגליו
Constantinople, 1740 (CC-BY-NC)

91 אבנים הם אותיות

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).
הערת קה"ת
ראה ס"י פ"ד, מ"ב.

92 ושמרתם את השבת

"ושמרתם את השבת כי קודש היא לכם". השבת נקראת קודש, והפסקאות הבאות מסבירות מדוע עליית הנפש לקודש מתרחשת בה.
Exodus 31:14
שמות ל"א:י"ד
ושמרתם את השבת כי קודש הוא לכם מחלליה מות יומת כי פל' העשה בה מלאכה ונכרתה הנפש ההוא מקרב עמיה:
Ye shall keep the sabbath therefore, for it is holy unto you; every one that profaneth it shall surely be put to death; for whosoever doeth any work therein, that soul shall be cut off from among his people
Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)
הערת קה"ת
שמות לא, יד.

93 "ואנשי קודש תהיו לי": מדרגת הקודש שאלה עולה הנפש.

Exodus 22:30
שמות כ"ב:ל'
ואנשי קודש תהיו לי ובשר בשדה טרפה לא תאכלו לכלב תשלכנו אתו:
And ye shall be holy men unto Me; therefore ye shall not eat any flesh that is torn of beasts in the field; ye shall cast it to

the dogs

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

94 קדש ישראל לה'

"קודש ישראל להוי' ראשית תבואתה". פסוק נוסף המכנה את ישראל קודש; המאמר מבאר את המשכו בפסוק 11.

Jeremiah 2:3
ירמיהו ב:ג'

קדש ישראל לה' ראשית תבואתה כל־אכליו יִאָשְׁמוּ רָעָה תִּבְאֵ אֲלֵיהֶם נְאֻם־ה'
Israel is the L-RD'S hallowed portion, His first-fruits of the increase; all that devour him shall be held guilty, evil shall come upon them, saith the L-RD

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)
הערת קה"ת
ירמ' ב, ג.

95 הערת קה"ת מפנה ל: Ezekiel 46:1 למילים האלה.

Ezekiel 46:1
יהזקאל מ"ו:א'
כה־אמר אֲדֹנָי ה' שַׁעַר הַחֲצֵר הַפְּנִימִית הַפְּנֵה קָדִים יִהְיֶה סָגוּר שְׁשֹׁת יָמֵי הַמַּעֲשֶׂה וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִת יִפְתָּח וּבַיּוֹם הַחֲדָשׁ יִפְתָּח:
Thus saith the L-rd GOD: The gate of the inner court that looketh toward the east shall be shut the six working days; but on the sabbath day it shall be opened, and in the day of the new moon it shall be opened

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

96 וצדקה תהי לנו

"וצדקה תהי לנו כי נשמור לעשות את כל המצוה הזאת". הפסוק מלמד שכל מצווה נקראת צדקה.

Deuteronomy 6:25
דברים ו:כ"ה

וצדקה תהי לנו כי נשמר לעשות את כל המצוה הזאת לפני Havayah
אלקיננו כאשר צונו:

And it shall be righteousness unto us, if we observe to do all this commandment before the L-RD our G-d, as He hath commanded us

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)
הערת קה"ת
דברים ו, כה. ראה לעיל פי' אמור לד, ב ובמ"מ לשם.

פסוקה 10

97 והמצות הם גקי מצות המלך

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).
הערת קה"ת
להעיר מב"ב קנט, א. תוספתא נגעים פ"ג: גזירת מלך היא. מנוסח הברכות: מלך העולם אשר קדשנו במצותיו. ועוד.

98 יהי אור

"יהי אור" — הראשון מבין עשרת המאמרות שבאמצעותם ירד הדיבור האלוקי אל תוך הבריאה.

Genesis 1:3
בראשית א:ג'

ויאמר אלקים יהי אור ויהי־אור:

And G-d said: 'Let there be light.' And there was light

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

99

”כי קודש היא לכם” — נאמר על השבת. כאן הדברים מתארים את עליית מלכות לשורשה בחכמה, הקודש העליון.

Exodus 31:14 שמות ל"א:י"ד

וּשְׁמַרְתֶּם אֶת־הַשַּׁבָּת כִּי קֹדֶשׁ הוּא לָכֶם מִחֻלְיָהּ מוֹת יוּמָת כִּי כָל־הַעֲשֶׂה כָה מְלָאכָה וְנִכְרְתָה הַנֶּפֶשׁ הַהוּא מִקֶּרֶב עַמִּיהָ:

Ye shall keep the sabbath therefore, for it is holy unto you; every one that profaneth it shall surely be put to death; for whosoever doeth any work therein, that soul shall be cut off from among his people

Miqrā according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

100 למנהג המבואר בפע"ח

מלבד פרי עץ חיים, שער השבת, פרקים 3 ו־4, ההערה מפנה את הקורא לשיחה זו של הרבי הריי"צ בקשר למנהג הטבילה לפני שבת.

הערת קה"ת

שי' השבת פ"ג. [ופ"ד. — כ.]. וראה סה"ש תשי"ב ע' 19.

101 לטבול א"ע במקוה בערב שבת

פרי עץ חיים מדבר על הטבילה בערב שבת, כדי להסיר מן הנשמה את לבושי ימות החול לפני גילוי השבת. אדמו"ר חזקן מסביר את המנהג: הטהרה צריכה לבוא לפני הקודש.

Pri Etz Chaim, Gate of the Sabbath 3:4 פרי עץ חיים, שער השבת ג:ד'

... והיה קורא בספר תורה כשר, רק אם היה אונס גדול עד מאוד, אז היה קורא הפרשה ביום השבת אחר התפילה קודם האכילה. ואחר קריאת הפרשה, היה טובל בערב שבת, והיה אומר כי אחר שקרא הפרשה של שבת, כבר יש יכולת לקבל תוספות שבת. אמנם קודם קריאת הפרשה, לא היה טובל, אך במקרה היה טובל קודם, וגם זה לא היה אלא אחר ד' שעות היום ו', ולא קודם. והיה אומר, כי תוספות שבת, הוא ניכר ונתגלה תיכף אחר הטבילה במצח אדם, אך עיקר הגלוי לא היה רק אחר חצי היום, ...

Pri Etz Chaim (Public Domain)

102 כי ששת ימים עשה ה'

”כי ששת ימים עשה הוי' את השמים ואת הארץ, ובוים השביעי שבת וינפש”. ששת הימים הם ירידת הדיבור האלוהי; השבת היא חזרתו.

Exodus 31:17 שמות ל"א:י"ז

בִּינִי וּבִינֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל אוֹת הוּא לְעֹלָם כִּי־שֵׁשֶׁת יָמִים עָשָׂה ה' אֶת־הַשָּׁמַיִם וְאֶת־הָאָרֶץ וּבְיוֹם הַשְּׁבִיעִי שָׁבַת וַיִּנָּפֶשׁ:

It is a sign between Me and the children of Israel for ever; for in six days the L-RD made heaven and earth, and on the seventh day He ceased from work and rested

Miqrā according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

שמות לא, יז.

103 שובה ישראל עד

”שובה ישראל עד הוי' אלקיך”. פסוק זה פותח את המאמר שאליו מתייחס הטקסט בעניין עליית הדיבור בשבת.

Hosea 14:2 הושע י"ד:ב'

שׁוּבָה יִשְׂרָאֵל עַד ה' אֱלֹהֶיךָ כִּי כָשַׁלְתָּ בְּעֹנֶה:

Return, O Israel, unto the L-RD thy G-d; For thou hast stumbled in thine iniquity

Miqrā according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

104 נעוץ תחלתו בסופן וסופן בתחלתו

ספר יצירה אומר על עשר הספירות שסופן נעוץ בתחילתו ותחילתו בסופן. כאן הוא מסביר כיצד מלכות, האחרונה, חוזרת לחכמה, הראשונה.

Sefer Yetzirah 1:7 ספר יצירה א:ז'

עשר ספירות בלי מה נעוץ סופן בתחלתו ותחלתו בסופן כשלהבת קשורה בנחלת שאדון יחיד ואין לו שני ולפני אחד מה אתה סופר:

The decade of existence out of nothing has its end linked to its beginning and its beginning linked to its end, just as the flame is wedded to the live coal; because the L-rd is one and there is not a second one, and before one what wilt thou ?count

Sefer Yetzirah, Warsaw 1884 (Public Domain) • Sefer Yezirah, trans. by Isidor Kalisch. New York, 1877 (Public Domain)

פסקה 11

105 קדש ישראל לה' ראשית תבואתה

”ישראל קודש להוי', ראשית תבואתו”. אדמו"ר חזקן קורא את ”ראשית” כביטוי למעמדם של ישראל מעל ל”תבואת” התורה.

Jeremiah 2:3 ירמיהו ב:ג'

קֹדֶשׁ יִשְׂרָאֵל לַה' רִאשִׁית תְּבוּאָתָה כָּל־אֲכָלֶיךָ יֵאָשְׁמוּ רָעָה תִּבָּא אֲלֵיהֶם נְאֻמ־ה'

Israel is the L-RD'S hallowed portion, His first-fruits of the increase; all that devour him shall be held guilty, evil shall come upon them, saith the L-RD

Miqrā according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

ירמיה ב, ג.

106 דגנך ותירושך ויצהרך

”דגנך, תירושך ויצהרך” — ברכת הארץ. כאן הם שלוש שכבות של התורה.

Deuteronomy 7:13 דברים ז:י"ג

וַאֲהַבְּךָ וּבִרְכָּךָ וְהִרְבֶּךָ וּבִרְיִיכְךָ וּפְרִי־אֲדָמָתְךָ דִּגְנְךָ וְתִירֹשְׁךָ וּיְצִהָרְךָ שְׁגֵר־אֲלֶפֶיךָ וְעִשְׂתֹּרֶת צֹאנְךָ עַל הָאָדָמָה אֲשֶׁר־נָשַׁבַּע לְאַבְרָהָם לֵאמֹר לְךָ:

and He will love thee, and bless thee, and multiply thee; He will also bless the fruit of thy body and the fruit of thy land, thy corn and thy wine and thine oil, the increase of thy kine and the young of thy flock, in the land which He swore unto thy fathers to give thee

Miqrā according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

דברים ז, יג.

107 דגנך זה התלמוד

שם דורשים גם את ”דגנך, תירושך ויצהרך” באותו אופן: הדגן הוא החלק הגלוי שבתורה, היין — ”נכנס יין יצא סוד” — הוא סודותיה, והשמן הוא סוד הסודות, שאינו מאיר מעצמו אלא מאיר באמצעות חכמה.

הערת קה"ת

בי"ר (פס"ו, [כ]). וראה לעיל בפ' קרח (נד, ד). [כ].

108 דגנך זה התלמוד

על ברכת יצחק לידגן ותירוש” אומר המדרש: ”דגן — תלמוד; תירוש —

אגדה".

Bereshit Rabbah 66:3 בראשית רבה ס"ו:ג

ויתן לך יתן, ויחזור ויתן לך, יתן לך ברכות, ויתן לך כבישן, יתן לך שלך, ויתן לך של אביר, יתן לך שלך, ויתן לך של אחיר. רבי אחא אמר: יתן לך, ויתן לך אלהותא. אימתי? לכשתצטרך לה, הה"ד (שופטים טו): ויאמר ה' אלקים, זכרני נא! וחזקני נא! אמר לפניו: רבון העולמים! הוי, זוכר לי אותה הברכה שברכני אבא, יתן לך, ויתן לך אלהותא. מטל השמים, זה המן, שנאמר (שמות טז): ויאמר ה' אל משה הנני ממטיר לכם לחם מן השמים. ומשמני הארץ, זה הבאר, שהיתה מעלה להם מיני דגים שמנים, ...

May [G-d] give you [veyiten lekha] – He will give, and give you again.. He will give you blessings and He will give you a hidden place. 3:12) that the vessel which can retain blessings is peace (Maharzu). “May [G-d] give you” – yours, and “may [G-d] give you” – your father’s. “May [G-d] give you” – yours, and “may [G-d] give you” – your brother’s. Rabbi Aha said: May [G-d] give, “and may G-d give you” divine aid. ... When? It will be when you need it. That is what

Daat Bereshit Rabbah (Public Domain) • The Sefaria Midrash Rabbah, 2022 (CC-BY)

109 נכנס יין יצא סוד

“נכנס יין, יצא סוד”: יין וסוד עולים שניהם בגימטריה לשבעים. כאן היין מסמל את סודות התורה.

Eruvin 65a:19-20 עירובין ס"ה א:י"ט-כ"

אמר רבי חייא: כל המתיישב ביינו — יש בו דעת שבועים וקנים. “יין” ניתן בשבועים אותיות, ו“סוד” ניתן בשבועים אותיות. נכנס יין — יצא סוד. אמר רבי חנין: לא נבא יין אלא לנחם אבלים ולשלם שכר לרשעים, שנאמר: “תנו שכר לאובד וגו’”.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

הערת קה"ת

עירובין סה, א.

110 שמן שצף ע"ג יין

המדרש מדמה את התורה לשמן, ומציין שכאשר שמן נתון בין נוזלים רבים, הוא צף מעל כולם. כאן השמן, שצף מעל היין, הוא סוד הסודות.

Devarim Rabbah 7:3 דברים רבה ז:ג

הערת קה"ת

ראה דב"ר ז, ג.

111 ותירושך . . הם פנימית התורה הנקרא רזין דאורייתא . . שמן שצף

ע"ג יין הוא רזא דרזין

ההערה מציינת שהרבי האמצעי דן שם בהרחבה ביין כסודות התורה ובשמן הצף על גבי היין כסוד הסודות.

הערת קה"ת

בארוכה באמרי בינה שער הק"ש פנ"ג ואילך. מאמרי אדה"א דברים ח"א ע" רמה. אוה"ת תצוה ע" אתרנח. ועוד. ד"ה ברוך שעשה ניסים תשמ"ג סעי' ד ואילך (סה"מ מלוקט ח"ב ע" ריג). וראה גם באוה"ת פ' קרח ע" תרצג.

112 זית נמי תבואה איקרי

ההערה מציינת ש"הון עשיר" שם מכנה גם את התירוש "תבואה"; היא מפנה גם ל-Nedarim 55a ו-Rosh Hashanah 12b, עם פירושי Rashi ו-Tosafos בשאלה מה נחשב "תבואה".

הערת קה"ת

ע' הון עשיר פ"א דחלק מ"ב תירוש נמי נק' תבואה. וע"ע במס' נדרים (נה), (א). וע' ר"ה (יב, ב) רש"י ותוס' ולי"מ כלי הטהור. [כ].

פסקה 12

113 תלת קשרין מתקשרין דא בדא

בוהר על פרשת אחרי נאמר ששלוש מדרגות קשורות זו בזו: הקדוש ברוך הוא, התורה וישראל. כאן מוסבר שתחילה ישראל מקבלים מן התורה.

Zohar III, 73a זח"ג עג, א

הערת קה"ת

ראה זח"ג עג, א.

114 אשר יעשה אותם האדם

“אשר יעשה אותם האדם וחי בהם”. יש לקרוא פסוק זה באותו אופן שבו נקרא הפסוק הקודם.

Leviticus 18:5 ויקרא י"ח:ה'

וּשְׁמִרְתָּם אֶת־חֻקְתִּי וְאֶת־מִשְׁפָּטַי אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה אֹתָם הָאָדָם וְחִי בָהֶם אָנִי Havayah

Ye shall therefore keep My statutes, and Mine ordinances, which if a man do, he shall live by them: I am the L-RD

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

ויקרא יח, ה.

115 עוסק בתורה לשמה

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

אבות רפ"ו.

116 עוסק בתורה לשמה

“כל העוסק בתורה לשמה זוכה לדברים הרבה”. אדמו"ר חזקן מפרש “לשמה” כהמשכת אור אין סוף לתוך התורה.

Pirkei Avot 6:1 משנה אבות ו:א

שְׁנוּ חֲכָמִים בְּלִשׁוֹן הַמִּשְׁנָה, בְּרוּךְ שֶׁבָּחַר בָּהֶם וּבְמִשְׁנָתָם: רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר כָּל הָעוֹסֵק בַּתּוֹרָה לְשִׁמְהָ, זֹכֶה לְדָבָרִים הָרַבָּה. וְלֹא עוֹד אֶלָּא שֶׁכָּל הָעוֹלָם כְּלוּ כִּדִּי הוּא לוֹ. נִקְרָא רַע, אֶהוּב, אוֹהֵב אֶת הַמָּקוֹם, אוֹהֵב אֶת הַבְּרִיּוֹת, מְשַׁמֵּחַ אֶת הַמָּקוֹם, מְשַׁמֵּחַ אֶת הַבְּרִיּוֹת. וּמְלַבֶּשֶׁתוֹ עֲנוּה וְיִרְאָה, וּמְקַשְׁרֶתוֹ לְהִיּוֹת צַדִּיק וְחַסִּיד וְיֹשֵׁר וְנֹאמָן, וּמְרַחֲקֶתוֹ מִן הַחֲטָא, וּמְקַרְבֵּתוֹ לִידֵי זָכוּת, וְנִתְּנִין מִמֶּנּוּ עֲצָה וְתוֹשִׁיָּה בִּינָה וְגִבּוֹרָה, שֶׁנֶּאֱמַר (משלי ח) לִי עֲצָה וְתוֹשִׁיָּה אָנִי ...

The sages taught in the language of the Mishnah. Blessed be He who chose them and their teaching. Rabbi Meir said: Whoever occupies himself with the Torah for its own sake, merits many things; not only that but he is worth the whole world. He is called beloved friend; one that loves G-d; one that loves humankind; one that gladdens G-d; one that gladdens humankind. And the Torah clothes him in humility and reverence, and equips him to be righteous, pious, upright ... ,and trustworthy; it keeps him far from sin

Torat Emet 357 (Public Domain) • Mishnah Yomit by Dr. Joshua Kulp (CC-BY)

117 מתחלה . . שנקראת על שמו

רבא אומר: בתחילה התורה נקראת על שמו של הקדוש ברוך הוא, ולבסוף היא נקראת על שמו של האדם, כפי שנאמר “תורת הוי' חפצו” ויובתורתו

יהנה".

Avodah Zarah 19a:8-9 עבודה זרה י"ט א:ח'-ט'

ואמר רבא: בתחילה נקראת על שמו של הקדוש ברוך הוא, ולבסוף נקראת על שמו, שנאמר: "בתורת ה' חפצו", ו"בתורתו יהנה יומם ולילה". ואמר רבא: לעולם ילמד אדם תורה, ואחר כך יהנה, שנאמר: "בתורת ה'", ו"בתורתו יהנה".

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

הערת קה"ת

ע"ז יט, א.

118 ועשית אתם

"ואת מצוותי תשמרו ועשיתם אותם". אדמו"ר הזקן מפרש שישראל "עושים" את התורה, וממשיכים לתוכה את אור אין סוף.

Leviticus 22:31 ויקרא כ"ב:ל"א

הערת קה"ת

ויקרא כב, לא.

119 בתורת ה' חפצו

"כי אם בתורת הוי' חפצו, ובתורתו יהנה יומם ולילה". זהו הפסוק שעליו מבוססת דברי רבא.

Psalms 1:2 תהילים א:ב'

כי אם-בתורת ה' חפצו ובתורתו יהנה יומם ולילה:

But his delight is in the law of the L-RD; and in His law doth he meditate day and night

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסקה 13

120 והיתה נפש אדוני צרורה בצרור

דברי אביגיל לדוד: "נפש אדוני תהיה צרורה בצרור החיים עם הוי' אלקיך". אדמו"ר הזקן מפרש את "הצרור" כקלע שמעלה את הנפש באמצעות המצוות.

I Samuel 25:29 שמואל א כ"ה:כ"ט

ויקם אדם לרדפה ולבקש את-נפשו והיתה נפש אדני צרורה בצרור החיים את ה' אלקיך ואת נפש איביך יקלענה בתוך כף הקלע:

And though man be risen up to pursue thee, and to seek thy soul, yet the soul of my lord shall be bound in the bundle of life with the L-RD thy G-d; and the souls of thine enemies, them shall he sling out, as from the hollow of a sling

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסקה 14

121 ואת נפש אויביך יקלענה בתוך כף הקלע

החלק השני בפסוק של אביגיל: "ואת נפש אויביך יקלענה בתוך כף הקלע". החטא משליך את הנשמה הרחק משורשה.

I Samuel 25:29 שמואל א כ"ה:כ"ט

ויקם אדם לרדפה ולבקש את-נפשו והיתה נפש אדני צרורה בצרור החיים את ה' אלקיך ואת נפש איביך יקלענה בתוך כף הקלע:

And though man be risen up to pursue thee, and to seek thy soul, yet the soul of my lord shall be bound in the bundle of life with the L-RD thy G-d; and the souls of thine enemies, them shall he sling out, as from the hollow of a sling

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

122 לדלג שור

"באלקי אדלג שור". התשובה מדלגת אל מעבר לסדר הרגיל וממשיכה מדרגה שלמעלה ממנו.

Psalms 18:30 תהילים י"ח:ל'

כי-בך ארץ גידוד ובאלקי אדלג-שור:

For by Thee I run upon a troop; and by my G-d do I scale a wall

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

123 קדש הקדשים

בוהר על פרשת בראשית נקרא ההיכל השביעי, הפנימי ביותר, קודש הקודשים — המקום שהוכן לנשמה העליונה.

Zohar, Bereshit 69:131-70:139 ספר זוהר, בראשית ס"ט:קל"א-ע"קל"ט

124 קדש הקדשים

בוהר על פרשת פקודי, אחד הקטעים שהמאמר מצטט, מדובר על כל ההיכלות כהתפשטות של סוד קודש הקדשים, השוכן בהיבא בתוכם.

Zohar, Pekudei 52:796-807 ספר זוהר, פקודי נ"ב:תשצ"ו-תת"ז

125 בוהר ס"פ משפטים (דקכ"א סע"א)

שם המלאכים אינם יכולים לעלות ולהיכלל בחכמה העליונה אלא באמצעות ישראל, הנמשכים מפנימיות החכמה העליונה, "כמו שכתוב בפרשת משפטים (121a)"; משום כך נאמר להם "הבו להוי' בני אלים", כדי שיכינו את עצמם לעלות.

הערת קה"ת

נזכר לעיל פ' פנחס עט, ג. פ' נצבים נ, ג.

126 נפקא מאתר דאקרי קדש הקדשים

בוהר על פרשת משפטים נאמר שהתורה יצאה מן החכמה, מן המקום הנקרא קודש, והחכמה יצאה מן המקום הנקרא קודש הקודשים.

Zohar, Mishpatim 20:500-502 ספר זוהר, משפטים כ':ת"ק-תק"ב

For the Torah itself emanates from Wisdom, from the realm called "holiness", and Wisdom itself emanates from the region called "holy (lit. holiness) of holies". Said R. Isaac: 'The Jubilee is also designated "holiness", as it is written: "For it is the jubilee; it shall be holiness (kodesh) unto you" (Lev. 14, 12). The Israelites who are destined to be "men of holiness" have a share in both (the Torah and the Jubilee)

The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain)

127 והחכמה מאין תמצא

"והחכמה מאין תמצא?" בחסידות מפרשים: "החכמה נמצאת מן האין", מן הדרגה שלמעלה ממנה.

Job 28:12 איוב כ"ח:י"ב

והחכמה מאין תמצא ואי זה מקום בינה:

But wisdom, where shall it be found? And where is the place of understanding

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

איוב כח, יב.

128 אית מלך לעילא דאיהו רוא דקדש הקדשים ותחותיה אית כהן

בוהר על פרשת יתרו נאמר: "יש מלך למעלה, סוד קודש הקדשים,

And thou shalt make a plate of pure gold, and engrave upon it, like the engravings of a signet: HOLY TO THE L-RD
Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

135 קדש למד מלמטה הוי' מלמעלה

הגמרא מתארת את הכתובת שעל הציץ: השם למעלה ו"קודש ל"י למטה. אדמו"ר הזקן מביא זאת כדי להראות ש"קודש" נמצא מתחת לשם עצמו.

Sukkah 5a:7 סוכה ה' א':ז

וְיִלָּךְ מִצִּיץ, דְּתַנִּיךְ: צִיץ דּוֹמָה כְּמִין טָס שֶׁל זָהָב, וְרָחֵב שְׁתֵּי אַצְבָּעוֹת וּמוֹקֵף מֵאָזֶן לְאָזֶן, וְכָתוּב עָלָיו שְׁתֵּי שִׁטִּין: "יֹד הָא' מִלְמַעְלָה, וְיִקְדָּשׁ לְמִדֵּי מִלְמַטָּה. וְאָמַר רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בְּרַבִּי יוֹסִי: אֲנִי רָאִיתִי בְּרֹמִי, וְכָתוּב עָלָיו "קֹדֶשׁ לַה'י" בְּשִׁטָּה אַחַת!

But why should we not derive it from the golden headplate as it was taught: The tzitz was in the shape of a plate of gold two finger-breadths broad and stretching from ear to ear, and upon it were engraved two lines, Yod and Heh above, and Kodesh [followed by a] Lamed below, and R. Eliezer son of R. Yose said, I saw it in Rome and it had Kodesh Ladonai on one line

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC) • Daf Shevui (CC0)

פסקה 16

136 והבדילה הפרוכת לכם

"והפרוכת תבדיל לכם בין הקודש ובין קודש הקודשים". הפסוק מראה שקודש הקודשים הוא מדרגה נפרדת ונעלית יותר מן הקודש.

Exodus 26:33 שמות כ"ו:ל"ג

וְנִתְּנָה אֶת־הַפְּרוֹכֶת תַּחַת הַקָּרְסִים וְהִבֵּאתָ שָׁמָּה מִפִּיט לַפְּרוֹכֶת אֶת אֲרוֹן הָעֵדוּת וְהִבְדִּילָהּ הַפְּרוֹכֶת לָכֶם בֵּין הַקֹּדֶשׁ וּבֵין קֹדֶשׁ הַקֹּדְשִׁים:

And thou shalt hang up the veil under the clasps, and shalt bring in thither within the veil the ark of the testimony; and the veil shall divide unto you between the holy place and the most holy

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

שמות כו, לג.

137 הממלא כל שמהו ונקי שלימו דכולהו

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

ת"ז בהקדמה (פתח אל"י).

138 הממלא כל שמהו ונקרא שלימו דכולהו

בפתח אליהו נאמר: "לית לך שם ידיעא, דאת ממלא כל שמהו, ואנת הוא שלימותא דכולהו". אדמו"ר הזקן מיישם זאת על קודש הקודשים, שבכוחו למלא כל חסרון.

Tikkunei Zohar 17b:2-3 תקוני זוהר י"ז ב:ב-ג'

וכל ספירן כל חד אית ליה שם ידיע. ובהוון אתקריאו מלאכי. ואנת לית לך שם ידיע. דאנת הוא ממלא כל שמהו. ואנת הוא שלימו דכלהו וכד אנת תסתלק מנהוון אשתארו כלהו שמהו כגופא בלא נשמתא. אנת חכים ולא כחכמה ידיעא. אנת הוא מבין ולא מבינה ידיעא. לית לך אתר ידיעא אלא לאשתמודעא תוקפך וחילך לבני נשא. ולאחזאה לון איך אתנהיג עלמא בדינא וברחמי דאינון צדק ומשפט כפום עובדיהוון דבני נשא.

ומתחתיו כהן, סוד האור הראשון, המשרת לפניו; הוא הכהן הנקרא גדולי.

Zohar, Yitro 1:8-18 ספר זוהר, יתרו א':ח-י"ח

Observe this. In the mystic doctrine of the Holy Name we speak of King and Priest, both above and below. The King above is the mystic Holy of Holies, Binah. and under him there is a Priest, the mystic Primeval Light, who ministers before him; he is the priest who is called "great" and is stationed at the right hand

The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain)

129 המלך הקדוש

ההלכה שלפיה בעשרת ימי תשובה אומרים "המלך הקדוש". אדמו"ר הזקן קושר זאת למלך של קודש הקודשים.

Shulchan Arukh, Orach Chayim 582:1 שולחן ערוך, אורח חיים תקפ"ב:א

סדר תפלת עשרת ימי תשובה ור"ה. ובו ט סעיפים: בעשרת ימי תשובה אומר המלך הקדוש המלך המשפט ואם טעה או שהוא מסופק אם הוא בהמלך הקדוש חוזר לראש ואם הוא בהמלך המשפט אם נזכר קודם שעקר רגליו חוזר לברכת השיב ואומר משם ואילך על הסדר ואם לא נזכר עד שעקר רגליו (עיי' לעיל סוף סימן קי"ז) חוזר לראש: (ועי' ס' קי"ח):

Maginei Eretz: Shulchan Aruch Orach Chaim, Lemberg, 1893 (Public Domain)

130 המלך הקדוש שאומרים בעשיית

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

טושו"ע אור"ח ר"ס תקפב.

131 קדש העליון זהו בחי' סוכ"ע

ההערה מפנה לשם כדי לזהות את הקודש העליון עם סוכב כל עלמין.

הערת קה"ת

ראה באוה"ת פ' בלק ע' תתקנא.

132 ולא נערוך אליו קדושתו

ההפניה היא לפסקה 5 במאמר זה, שבה מובאות אותן מילים מן הפיוט יגדל בנוסח "לוי", בלי וא"ו, כמו בפיוט עצמו; כאן כתוב "ולוי".

הערת קה"ת

בדי"ה יגדל ושם איי "לא" חסר ו". [וראה לעיל סט, ב "לא"]. [כ].

פסקה 15

133 בדי"ה ועשית ציץ

שם מבואר שההמשכה באמצעות התורה והמצוות היא "קודש למ"ד מלמטה והוי' מלמעלה": "קודש" עדיין נקרא "למטה" ביחס להוי', שכן יש שתי מדרגות של הוי', ככתוב: "ויעבור הוי' על פניו ויקרא: הוי' הוי'", וביניהן יש הפסק; הראשונה היא המקור והשורש של כל הנבראים.

הערת קה"ת

תוי"א פ' תצוה.

134 ועשית ציץ זהב

"ועשית ציץ זהב טהור ופתחת עליו... קודש להוי'". פסוק זה פותח את המאמר בתורה אור שאליו מתייחס הטקסט.

Exodus 28:36 שמות כ"ח:ל"ו

וְעָשִׂיתָ צִיץ זָהָב טָהוֹר וּפִתַּחְתָּ עָלָיו פִּתְחוֹי חֹתֶם קֹדֶשׁ לַה'

139 וכפר על הקדש מטומאות

הפסוק שעליו נסובה השאלה הפותחת את המאמר: הכהן הגדול "יכפר על הקדש מטומאות בני ישראל". כאן ניתנת התשובה: הוא ממלא את הפגמים מכוח קודש הקודשים.

Leviticus 16:16 ויקרא ט"ז:טז

וְכָפַר עַל־הַקֹּדֶשׁ מִטֻּמְאֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וּמִפְשָׁעֵיהֶם לְכָל־חַטָּאתָם וְכֹן יַעֲשֶׂה לְאַהֲל מוֹעֵד חֹשֶׁכַן אֹתָם בְּתוֹךְ טֻמְאָתָם:

And he shall make atonement for the holy place, because of the uncleannesses of the children of Israel, and because of their transgressions, even all their sins; and so shall he do for the tent of meeting, that dwelleth with them in the midst of their uncleannesses.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

140 וכפר על הקדש מטומאות

הזוהר על פרשת ויקהל אומר שיש תחילה "לכפר על הקדש" ולסלק את הלכלוך, ולטהר את הקדש, לפני שהשירות והתפילות יוכלו לעלות. זהו הקטע השני שהמאמר מצטט.

Zohar, Vayakhel 41:479-42:491 ספר זוהר, ויקהל מ"א:תע"ט-מ"ב:תצ"א

Observe that the offering of the incense used to precede all other services, and hence its recital should be a prelude to our service of hymns and praises, as these latter do not ascend, nor is the required readjustment and unity achieved until the evil taint is removed. So Scripture says: "And he shall make atonement for the holy place... and because of their transgressions, even all their sins" (Lev. 16, 16), first "atonement for the holy place" and then for "their transgressions". We, too, thus have first to remove

The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain)

141 יש קונה עולמו בשעה א'

"יש קונה עולמו בשעה אחת". אדמו"ר חזקן מצטט זאת כדי להראות ששינוי בעולם הזה יכול להתרחש ברגע אחד.

Avodah Zarah 10b:15-16 עבודה זרה י"ב:ט"ו-ט"ז

יִצְתָּה בַת קוֹל וְאָמְרָהּ: קְטִיעָה בַּר שְׁלוֹם מְזוּמָן לְחַיֵּי הָעוֹלָם הַבָּא. בְּכָה רַבִּי וְאָמַר: יֵשׁ קוֹנֵה עוֹלָמוֹ בְּשָׁעָה אַחַת, וְיֵשׁ קוֹנֵה עוֹלָמוֹ בְּכֻמָּה שְׁנַיִם. אֲנִסְטוֹגִינוֹס שְׁמִשְׁיָה לְרַבִּי, אֲדַרְכֵּן שְׁמִשְׁיָה לְרַבִּי. כִּי שְׂכִיב אֲנִסְטוֹגִינוֹס, אָמַר רַבִּי: נִתְפָּרְדָּה חֲבִילָה. כִּי שְׂכִיב אֲדַרְכֵּן, אָמַר רַבִּי:

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

הערת קה"ת

ע"ז, ב.

142 ת"ח שעבר עבירה ביום אל תהרהר אחריו בלילה

"אם ראית תלמיד חכם שעבר עבירה ביום, אל תהרהר אחריו בלילה, שבדאי עשה תשובה". כאן הדבר מראה עד כמה מהר פועלת התשובה בעולם הזה.

Berakhot 19a:6 ברכות י"ט א':

תָּנָא דְּבִי רַבִּי יִשְׁמַעְאֵל: אִם רָאִיתָ תַּלְמִיד חֹכֵם שֶׁעָבַר עֲבִירָה בַּלַּיְלָה — אַל תִּהְרַהֵר אַחֲרָיו בַּיּוֹם, שְׂמָא עָשָׂה תְּשׁוּבָה. "שְׂמָא" סֵלְקָא דַּעְתָּהּ? אֵלָּא וְדַאי עָשָׂה תְּשׁוּבָה. וְהִנֵּי מִיָּלִי — בְּדַבָּרִים שְׁבִגוּפוֹ. אֲכַל בְּמִמּוֹנָא — עַד דְּמִהְדֵּר לְמִרְיָה.

It was taught by the school of R. Ishmael : If thou seest a scholar committing an offence at night, do not criticise him for it by day ; perhaps he has repented by then. Dost thou imagine perhaps he has repented? Nay, he has certainly repented. This refers only to an offence concerned with his person ; but in a matter involving money, [he may be criticised] until he refunds it to its owner

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC) • Tractate Berakot by A. Cohen, Cambridge University Press, 1921 (Public Domain)

הערת קה"ת

ראה ברכות יט, א.

143 כף הקלע

"כף הקלע" — השלב הראשון בטיהור הנשמה לאחר המוות, על פי דברי אביגיל לדוד.

I Samuel 25:29 שמואל א כ"ה:כ"ט

וַיָּקָם אָדָם לְרֹדֶפְךָ וּלְכַבֵּשׁ אֶת־נַפְשְׁךָ וְהִיְתָה נַפְשׁ אֲדֹנִי צְרוּרָה בְּצִרוֹר הַחַיִּים אֵת הַיָּ אֶלְקִיךָ וְאֵת נַפְשׁ אֲבִיכָה יִקְלָעָנָה בְּתוֹךְ כֶּף הַקְּלָע:

And though man be risen up to pursue thee, and to seek thy soul, yet the soul of my lord shall be bound in the bundle of life with the L-RD thy G-d; and the souls of thine enemies, them shall he sling out, as from the hollow of a sling

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

144 כף הקלע תחלה

גם שם נאמר שבעולם הבא אפשר לעלות רק בשלבים: כף הקלע, גיהנום, גן עדן התחתון, נהר של אש וגן עדן העליון, כפי שמחייב הדין; ואילו בעולם הזה, באמצעות תשובה ומעשים טובים, האדם יכול להשתנות מקצה לקצה מיד ולהמשיך את עצמותו של אין סוף.

הערת קה"ת

וע"ל ר"פ דברים (א, ב). וש"נ. [כ].

145 שעה"ב הוא בחי' זיו השכינה

בעולם הבא "הצדיקים יושבים ועטרותיהם בראשיהם ונהנים מזיו השכינה". מכיוון שמדובר בזיו, הוא מתקבל רק בהדרגה.

Berakhot 17a ברכות י"ז א'

הערת קה"ת

ברכות יז, א.

146 הושה ומשוה קטן וגדול

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

פיוט וכל מאמינים.

147 כחשכה כאורה

"גם חושך לא יחשיך ממך... ולילה כיום יאיר". בעיניי זה אין הבדל בין רע לטוב, ולכן הוא יכול להפוך את האחד לאחר מיד.

Psalms 139:12 תהילים קל"ט:י"ב

גַּם־חֹשֶׁךְ לֹא־יַחְשִׁיךְ מִמֶּךָ וְלַיְלָה כִּיּוֹם יֹאִיר כַּחֲשִׁיכָה כְּאוֹרָה:

Even the darkness is not too dark for Thee, But the night shineth as the day; The darkness is even as the light

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

תהלים קלט, יב.

148 גם חשך לא יחשיך

”גם חושך לא יחשיך ממך... ולילה כיום יאיר”. בעיני ה' אין הבדל בין רע לטוב, ולכן הוא יכול להפוך את האחר לאחר מיד.

Psalms 139:12 תהילים קל"ט:י"ב

גם־חֹשֶׁךְ לֹא־יִחְשֹׁךְ מִמֶּךָ וְלַיְלָה כִּיּוֹם יֵאִיר כַּחֲשִׁיכָה כְּאוֹרָה:
Even the darkness is not too dark for Thee, But the night
shineth as the day; The darkness is even as the light

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

תהלים קלט, יב.

149 צו את בניי כו את קרבני לחמי

”צו את בני ישראל... את קרבני לחמי”. הפסוק פותח את המאמר שאליו מתייחס הטקסט.

Numbers 28:2 במדבר כ"ח:ב'

צו אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם אֶת־קִרְבְּנֵי לְחָמִי לְאִשֵּׁי רֵיחַ נִיחֹחַי
תִּשְׁמְרוּ לְהִקְרִיב לִי בְמוֹעָדוֹ:

Command the children of Israel, and say unto them: My
food which is presented unto Me for offerings made by fire,
of a sweet savour unto Me, shall ye observe to offer unto Me
in its due season

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

150 הוזהר על פרשת תצוה מצטט את הפסוק הזה הנוגע ליום הכיפורים, היום
המטהר את כל החטאים, כדי שהמקטרג לא ישלוט בישראל. זהו אחד
מקטעי הוזהר שהמאמר מצטט.

Zohar, Tetzaveh 13:111-14:118 ספר הוזהר, תצוה י"ג:קי"א-י"ד:ק"י"ח

151 הערת קה"ת מפנה לLeviticus 6:1-8:36 למילים האלה.

Leviticus 6:1-8:36 ויקרא ו:א-ח:ל"ו

פסוקה 17

152 שְׁעוה"ב נקי עולם ברור

רבי יהושע אומר לבנו: "ראית עולם ברור". אדמו"ר הזקן מפרש את המילה
"ברור" כעולם שכבר הודרך, ואין עוד מה לשנות בו.

Bava Batra 10b:5 בבא בתרא י"ב:ה'

וְאָמַר רַבִּי אֲבָהוּ, שְׂאֵלוּ אֶת שְׁלֹמֹה: אֵיזְהוּ בֶן הָעוֹלָם הַכָּא? אָמַר לָהֶם:
כָּל שֶׁכָּנְגַד וְקָנְיו כְּבוֹד. כִּי הָא דְיוֹסֵף בְּרִיָּה דְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ הָלַשׁ, אֵינְגִיד.
אָמַר לָקָה אֲבוּהָ: מַאי הָזִית? אָמַר לָקָה: עוֹלָם הָפֹךְ רְאִיתִי - עֲלִיוֹנִים
לְמַשָּׁה, וְתַתְּחוֹנִים לְמַעְלָה. אָמַר לָקָה: עוֹלָם בְּרוּר רְאִיתִי. וְאַנְוּ, הִיכִי
הָזִיתִינוּ? [אָמַר לָקָה:] כִּי הִיכִי דְחֻשְׁבִּינוּ הָכָא, חֻשְׁבִּינוּ הָתָם.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

הערת קה"ת

ב"ב י, ב.

פסוקה 18

153 מי לי בשמים

”את מי יש לי בשמים, ועמך לא חפצתי בארץ”. אדמו"ר הזקן מפרש זאת
כרצון בעצמותו של ה' בלבד, למעלה משתי הבחינות של גן עדן.

Psalms 73:25 תהילים ע"ג:כ"ה

מִי־לִי בַשָּׁמַיִם וְעִמָּךְ לֹא־חִפְצָתִי בָאָרֶץ:

Whom have I in heaven but Thee? And beside Thee I desire
none upon earth

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

תהלים עג, כה.

154 כי עמך מקו"ח

”כי עמך מקור חיים”. ”עמך” היא הארת השכינה, שבטלה לפני ה'.

Psalms 36:10 תהילים ל"ו:י'

כִּי־עִמָּךְ מְקוֹר חַיִּים בְּאוֹרְךָ נִרְאָה־אוֹר:

For with Thee is the fountain of life; In Thy light do we see
light

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

תהלים לו, י.

155 עבר אדם על ל"ת ושב

דרגות הכפרה שבגמרא: מי שעבר על לאו ועשה תשובה — התשובה תולה
[את העונש], ויום הכיפורים מכפר. אדמו"ר הזקן מסביר מדוע נדרש יום
הכיפורים.

Yoma 86a:7 יומא פ"ו א:ז'

עֶבֶר עַל עֲשֵׂה וְשָׁב — אֵינוּ זָן מִשֶּׁם עַד שְׁמוֹחֲלִין לוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר: ”שׁוּבוּ בָנִים
שׁוֹכְכִים”. עֶבֶר עַל לֹא תַעֲשֶׂה וְעֲשֵׂה תִשְׁוֶכֶה — תִּשְׁוֶכֶה תוֹלָה, וַיּוֹם
הַכַּפּוּרִים מְכַפֵּר. שֶׁנֶּאֱמַר: ”כִּי בַיּוֹם הַזֶּה יִכַּפֵּר עֲלֵיכֶם מִכָּל חַטֹּאתֵיכֶם”.
עֶבֶר עַל כְּרִיתוֹת וּמִיתוֹת בֵּית דִּין וְעֲשֵׂה תִשְׁוֶכֶה — תִּשְׁוֶכֶה וַיּוֹם
הַכַּפּוּרִים תוֹלִין, וַיִּסְרִין מִמֶּךָּיָן. שֶׁנֶּאֱמַר: ”וּפְקַדְתִּי בְשִׁבְטִי פֶשַׁעַם
וּבִנְגָעִים עוֹנָם”.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

הערת קה"ת

יומא פו, א.

פסוקה 19

156 אנכי

”אנכי הוי' אלקיך” — הדיבר הראשון מעשרת הדיברות, הכולל את כל
מצוות העשה.

Exodus 20:2 שמות כ:ב'

אֲנֹכִי ה' אֱלֹהֶיךָ אֲשֶׁר הוֹצֵאתִיךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם מִבֵּית עַבְדִּים:

I am the L-RD thy G-d, who brought thee out of the land of
Egypt, out of the house of bondage

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

157 ולא יהיה לך

”לא יהיה לך אלהים אחרים על פניי” — הכולל את כל מצוות לא תעשה.

Exodus 20:3 שמות כ:ג'

לֹא־יִהְיֶה־לְךָ אֱלֹהִים אֲחֵרִים עַל־פָּנָי:

Thou shalt have no other gods before Me

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

158 אנכי כולל כל המ"ע . . המל"ת

ההערה מציינת שהשליה מביא בשם קדמונים כי ”אנכי” כולל את כל
מצוות העשה ו”לא יהיה לך” כולל את כל האיסורים.

הערת קה"ת

שליה ר"פ יתרו בשם הקדמונים.

159 הנפש אלקית . . אינה חוטאת

התמליל שם מוסיף, כפי שמוכח בהערה: "וכמו שכתוב בזהר [3:17b], 'נפש החוטאת' הוא דבר תמוה, שהרי היא באמת חלק אלוהי, מן הכלים הפנימיים של עשר הספירות דבריא, יצירה ועשיה".

הערת קה"ת

"וכמ"ש בזהר [ח"ג יז, ב] נפש כי תחטא תוהא הוא דהיא חלק אלוה ממשי מבח"י כלים הפנימיים דע"ס דב"ע כו". — סה"מ תק"ע ע"י קנה.

160 אחור וקדם צרתני

"אחור וקדם צרתני". חז"ל פירשו את המילה "אחור" בכך שהאדם נברא אחרי כל שאר הנבראים.

Psalms 139:5 תהילים קל"ט:ה

אחור וקדם צרתני ותשת עלי כפפה:

Thou hast hemmed me in behind and before, And laid Thy hand upon me

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

תהלים קלט, ה.

161 אחור למע"ב

רבי אמי: "אחור" — במעשה בראשית; "קדם" — בעונש. אדמו"ר הזקן מסיק מכך שלבעלי החיים, שנבראו לפני האדם, יש שורש נעלה יותר.

Berakhot 61a:5-7 ברכות ס"א:ה-ו

אי נמי כדריב' ירמיה בן אלקנור. דאמר רבי ירמיה בן אלקנור: דו פרצופין ברא הקדוש ברוך הוא בָּאָדָם הָרִאשׁוֹן, שְׁנָאֵמַר: "אחור וקדם צרתני". "וַיְהִי ה' אֱלֹקִים אֶת הַצֶּלַע". רב ושמואל: חד אמר פרצוף. וחד אמר זנב.

Or [it may be explained] according to the statement of R. Jeremiah b. Eleazar who said : The Holy One, blessed be He, made Adam with two faces ; as it is said, "Behind and before hast Thou formed me" (Ps. cxxxix. 5). "And the rib, which the L-rd G-d had taken from the man, made He a woman" (Gen. ii. 22). Rab and Samuel [comment upon this] : One declared that it was a face [from which Eve was made] ; the other declared that it was a tail

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC) • Tractate Berakot by A. Cohen, Cambridge University Press, 1921 (Public Domain)

Bereshit Rabbah 80:8 בראשית רבה פ"ח:

ויענו בני יעקב את שכם וגוי' - מה את סבור רמיות דברים יש כאן? ורוח הקודש אומרת: אשר טמא את דינה אחותם וגוי'. ויאמרו אליהם לא נוכל לעשות הדבר הזה לתת את אחותנו לאיש אשר לו ערלה כי חרפה ר' נחמיה אמר: היכן מצינו שנקראת ערלה, חרפה? מן הכא, שנאמר: כי חרפה היא! מקניהם וקניינם, סברון למחפת ואתחפתון. וישמעו אל חמור ואל שכם בנו וגוי', הוה חד מנהון נכנס לעיר, טעין מובליתיה. ואמר לו: תא גזור! והוא אמר: שכם נסיב, ומגבאי ויענו בני יעקב את שכם וגוי' מה את סבור ...

Jacob's sons answered Shekhem and Hamor his father with guile, and spoke, as he had defiled Dina their sister" (Genesis 34:13). "Jacob's sons answered Shekhem..." - what do you think, that there is deceit here? The Divine Spirit says: "As he had defiled Dina their sister..." "They said to them: We cannot do this thing, to give our sister to a man who has a foreskin, as it is a disgrace for us" (Genesis 33:14). "They said to them: We cannot do this thing, to give our sister to a

...

Daat Bereshit Rabbah (Public Domain) • The Sefaria Midrash Rabbah, 2022 (CC-BY)

הערת קה"ת

ברכות סא, א. [כ]. ראה ב"ר פ' ח, א.

162 תוצא הארץ נפש חי

"תוצא הארץ נפש חייה למינה, בהמה ורמש". בעלי החיים נבראו לפני האדם.

Genesis 1:24 בראשית א"כ"ד

וַיֹּאמֶר אֱלֹקִים תּוֹצֵא הָאָרֶץ נֶפֶשׁ חַיָּה לְמִינָהּ בְּהֵמָה וְרֶמֶשׂ וְחַיְתוֹ־אָרֶץ לְמִינָהּ וְיִהְיֶיכָן:

And G-d said: 'Let the earth bring forth the living creature after its kind, cattle, and creeping thing, and beast of the earth after its kind.' And it was so

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

בראשית א, כד.

פסוקה 20

163 נעשה אדם

"נעשה אדם" נאמר רק לאחר שנבראו בעלי החיים.

Genesis 1:26 בראשית א"כ"ו

וַיֹּאמֶר אֱלֹקִים נַעֲשֶׂה אָדָם בְּצַלְמֵנוּ כְּדְמוּתֵנוּ וְיִרְדּוּ בְּדִגְתַּי הַיָּם וּבְעוֹף הַשָּׁמַיִם וּבַבְּהֵמָה וּבְכָל־הָאָרֶץ וּבְכָל־הָרֶמֶשׂ הָרֹמֵשׂ עַל־הָאָרֶץ:

And G-d said: 'Let us make man in our image, after our likeness; and let them have dominion over the fish of the sea, and over the fowl of the air, and over the cattle, and over all the earth, and over every creeping thing that creepeth upon the earth

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

164 ארץ . . ממנה יצא לחם

הערת קה"ת מפנה Job 25:5 למילים האלה.

Job 25:5 איוב כ"ה:ה

הֵן עֲדִי־יָרֵחַ וְלֹא יֵאָהֵל וְכוֹכְבִּים לֹא־זָכוּ בְּעֵינָיו:

Behold, even the moon hath no brightness, And the stars are not pure in His sight

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

איוב כה, ה.

165 ממנה יצא לחם

"הארץ, ממנה יוצא לחם". הארץ הדוממת, הנמוכה ביותר במדרגות, היא מקור מזונו של האדם.

Job 28:5 איוב כ"ח:ה

אֶרֶץ מִמֶּנָּה יֵצֵא־לֶחֶם וְתַחְתִּיהָ נִהְפָּךְ כְּמוֹ־אֵשׁ:

As for the earth, out of it cometh bread, And underneath it is turned up as it were by fire

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

166 והיתה לראש פנה

"האבן שמאסו הבונים הייתה לראש פינה". כאן מתוארת הארץ, הנמוכה

במדרגתה, כיסוד של כל מה שחי.

Psalms 118:22 תהילים קי"ח:כ"ב

אָבֶן מָאָסוּ הַבּוֹנִים הִתָּה לְרֹאשׁ פֶּנֶה:

The stone which the builders rejected Is become the chief corner-stone.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

תהלים קיח, כב.

פסוקה 21

167 בר"נ . . עדיין לא אכילנא בישראל דתורא

ההערה מפנה לשם בהקשר לדברי רב נחמן: "עדיין לא אכלתי בשר שור".

Bava Kamma 71b:14-15 בבא קמא ע"א ב:י"ד-ט"ו

"חַמְשֵׁה בָקָר" אָמַר רַחֲמֵנָא - וְלֹא חַמְשֵׁה חֲצָאֵי בָקָר; אוּ דְלָמָא, "חַמְשֵׁה בָקָר" אָמַר רַחֲמֵנָא - וְאִפִּילוּ חַמְשֵׁה חֲצָאֵי בָקָר? אָמַר לָקָה: "חַמְשֵׁה בָקָר" אָמַר רַחֲמֵנָא - וְלֹא חַמְשֵׁה חֲצָאֵי בָקָר. אֵיתִיבִיהּ: גָּנַב מִשְׁלֵ אֲבִיו, וְטָבַח וּמָכַר, וְאַחֲרַךְ כֹּה מַת אֲבִיו - מִשְׁלָם תְּשְׁלוּמֵי אֲרֻבָּעָה וְחַמְשָׁה. וְהָאֵלֶּיךָ, כִּינּוּן דְּמַת אֲבִיו - כִּמּוּ שְׁקָדָם וְהוּדָה לְאַחַד מִהּוֹן דְּמִי, וְקִתְנִי: מִשְׁלָם תְּשְׁלוּמֵי אֲרֻבָּעָה וְחַמְשָׁה!

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

הערת קה"ת

ב"ק עא, ב. עב, א. וראה באוה"ת ויקרא כרך א עי צא.

168 עדיין לא אכילנא בישראל דתורא

רב נחמן, כשנשאל שאלה בהלכה, אמר שעדיין לא אכל בשר שור. אדמו"ר הזקן לומד שמאכל מן החי, לאחר בירורו, מוסיף הבנה.

Bava Kamma 72a:1-4 בבא קמא ע"א א:א-ד'

דְּלָא אֲכָלִי בְּשָׂרָא דְתוּרָא. וְאֵלֶּיךָ מַאי שְׁנָא רִישָׁא וּמַאי שְׁנָא סִיפָא? אָמַר לָקָה: רִישָׁא קָרִינָא בָקָה "וּטְבָחוּ" כּוּלּוּ בְּאִיסוּרָא, סִיפָא לֹא קָרִינָא בָקָה "וּטְבָחוּ" כּוּלּוּ בְּאִיסוּרָא. הַשּׁוֹחֵט וְנִמְצָאת טְרִיפָה וְכוּ'. אָמַר לָקָה רַב חֲבִיבִי מְחוּזְנָא לְרַב אֲשֵׁי: שְׁמַע מִינֵהּ, אִינְהָ לְשִׁחִיטָה אֵלֶּיךָ לְבִסּוּף.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

169 חמרא וריחי פיקחני

רבא: "יין וריח טוב מחדדים [את האדם]". הנבראים התחתונים יכולים להוסיף להבנתו של האדם.

Yoma 76b:12 יומא ע"ו ב:י"ב

מַאי: "וְאִנִּי בָּאתִי בְּדִבְרֵיךָ"? הֵינּוּ דְכְּתִיב: "וְשִׁבְעִים אִישׁ מִזִּקְנֵי [בֵּית] יִשְׂרָאֵל וַיֹּאמְרוּהוּ בֶן שָׁפָן עוֹמֵד בְּתוֹכָם עוֹמְדִים לְפָנֶיהֶם וְאִישׁ מִקְטְרֵתוֹ בְּיָדוֹ וְעַתָּה עֲנֵנוּ הַקְטֹרֶת עֲלֵה". "וַיִּשְׁלַח תְּבִנִית יְד וַיִּקְחֵנִי בְּצִיצֵת רֹאשִׁי וַתִּשָּׂא אוֹתִי רוּחַ בֵּין הָאֲרָץ וּבֵין הַשָּׁמַיִם וַתִּבֹּא אוֹתִי יְרוּשָׁלַיִם בְּמִרְאוֹת אֱלֹקִים אֶל פֶּתַח שַׁעַר הַפְּנִימִית הַפּוֹנֶה צְפוֹנָה אֲשֶׁר

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

הערת קה"ת

יומא עו, ב.

170 ומעלה אותם עד מקום הלוחות והארון

בתמליל שם נוסף: "ובפרט כשהוא מזה כנגד הארון, שבו שורה בחינת קודש הקודשים, מהטעם שהוזכר לעיל".

הערת קה"ת

"ודוקא כשמוזה נגד הארון ששם שורה בחי' קה"ק מטעם הנ"ל". — סה"מ תק"ע עי קנה ע"ש. ובאוה"ת ש"ש עי ביקא.

171 תשובה בחילא יתיר

הוזהר אומר שבעלי תשובה מתקרבים אל המלך בכמיהה גדולה יותר ובייכוה גדול, יותר מן הצדיקים הגמורים. ההזאה נמשלה לתשובה זו.

Zohar I, 129b זח"א קכט, ב

הערת קה"ת

זח"א קכט, ב.

172 וזרקתי עליכם מים טהורים

"וזרקתי עליכם מים טהורים, וטהרתם". הטהרה מלמעלה, שבאה כמענה לתשובה.

Ezekiel 36:25 יחזקאל ל"ו:כ"ה

וְזָרַקְתִּי עֲלֵיכֶם מַיִם טְהוֹרִים וְטָהַרְתֶּם מִכָּל טְמְאוֹתֵיכֶם וּמִכָּל-גִּלּוּלֵיכֶם אֲטַהֵר אֶתְכֶם:

And I will sprinkle clean water upon you, and ye shall be clean; from all your uncleannesses, and from all your idols, will I cleanse you.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

יחזקאל לו, כה.

פסוקה 22

173 עולת שבת בשבתו

"עולת שבת בשבתו". אדמו"ר הזקן מפרש זאת כשבת שמעל לשבת — "שבת שבתון".

Numbers 28:10 במדבר כ"ח:י'

עֹלֶת שַׁבָּת בְּשַׁבְתּוֹ עֹלֶת הַתָּמִיד וְנִסְכָּהּ:

This is the burnt-offering of every sabbath, beside the continual burnt-offering, and the drink-offering thereof.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

174 עולת שבת בשבתו

הוזהר בסוף פרשת אחרי, המצוטט בטקסט, מפרש את "שבת בשבתו" כעליית כל הבחינות יחד, בשמחה שלמה בעת התגלות עתיקא קדישא.

Zohar, Achrei Mot 72:405-75:413 ספר הוזהר, אחרי מות ע"כ:ת"ה- ע"ה:ת"יג

and a person stepping on them with his foot or his shoe may come to harm. If this is true of this remnant of a remnant of filth, how much more of the woman who was joined with the Serpent! Alas for the world which inherited that filth from her! Therefore it is written, "To a woman in the separation of her uncleanness thou shalt not draw near". Happy the generation in which R. Simeon lived! To it the words apply, ... "Happy art thou O land, when thy king is

The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain)

175 שלימו דכולהו וממלא כל שמהו

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

בפתח אליהו. [כ].

176 שלימו דכולהו וממלא כל שמהו

"פתח אליהו": ה' "ממלא את כל השמות" והוא "שלמות כולם". כאן מתואר

קודש הקודשים כפי שהוא מתגלה ביום הכיפורים.

Tikkunei Zohar 17b:2-3 תקוני זוהר י"ז ב:ב-ג

וכל ספירן כל חד אית ליה שם ידיע. ובהון אתקריאו מלאכיא. ואנת לית לך שם ידיע. דאנת הוא ממלא כל שמהן. ואנת הוא שלימו דכלהו וכד אנת תסתלק מנהון אשתארו כלהו שמהן כגופא בלא נשמתא. אנת חכים ולא כחכמה ידיעא. אנת הוא מבין ולא מבינה ידיעא. לית לך אתר ידיעא אלא לאשתמודעא תוקפך וחילך לבני נשא. ולאחזאה לון איך אתנהיג עלמא בדינא וברחמי דאיןן צדק ומשפט כפום עובדיהון דבני נשא.

Constantinople, 1740 (CC-BY-NC)

פסוקה 23

177 ועניתם את נפשותיכם בתשעה

"ועניתם את נפשותיכם בתשעה לחודש". כעת מסביר אדמו"ר הזקן ש"בתשעה" פירושו תשע המידות של הנפש.

Leviticus 23:32 ויקרא כ"ג:ל"ב

שַׁבַּת שַׁבְּתוֹן הוּא לָכֶם וְעֵינֵיכֶם אֶת־נַפְשֵׁיכֶם בְּתַשְׁעָה לַחֹדֶשׁ בְּעָרֵב מְעָרֵב עַד־עָרֵב תִּשְׁבְּתוּ שַׁבְּתָם:

It shall be unto you a sabbath of solemn rest, and ye shall afflict your souls; in the ninth day of the month at even, from even unto even, shall ye keep your sabbath.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

178 מצוה להתענות בכל חטי ימים

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

ראה שו"ע או"ח סתקפ"א, ב.

179 מצוה להתענות בכל חטי ימים

הרמ"א כותב שהמדקדקים מתענים בעשרת ימי [תשובה], ושוהו מנהג ראוי. אדמו"ר הזקן מסביר את המנהג: בכל יום מזככים מידה אחת.

Shulchan Arukh, Orach Chayim 581:2 שולחן ערוך, אורח חיים תקפ"א:ב

נוהגין להתענוי ערב ראש השנה: הגה והמדקדקים נהגו שכל אחד מתענה עשרה ימים (מרדכי ספ"ק דר"ה וריש יומא) וכן נכון לעשות וכל אלו התעניות אי"צ להשלים ואין קורין ב' וה' ויחל אפי' בער"ה וע"ל סימן תקס"ב סעיף ב' ואם יש ברית מילה בערב ר"ה יכולים לאכול (ב"י בשם תשובה אשכנזית) ורבים נוהגין לאכול בער"ה קודם עלות השחר (מהרי"ל) משום חוקות העכו"ם הנוהגים להתענות בערב חגיהם ויכולין לאכול בלא תנאי אחר שכן נהגו (ד"ע):

Maginei Eretz: Shulchan Aruch Orach Chaim, Lemberg, 1893 (Public Domain)

180 והוא ענין הנסירה שבכל יום ננסר מדה א'

פרי עץ חיים: הנסירה מתרחשת בעשרת הימים האלה, מידה אחת בכל יום, והדינים ניתנים לנקבה כדי שהזכר יישאר כולו חסד. אדמו"ר הזקן מיישם זאת על הפרדת מידות הנפש מן הנפש הבהמית.

Pri Etz Chaim, Gate of Rosh Hashana 1:6 פרי עץ חיים, שער ראש השנה א:ו

והנה בתשרי נברא העולם, וחזר הדבר לקדמותו, לכן צריך הנסירה, וענין הנסירה הוא, ליתן לה כל הדינים, וישאר הוא כולו רחמים, וצריך למתק דיניה בכמה מיתוקים כאשר נבאר למטה. והנה הנסירה נעשית

באלו עשרה ימים, בכל יום ננסר מדה אחת, וידוע כי רישא דנוקבא הוא באחור שלו נגד החזה, ומשם ולמעלה היא מקום לאה, כנודע שעמה הוא הזווג נעשית בכל אלו הימים, כי רחל עדיין לא נשלמת נסירה עד י"ח, ואפ"ה אינה ראוי לזווג עד ש"ע:

Pri Etz Chaim (Public Domain)

181 וישמן ישורון . . שמנת עבית

"וישמן ישורון ויבעט, שמנת עבית". השובע קושר את הנפש האלקית לנפש הבהמית.

Deuteronomy 32:15 דברים ל"ב:ט"ו

וַיִּשְׁמֵן יִשְׂרָאֵל וַיִּבְעֹט שְׁמֶנֶת עֵבֶית וַיִּטֵּשׁ אֱלֹהִים עֲשָׂהוּ וַיִּנְבֵּל צוּר יִשְׁעָתוֹ:

But Jeshurun waxed fat, and kicked— Thou didst wax fat, thou didst grow thick, thou didst become gross— And he forsook G-d who made him, And contemned the Rock of his salvation.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

דברים לב, טו.

182 והו"ע הנסירה

הערת קה"ת מפנה למקום שבו זה מתבאר עוד: Pri Etz Chaim.

הערת קה"ת

ראה פ"ע ע' ר"ה, פ"א ואילך.

פסוקה 24

183 ועמ"ש ע"פ כי אברהם לא ידענו

שם מסביר אדמו"ר הזקן שבגלות אנו זועקים "אברהם לא ידענו": הניסים הגלויים של העבר נבעו ממידתו של אברהם, ממלא כל עלמין, ואילו הגאולה באה מן המדרגה שמעל אברהם, כפי שנאמר: "כי אתה הווי גואלנו".

הערת קה"ת

תו"א צג, א ואילך.

184 כי אברהם לא ידענו

"כי אברהם לא ידענו... אתה הווי אבינו, גואלנו". פסוק זה פותח את המאמר בתורה אור שאליו מתייחס הטקסט.

Isaiah 63:16 ישעיהו ס"ג:ט"ז

כִּי־אַתָּה אֲבִינוּ כִּי אֲבֹרָהּם לֹא יָדָעְנוּ וַיִּשְׁרָאֵל לֹא יִכְיָרְנוּ אֶתָּה ה' אֲבִינוּ גִּאֲלֵנוּ מֵעוֹלָם שְׁמֹךְ:

For Thou art our Father; for Abraham knoweth us not, and Israel doth not acknowledge us; Thou, O L-RD, art our Father, Our Redeemer from everlasting is Thy name.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

185 אני ישנה

"אני ישנה ולבי ער... פתחי לי, אחותי". פסוק זה פותח את הדיון השני שאליו מתייחס הטקסט.

Song of Songs 5:2 שיר השירים ה:ב

אֲנִי יִשְׁנָה וְלִבִּי עֵר קוֹל דּוֹדִי דּוֹפֵק פֶּתַח־יְלִי אֲחֹתִי רְעִיתִי יוֹנְתִי תַמְתִּי שְׂרָאשִׁי נִמְלֵא־יֵטֵל קְוָצוֹתַי רְסִיסֵי לִיְלָה:

I sleep, but my heart waketh; Hark! my beloved knocketh: 'Open to me, my sister, my love, my dove, my undefiled; For

my head is filled with dew, My locks with the drops of the
'night
Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

186 התענית . . ונק' יום רצון

"הלוח יהיה צום אבחרהו... הלוח תקרא צום ויום רצון להו". צום נקרא
"יום רצון".

Isaiah 58:5 ישעיהו נ"ח:ה'

הַכֹּהֵן הַיְּהוּה צוּם אֶבְחַרְהוּ יוֹם עֲנוֹת אָדָם נִפְשׁוֹ הִלְכָּהּ כְּאֶגְמֹן רֹאשׁוֹ וְשָׁקָה
וְאָפַר יָצִיעַ הַלֹּחַ תִּקְרָא צוּם וְיוֹם רִצּוֹן לָהּ

Is such the fast that I have chosen? The day for a man to af-
flict his soul? Is it to bow down his head as a bulrush, And to
spread sackcloth and ashes under him? Wilt thou call this a
?fast, And an acceptable day to the L-RD

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

ראה ישע"י נח, ה.

187 התפשטות חיותו הוא בהיפוך ממעלה למטה

הערה זו מציינת שהצמח צדק כותב שם, בשם השליה, שבצום החיות
מתפשטת מלמעלה למטה.

הערת קה"ת

באוה"ת דרושים ליוהכ"פ ע' איתקפו כתב זה בשם השליה דרי"א ע"ב ע"ש.
וראה לקמן שה"ש יד, ב בפ"י ולחיותם ברעב שהחיות שלהם הוא מבחי
הרעב. וראה גם בסה"מ אדה"א במדבר ע' רס.

188 וביוהכ"פ הוא התגלות רעוא דכל רעיון

הערת קה"ת מפנה למקום שבו זה מתבאר עוד: Pri Etz Chaim.

הערת קה"ת

ראה פעי"ח שער יוהכ"פ, פ"ה.

פסוק 25

189 איש מזריע תחלה יולדת נקבה

רב יצחק בר אמי: "אם האשה מזריעה תחילה, היא יולדת זכר; אם האיש
מזריע תחילה, היא יולדת נקבה". כאן "האיש" הוא המשפיע שלמעלה: מה
שבא מיוזמתו בלבד הוא "נקבה", היא.

Niddah 25b:17-18 נדה כ"ה ב:יז-י"ח

מהו דְּתִימָא: הוֹאִיל וְאָמַר רַב יִצְחָק בְּרַ אֲמִי, אֲשֶׁה מְזַרְעַת תְּחִילָה —
יולֶדֶת זָכָר, אִישׁ מְזַרֵּעַ תְּחִילָה — יולֶדֶת נְקֵבָה, מְדַהָא זָכָר — הָא נְמִי
זָכָר. קָא מְשַׁמַּע לִי: אִימָא שְׁנִיָּהֶם הִזְרִיעוּ בְּכַת אַחַת, הָאִי זָכָר וְהָאִי
נְקֵבָה.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

הערת קה"ת

נדה כה, ב. וש"נ.

פסוק 26

190 סדי"ה והיה מספר בניי

שם מוסבר "כי אם האיש מזריע תחילה יולדת נקבה": מה שצריך לבוא
תחילה באמצעות אתערותא דלעילא, בזמן שבית המקדש אינו עומד, מופיע
בצורת מספר, צמצום ודין — בחינת "נקבה". הדבר דומה לבת קול הקוראת
לישראל לשוב בתשובה, שהיא תולדת הקול העליון.

הערת קה"ת

לעיל פ' במדבר ו, ג.

191 והיה מספר בניי

"ומספר בני ישראל יהיה כחול היס". הפסוק פותח את המאמר שאליו
מתייחס הטקסט.

Hosea 2:1 הושע ב':א'

וְהָיָה מִסְפַּר בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל כְּחֹל הַיָּם אֲשֶׁר לֹא־יִמָּד וְלֹא יִסָּפֵר וְהָיָה בְּמִקְוֵם
אֲשֶׁר־יֵאמָר לָהֶם לֹא־עַמִּי אַתֶּם יֵאמָר לָהֶם בְּנֵי אֱלֹהִים:

Yet the number of the children of Israel shall be as the sand of
of the sea, which cannot be measured nor numbered; and it
shall come to pass that, instead of that which was said unto
them: 'Ye are not My people', it shall be said unto them: 'Ye
'are the children of the living G-d

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

192 ולכן בפ' אחרי שלא נאמר ועניתם

אור התורה מפנה למאמר הזה ומסכם: בחינת "היא", "חוקת עולם",
נמשכת גם ללא אתערותא דלתתא; בחינת "הוא", "ועניתם בתשעה",
נמשכת כאשר תשע המדות מתהפכות, ואז כנסת ישראל "מזרעת תחילה"
ויולדת זכר.

הערת קה"ת

באוה"ת פ' במדבר כרך ה ע' איתרסד מציין לכאן: "ע' בלק"ת בד"ה שבת
שבתון ששיניהם הם שבת שבתון ועכ"ז יש הפרש בהם בין הוא להיא, ונתי
שם שבשבת שבתון היא נאמר חוקת עולם שבחי' זו נמשך ביוהכ"פ אעפ"י
שלא יש בחי' אתעדל"ת וזהו חוקת עולם, אבל בשבת שבתון הוא נאמר
ועניתם את נפשותיכם בתשעה היינו כאשר יש בחי' האתעדל"ת להפוך כל
הט' מדות, ואז נמשך ביוהכ"פ בחי' שבת שבתון הוא בחי' משפיע, וע"ד אשה
מזרעת תחלה יולדת זכר, פ"י שכאשר יש אתעדל"ת אזי אשה היא כנס"י
מזרעת תחלה בחי' אתעדל"ת לענות בתשעה הם מ"מ אזי יולדת זכר היינו
בחי' שבת שבתון הוא לשון זכר" עכ"ל. נדפס גם בסה"מ תרכ"ו הוצאה שני
ע' קסא.

193 שבת שבתון היא

בפרשת אחרי: "שבת שבתון היא לכם... חוקת עולם". הבחינה הנמשכת
מלמעלה, הבאה מדי שנה.

Leviticus 16:31 ויקרא ט"ז:ל"א

שְׁבֶת שְׁבֶתוֹן הִיא לָכֶם וְעֲנִיתֶם אֶת־נַפְשֵׁיכֶם חֻקַּת עוֹלָם:

It is a sabbath of solemn rest unto you, and ye shall afflict
your souls; it is a statute for ever

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

194 אשה מזרעת תחלה

המאמר על "אשה מזרעת" פותח בדברי חז"ל "אשה מזרעת תחילה יולדת
זכר", ובהמשך מבאר: הנתינה שלה באה מבחינת חסד, ולכן היא יולדת
זכר; ואילו כשהאיש מזריע תחילה, נתינתו באה מבחינת גבורה, ולכן היא
יולדת נקבה.

הערת קה"ת

ע' לעיל ר"פ תזריע. וש"נ. [כ].

195 אשה מזרעת תחלה יולדת זכר

"אשה כי תזריע וילדה זכר". כאשר ישראל, המקבלים, יוזמים, הגילוי הוא
בבחינת "הוא", מבחינה עליונה יותר.

Niddah 25b:17-18 נדה כ"ה ב:יז-י"ח

מהו דְּתִימָא: הוֹאִיל וְאָמַר רַב יִצְחָק בְּרַ אֲמִי, אֲשֶׁה מְזַרְעַת תְּחִילָה —
יולֶדֶת זָכָר, אִישׁ מְזַרֵּעַ תְּחִילָה — יולֶדֶת נְקֵבָה, מְדַהָא זָכָר — הָא נְמִי

זָכַר. קָא מְשַׁמַּע לִי: אִימָא שְׁנִיָּהּ הֲזִרְעוּ בְּכַת אַחַת, הָאִי זָכַר וְהָאִי
נִקְבָּה.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

196 וכפר על הקדש

”וכפר על הקודש”. הכפרה המגיעה אל הקודש עצמו שייכת לבחינת
”הוא”.

Leviticus 16:16 ויקרא ט"ז:ט"ז

וְכָפַר עַל־הַקֹּדֶשׁ מִטְּמֵאֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וּמִפְשָׁעֵיהֶם לְכָל־חַטָּאתָם וְכֵן יַעֲשֶׂה
לְאֹהֶל מוֹעֵד הַשָּׁכֵן אֹתָם בְּתוֹךְ טְמֵאֹתָם:

And he shall make atonement for the holy place, because of
the uncleannesses of the children of Israel, and because of
their transgressions, even all their sins; and so shall he do
for the tent of meeting, that dwelleth with them in the midst
of their uncleannesses.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסוקה 27

197 וכפר את מקדש הקדש

”והוא יכפר על מקדש הקודש”. הכפרה של בחינת ה”היא”, המגיעה לבחינה
— ה”מקדש” שמקבל מחכמה.

Leviticus 16:33 ויקרא ט"ז:ל"ג

וְכָפַר אֶת־מִקְדָּשׁ הַקֹּדֶשׁ וְאֶת־אֹהֶל מוֹעֵד וְאֶת־הַמִּזְבֵּחַ יְכַפֵּר וְעַל הַכֹּהֲנִים
וְעַל־כָּל־עַם הַקָּהָל יְכַפֵּר:

And he shall make atonement for the most holy place, and
he shall make atonement for the tent of meeting and for the
altar; and he shall make atonement for the priests and for all
the people of the assembly.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

על המהדורה

המהדורה הזאת כוללת לשון המאמר, התרגום לעברית של ימינו, הביאורים שלנו וההערות.

The Hebrew text of Likkutei Torah: © Kehot Publication Society, via Sefaria, CC BY-NC 4.0; formatting adapted.

התרגום שלנו לעברית של ימינו, מתוך התרגום האנגלי שלנו מלשון הקודש, בלי הערות קה"ת: CC BY 4.0.

הביאורים שלנו, עם הסקירה, השאלות והעמוד לילדים: CC BY-NC 4.0.

The notes: Kehot's marei mekomos ("Sources and References", including the Rebbe's notes) © Kehot Publication Society, via Sefaria, CC BY-NC 4.0; formatting adapted; our notes on them: CC BY-NC 4.0.

Sefaria: Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA); The Holy Scriptures: A New Translation (JPS 1917) דרך מקורות מצוטטים, דרך (Public Domain); William Davidson Edition - Vocalized Aramaic (CC-BY-NC); Tractate Berakot by A. Cohen, Cambridge University Press, 1921 (Public Domain); Kehot Publication Society (CC-BY-NC); The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain); Constantinople, 1740 (CC-BY-NC); Wikisource Bereshit Rabbah (CC-BY-SA); The Sefaria Midrash Rabbah, 2022 (CC-BY); Rabbi Mike Feuer, Jerusalem Anthology (CC-BY); Sefer Yetzirah, Warsaw 1884 (Public Domain); Sefer Yezirah, trans. by Isidor Kalisch. New York, 1877 (Public Domain); Tikkunei Zohar - Vocalized (Public Domain); Torat Emet 357 (Public Domain); Mishnah Yomit by Dr. Joshua Kulp (CC-BY); Pri Etz Chaim (Public Domain); Daat Bereshit Rabbah (Public Domain); Maginei Eretz: Shulchan Aruch Orach Chaim, Lemberg, 1893 (Public Domain); Daf Shevui (CC0).

המהדורה כולה: CC BY-NC 4.0. מותר להעתיק, להדפיס ולהפיץ בחינם, בציון Kehot Publication Society ו־likuteitorah.com; אסור למכור. [/https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/](https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/)

התרגום לעברית נעשה מהמהדורה האנגלית של likuteitorah.com בעזרת בינה מלאכותית (openai/gpt-6-luna-pro:batch), כשלשון המאמר לצדו לבדיקה. עדיין לא עבר עריכה אנושית. כל דבר חשוב יש לבדוק מול לשון המאמר.

הרבי ביקש ללמוד את מאמרי פרשת השבוע, «הפרשה החסידית», באותו שבוע, מחולקים לשבעת ימיו (Sichah of Shabbos Parshas Vayakhel 5725). למה ללמוד, וברכות הרבי: [/likuteitorah.com/about/the-chassidishe-parsha/](https://likuteitorah.com/about/the-chassidishe-parsha/) (Toras Menachem vol. 42, pp. 306-309).

מיזם חינוכי ולא מסחרי. אין כאן מכירה. אין שיוך לקה"ת, ל־Sefaria או לספריית ליובאוויטש. © likuteitorah.com

מתוך [/likuteitorah.com/he/likutei-torah/yom-kippur/2/](https://likuteitorah.com/he/likutei-torah/yom-kippur/2/)

מוקדש לכבוד

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ"ל

אבי הרבי, רבי לוי יצחק